

ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΣΧΟΛΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ, ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΚΑΙ
ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ «ΒΙΩΣΙΜΗ
ΑΝΑΠΤΥΞΗ»

Οικονομική Κρίση και Πιστωτικές Κάρτες

Διπλωματική Εργασία

Γεώργιος Σάντας

Αθήνα, 2018

ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΣΧΟΛΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ, ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΚΑΙ
ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ»

Τριμελής Εξεταστική Επιτροπή

Άννα Σαϊτή
Καθηγήτρια

Ελένη Σαρδιανού
Επίκουρη Καθηγήτρια

Γεώργιος Χονδρογιάννης
Καθηγητής

Ο Γεώργιος Σάντας

δηλώνω υπεύθυνα ότι:

- 1) Είμαι ο κάτοχος των πνευματικών δικαιωμάτων της πρωτότυπης αυτής εργασίας και από όσο γνωρίζω η εργασία μου δε συκοφαντεί πρόσωπα, ούτε προσβάλλει τα πνευματικά δικαιώματα τρίτων.

- 2) Αποδέχομαι ότι η ΒΚΠ μπορεί, χωρίς να αλλάξει το περιεχόμενο της εργασίας μου, να τη διαθέσει σε ηλεκτρονική μορφή μέσα από τη ψηφιακή Βιβλιοθήκη της, να την αντιγράψει σε οποιοδήποτε μέσο ή/και σε οποιοδήποτε μορφότυπο καθώς και να κρατά περισσότερα από ένα αντίγραφα για λόγους συντήρησης και ασφάλειας.

Αφιερώνω την εργασία αυτή στους γονείς μου...

Money is a poor man's credit card...

Marshall McLuhan

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η παρακάτω εργασία που εκπονήθηκε στο πλαίσιο των μεταπτυχιακών μου σπουδών στο Τμήμα Οικιακής Οικονομίας και Οικολογίας στο Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο. Θα ήθελα να εκφράσω τις θερμές μου ευχαριστίες σε όλους αυτούς που συνέβαλαν στο να ολοκληρώσω τις υποχρεώσεις αλλά και τη παρούσα διπλωματική μου εργασία.

Πρωτίστως, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέπων καθηγητή μου, με τη πολύτιμη βοήθειά του αλλά και ενθάρρυνσή του που συντέλεσε αμέριστα στην ολοκλήρωση της εργασίας μου. Επίσης, ένα ευχαριστώ στα μέλη της επιτροπής για την πολύτιμη συνεισφορά τους.

Τέλος, το μεγαλύτερο ευχαριστώ το οφείλω στην οικογένεια μου για την υπομονή τους και την υποστήριξη που έδειξαν αυτή τη περίοδο όπως και για τη ψυχολογική υποστήριξη που μου παρείχαν.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	6
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	7
ΠΙΝΑΚΑΣ ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ.....	9
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΙΝΑΚΩΝ	11
ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ	12
ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΣΤΑ ΑΓΓΛΙΚΑ.....	13
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	14
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 : ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ	16
1.1 Εισαγωγή	16
1.2 Η ιστορία των χρηματοοικονομικών κρίσεων	16
1.3 Οι τύποι των κρίσεων	22
1.3.1 Η τραπεζική κρίση.....	22
1.3.2 Η νομισματική κρίση.....	23
1.3.3 Οι σποραδικές φούσκες και οι συντριβές	23
1.3.4 Η διεθνής χρηματοπιστωτική κρίση.....	24
1.3.5 Η ευρύτερη οικονομική κρίση.....	25
1.4 Οι αιτίες και οι συνέπειες μιας οικονομικής κρίσης	25
1.4.1 Η στρατηγική συμπληρωματικότητα στις χρηματοπιστωτικές αγορές	25
1.4.2 Η μόχλευση.....	26
1.4.3 Η αναντιστοιχία στοιχείων ενεργητικού-παθητικού	27
1.4.4 Η αβεβαιότητα και η συμπεριφορά αγέλης.....	28
1.4.5 Οι κανονιστικές αποτυχίες.....	29
1.4.6 Μετάδοση.....	31
1.4.7 Επιπτώσεις ύφεσης.....	31
1.5 Οι θεωρίες της οικονομικής κρίσης	32

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 : ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΚΑΡΤΩΝ	37
2.1 Εισαγωγή	37
2.2 Οι τεχνικές προδιαγραφές των πιστωτικών καρτών	38
2.3 Η ιστορία των πιστωτικών καρτών.....	39
2.4 Η χρήση των πιστωτικών καρτών.....	46
2.5 Τα χαρακτηριστικά των πιστωτικών καρτών.....	54
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 : ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ	58
3.1 Ο σκοπός και τα ερευνητικά ερωτήματα	58
3.2 Η μεθοδολογία και το δείγμα	58
3.3 Η στατιστική ανάλυση	59
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	60
4.1 Περιγραφική στατιστική	60
4.2 Επαγωγική στατιστική.....	70
4.2.1 Υπολογισμός του συντελεστή γραμμικής συσχέτισης Pearson	70
4.2.2 Εκτίμηση της πολλαπλής παλινδρόμησης.....	72
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΣΥΖΗΤΗΣΗ	77
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	81
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	82
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	88

ΠΙΝΑΚΑΣ ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ

Γράφημα 1. Φύλο ερωτηθέντων.....	61
Γράφημα 2. Ηλικία ερωτηθέντων	61
Γράφημα 3. Οικογενειακή κατάσταση ερωτηθέντων	62
Γράφημα 4. Μορφωτικό επίπεδο ερωτηθέντων.....	63
Γράφημα 5. Ετήσιο οικογενειακό εισόδημα των ερωτηθέντων	63
Γράφημα 6. Τρόπος καθημερινών συναλλαγών των ερωτηθέντων	64
Γράφημα 7. Κατοχή πιστωτικής ή χρεωστικής κάρτας των συμμετεχόντων ασχέτως αν τη χρησιμοποιούν	64
Γράφημα 8. Λόγοι που οι συμμετέχοντες θεωρούν πως πολλοί δεν χρησιμοποιούν πιστωτικές και χρεωστικές κάρτες.....	65
Γράφημα 9. Απόψεις των ερωτηθέντων για το εάν είναι ευκολία να κάνεις συναλλαγές με χρεωστική/πιστωτική κάρτα	65
Γράφημα 10. Απόψεις των ερωτηθέντων για τον εάν είναι εύκολο να μάθει κάποιος να χρησιμοποιεί χρεωστικές/πιστωτικές κάρτες	66
Γράφημα 11. Απόψεις των ερωτηθέντων για το κατά πόσο μπορούν να εμπιστευτούν τις ηλεκτρονικές πληρωμές με πιστωτική ή χρεωστική κάρτα.....	66
Γράφημα 12. Απόψεις των ερωτηθέντων για το εάν πιστεύουν ότι ένας παράγοντας της οικονομικής κρίσης είναι η ανεξάντλητη χρήση των πιστωτικών καρτών	67
Γράφημα 13. Απόψεις των ερωτηθέντων για το ποιος πιστεύουν ότι είναι ο κύριος λόγος για το ξέσπασμα της οικονομικής κρίσης	68
Γράφημα 14. Απόψεις των ερωτηθέντων για το ότι οι τράπεζες προσπαθούν να βοηθήσουν τους πολίτες για την παροχή ρευστότητας	68

Γράφημα 15. Απόψεις των ερωτηθέντων σχετικά το ότι η παροχή δανείων από τις τράπεζες την δεδομένη χρονική στιγμή θα βοηθούσε την οικονομική κατάσταση της χώρας..... 69

Γράφημα 16. Απόψεις των ερωτηθέντων σχετικά με το ότι η παροχή του κοινωνικού εισοδήματος αλληλεγγύης και του κοινωνικού μερίσματος είναι μια προσωρινή λύση που βοηθούσε την οικονομική κατάσταση της χώρας 69

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1. Ερμηνεία του συντελεστή συσχέτισης r	70
Πίνακας 2. Αποτελέσματα των συντελεστών συσχέτισης τα οποία είναι στατιστικά σημαντικά.....	71
Πίνακας 3. Εκτίμηση παλινδρόμησης για παράγοντες που επηρεάζουν τον τρόπο επιλογής καθημερινών συναλλαγών	75

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Η χρήση της πιστωτικής κάρτας έχει γίνει μια μόδα και ένα σύμβολο κοινωνικής θέσης, αλλά πολύ λίγοι άνθρωποι κατανοούν τα προβλήματα που σχετίζονται με τη χρήση της. Η πιστωτική κάρτα είναι ένα εργαλείο της πρακτικής της κλασματικής αποθεματικής τραπεζικής του σημερινού τραπεζικού κλάδου. Η έντονη χρησιμοποίησή της παράγει πληθωρισμό, και προωθεί την κουλτούρα του δανεισμού αποθαρρύνοντας την έντιμη ζωή και την αύξηση της οικονομικής ανισότητας στην κοινωνία. Η κοινωνία βλέπει τους υπερχρεωμένους ανθρώπους ως άτομα που δεν ξέρουν πώς να διευθετούν τα οικονομικά τους θέματα και ως πρόσωπα ανεύθυνης φύσης. Ωστόσο, οι τράπεζες, απλώς αλλάζοντας το όνομα της κάρτας από χρεωστική σε πιστωτική, ενθαρρύνουν μια κουλτούρα δανεισμού. Έτσι, μετά από την ανεξέλεγκτη χρήση των δανείων που λάμβαναν οι άνθρωποι και από την έκδοση των πιστωτικών καρτών που είχαν στην κατοχή τους, οι ίδιοι ξόδευαν υπέρογκα ποσά για τις ανάγκες τους. Όλο αυτό το κομμάτι του χρέους συσσωρεύτηκε και σε συνδυασμό με τις φούσκες του χρηματιστηρίου, το έτος 2008 ξεκίνησε η παγκόσμια οικονομική κρίση. Επομένως, σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να παρουσιαστούν τα χαρακτηριστικά της οικονομικής κρίσης και της χρήσης των πιστωτικών καρτών, σε συνδυασμό με το ερωτηματολόγιο που θα αναπτυχθεί παρακάτω για καλύτερη κατανόηση του θέματος.

Λέξεις κλειδιά : Πιστωτικές κάρτες, Οικονομική κρίση, Τράπεζες, Χρήματα.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΣΤΑ ΑΓΓΛΙΚΑ

Using a credit card has become a fashion and a social status symbol, but very few people understand the problems associated with its use. The credit card is a tool of the fractional banking practice of the current banking industry. Its intense use generates inflation and promotes the culture of borrowing by discouraging honesty and increasing economic inequality in society. Society sees highly indebted people as people who do not know how to deal with their financial issues and as persons of irresponsible nature. However, banks, simply changing the name of the card from debit to credit, encourage a lending culture. Thus, after the uncontrolled use of the loans borne by the people and the issuance of the credit cards they had in their possession, they themselves spent extraordinary sums for their needs. All this part of the debt has accumulated and in combination with the bubbles of the stock market, the year 2008 began the global financial crisis. Therefore, the purpose of this thesis is to present the characteristics of the financial crisis and the use of credit cards, together with the questionnaire developed below for a better understanding of the subject.

Key words: Banks, Credit cards, Financial crisis, Money.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι τράπεζες αποθαρρύνουν την ειλικρίνεια προωθώντας τον πολιτισμό του δανεισμού ως ένα καλό μέσο ζωής. Και αυτός ο δανεισμός είναι με τη μορφή των πιστωτικών καρτών τους. Για να κρύψουν τα ύπουλα κίνητρα τους για υπεξαίρεση και για να κερδίσουν περισσότερα κέρδη μέσω αυτής της υπεξαίρεσης με την έκδοση πιστωτικών καρτών στους πολίτες, οι τράπεζες έχουν αλλάξει με μεγάλη διακριτικότητα την ονοματολογία ολόκληρου του χρέους και του πιστωτικού συστήματος. Σε γενικές γραμμές, το χρέος θεωρείται κακό πράγμα και η πίστωση ως κάτι πολύ καλό για τους πολίτες. Για να πουλήσουν τις πιστωτικές τους κάρτες οι τράπεζες αντιστρέφουν την ονομασία των καρτών και έτσι δοξάζουν τη χρήση τους.

Οι αναγνώστες που έχουν λάβει μια τάξη εισαγωγικών οικονομικών γνωρίζουν τη διαδικασία δημιουργίας χρημάτων των τραπεζών. Αλλά πολύ λίγοι γνωρίζουν το γεγονός ότι τα χρήματα που δημιουργούνται από τις τράπεζες δημιουργούνται με κάποιες συγκεκριμένες μεθόδους, δηλαδή χωρίς την παραγωγή προϊόντων ή υπηρεσιών. Αυτή η δημιουργία χρημάτων με συγκεκριμένες μεθόδους είναι ο κύριος τρόπος με τον οποίο οι τράπεζες καταστρέφουν την οικονομία και δημιουργούν πληθωρισμό. Ας καταλάβουμε με μια βαθύτερη έννοια πώς η έλλειψη χρήματος δημιουργεί μια κατάσταση αρνητικού πληθωρισμού.

Οι τράπεζες αποθαρρύνουν την ειλικρίνεια προωθώντας τον πολιτισμό του δανεισμού ως ένα καλό μέσο ζωής. Και αυτός ο δανεισμός είναι με τη μορφή των πιστωτικών καρτών. Για να κρύψουν τα ύπουλα κίνητρα τους για υπεξαίρεση και για να κερδίσουν περισσότερα κέρδη μέσω αυτής της υπεξαίρεσης με την έκδοση πιστωτικών καρτών στον λαό, οι τράπεζες έχουν αλλάξει με μεγάλη διακριτικότητα την ονοματολογία ολόκληρου του χρέους και του πιστωτικού συστήματος. Σε γενικές γραμμές, το χρέος θεωρείται κακό πράγμα και η πίστωση ως κάτι πολύ καλό από τον λαό. Για να πουλήσουν τις πιστωτικές κάρτες οι τράπεζες αντέστρεψαν την ονομασία των καρτών για να δοξάζουν τη χρήση πιστωτικών καρτών.

Ολόκληρη η χρήση των καρτών είναι δόλια. Ο τρόπος με τον οποίο η τράπεζα κατοχυρώνει την πιστωτική κάρτα και ο τρόπος με τον οποίο οι άνθρωποι παίρνουν

την πιστωτική κάρτα ως σύμβολο της ίδιας της ανώτερης κατάστασης είναι μια μεγάλη απάτη και μια ψευδαίσθηση. Πιστωτική σημαίνει, χρήματα διαθέσιμα για να δανειστεί ένας πελάτης. Η λέξη δανεισμός εδώ έχει μεγάλη σημασία. Η πίστωση είναι στην πραγματικότητα δανεισμός η οποία με τη σειρά της σημαίνει χρέος. Έτσι, η πίστωση δεν είναι η πιστωτική κάρτα, αλλά η πίστωση είναι το χρέος. Ο δανεισμός και το χρέος δεν θεωρούνται ποτέ ως μια καλή κατάσταση από τους ανθρώπους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 : ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

1.1 Εισαγωγή

Μια οικονομική κρίση είναι οποιαδήποτε από μια ευρεία ποικιλία καταστάσεων στις οποίες κάποια χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία χάνουν ξαφνικά ένα μεγάλο μέρος της ονομαστικής τους αξίας. Τον 19ο και τον 20ό αιώνα, πολλές οικονομικές κρίσεις συνδέονταν με τραπεζικές καταστάσεις και πολλές υφέσεις συνέπεσαν με αυτές τις καταστάσεις (Arena, 2008).

Άλλες καταστάσεις που συχνά ονομάζονται χρηματοπιστωτικές κρίσεις περιλαμβάνουν τις φθορές των χρηματιστηρίων και την έκρηξη άλλων χρηματοοικονομικών φυσαλίδων, των νομισματικών κρίσεων και των κυριαρχικών αθετήσεων. Οι χρηματοπιστωτικές κρίσεις οδηγούν άμεσα σε απώλεια χαρτοφυλακίου, αλλά δεν συνεπάγονται απαραίτητα σε σημαντικές αλλαγές στην πραγματική οικονομία (Cummins & Weiss, 2014).

Πολλοί οικονομολόγοι έχουν προσφέρει θεωρίες σχετικά με τον τρόπο ανάπτυξης των χρηματοπιστωτικών κρίσεων και τον τρόπο με τον οποίο θα μπορούσαν να αποφευχθούν. Ωστόσο, δεν υπάρχει συναίνεση και συνεχίζουν να εμφανίζονται οικονομικές κρίσεις από καιρό σε καιρό (Eling & Schmeiser, 2010).

1.2 Η ιστορία των χρηματοοικονομικών κρίσεων

Μια αξιοσημείωτη επισκόπηση των χρηματοπιστωτικών κρίσεων είναι αυτή των Οκτώ Αιώνων Χρηματοοικονομικής ταλαιπωρίας, από τους οικονομολόγους Carmen Reinhart και Kenneth Rogoff, οι οποίοι θεωρούνται ως οι πρώτιστοι ιστορικοί των χρηματοπιστωτικών κρίσεων. Στην έρευνα αυτή εντοπίζουν την ιστορία της χρηματοπιστωτικής κρίσης πίσω στις κρατικές αδυναμίες (αδυναμία εκκαθάρισης του

δημόσιου χρέους) οι οποίες αποτελούσαν τη μορφή κρίσης πριν από τον 18ο αιώνα και συνέχισαν, προκαλώντας τότε αποτυχίες ιδιωτικών τραπεζών (Harrington, 2009).

Οι κρίσεις από τον 18ο αιώνα χαρακτηρίζονται από έλλειψη δημόσιου χρέους και αδυναμία πληρωμής του ιδιωτικού χρέους. Οι Reinhart και Rogoff κατατάσσουν επίσης την κατάρρευση του νομίσματος και του υπερπληθωρισμού ως μορφές χρηματοπιστωτικής κρίσης, σε γενικές γραμμές, διότι οδηγούν σε μονομερή μείωση (απόρριψη) του χρέους.

Ο Reinhart και ο Rogoff εντοπίζουν τον πληθωρισμό (για να μειώσουν το χρέος) στον Διονύσιο των Συρακουσών, του 4ου αιώνα π.Χ., και ξεκινούν τους "οκτώ αιώνες" το 1258. Η υποβάθμιση του νομίσματος πραγματοποιήθηκε επίσης υπό τη ρωμαϊκή αυτοκρατορία και τη βυζαντινή αυτοκρατορία (Impravidio & Tower, 2009).

Μεταξύ των πρώτων κρίσεων, η μελέτη των Reinhart και Rogoff είναι η προεπιλογή της Αγγλίας από το 1340, λόγω των αποτυχιών στον πόλεμο της με τη Γαλλία (το εκατοστό έτος του πολέμου). Περαιτέρω πρόωρες κυριαρχικές αδυναμίες περιλαμβάνουν επτά αθετήσεις από την αυτοκρατορική Ισπανία, τέσσερις κάτω από τον Φίλιππο Β' και τρεις κάτω από τους διαδόχους του.

Άλλες παγκόσμιες και εθνικές οικονομικές καταστροφές από τον 17ο αιώνα περιλαμβάνουν (Kočonić, et al., 2011) :

- 1637: Η έκρηξη της μανίας της τουλίπας στην Ολλανδία, όπου ενώ η μανία της τουλίπας αναφέρεται γενικά ως παράδειγμα οικονομικής κρίσης και ήταν μια κερδοσκοπική φούσκα, η σύγχρονη ιστορία υποστηρίζει ότι ο ευρύτερος οικονομικός της αντίκτυπος ότι δεν ήταν οικονομικός.
- 1720: Έκρηξη της φυσαλίδας της Νότιας Θάλασσας (Μεγάλη Βρετανία) και της φυλακής του Μισισιπή (Γαλλία) όπου είναι πρόωμη σύγχρονη οικονομική κρίση. Και στις δύο περιπτώσεις η εταιρεία ανέλαβε το εθνικό χρέος της χώρας (80-85% στη Μεγάλη Βρετανία, 100% στη Γαλλία) και στη συνέχεια η έγινε η

έκρηξη φούσκας. Η προκύπτουσα κρίση εμπιστοσύνης είχε πιθανώς σημαντική επίδραση στη χρηματοοικονομική και πολιτική ανάπτυξη της Γαλλίας.

- Κρίση του 1763 : Ξεκίνησε στο Άμστερνταμ, από την κατάρρευση της τράπεζας Johann Ernst Gotzkowsky και Leendert Pieter de Neufville, και εξαπλώθηκε στη Γερμανία και τη Σκανδιναβία.
- Κρίση του 1772 : Πραγματοποιήθηκε στο Λονδίνο και στο Άμστερνταμ. 20 σημαντικές τράπεζες στο Λονδίνο πτώχευσαν μετά την αδυναμία ενός τραπεζικού οίκου (τραπεζίτες Neal, James, Fordyce και Down).
- Η χρηματοπιστωτική κρίση και η κρίση του χρέους της Γαλλίας (1783-1788) όπου η σοβαρή οικονομική κρίση της Γαλλίας λόγω του τεράστιου χρέους προήλθε από τη συμμετοχή της Γαλλίας στον Επταετή Πόλεμο (1756-1763) και την Αμερικανική Επανάσταση (1775-1783).
- Ο Πανικός του 1792 : Το τρέξιμο στις τράπεζες στις ΗΠΑ που κατέκλυσε από την επέκταση των πιστώσεων από τη νεοσυσταθείσα Τράπεζα των Ηνωμένων Πολιτειών.
- Ο Πανικός του 1796-1797 : Η βρετανική και αμερικανική πιστωτική κρίση που προκλήθηκε από φούσκα τραπεζικής κερδοσκοπίας.

Τον 19ο αιώνα υπήρξαν τα εξής σημαντικά γεγονότα (Kuzmina & Voronova, 2011) :

- Η Δανική κρατική πτώχευση του 1813
- Η οικονομική κρίση του 1818 έγινε στην Αγγλία, προκάλεσε τις τράπεζες να δίνουν δάνεια και να περιορίζουν το νέο δανεισμό, εξάγοντας τα είδη από τις ΗΠΑ.

- Ο πανικός του 1819 είναι η διάχυτη οικονομική ύφεση των ΗΠΑ με αποτυχίες των τραπεζών. Το αποκορύφωμα του 1ου οικονομικού κύκλου από το βραχυκύκλωμα στην αποτυχία των Η.Π.Α.
- Ο πανικός του 1825 είναι η διάχυτη βρετανική οικονομική ύφεση στην οποία αποτυγχάνουν πολλές βρετανικές τράπεζες, και η Τράπεζα της Αγγλίας σχεδόν κατέρρευσε.
- Ο πανικός του 1837 είναι η διάχυτη οικονομική ύφεση των ΗΠΑ με αποτυχίες τραπεζών. Αργότερα ακολούθησε μια 5ετής κατάθλιψη.
- Ο πανικός του 1847 είναι μια κατάρρευση των βρετανικών χρηματοπιστωτικών αγορών που συνδέεται με το τέλος της σιδηροδρομικής έκρηξης του 1840.
- Ο πανικός του 1857 είναι η διάχυτη οικονομική ύφεση των ΗΠΑ με αποτυχίες των τραπεζών.
- Ο πανικός του 1866 είναι η κρίση της Overend Gurney.
- Η Μαύρη Παρασκευή (1869), γνωστή και ως Χρυσός Πανικός του 1869.
- Ο πανικός του 1873 είναι η διάχυτη οικονομική ύφεση των ΗΠΑ με τις αποτυχίες των τραπεζών, που είναι γνωστή στη συνέχεια ως η 5ετής Μεγάλη Ύφεση & τώρα ως η μακρά κατάθλιψη.
- Ο πανικός του 1884 ήταν ένας πανικός στις Ηνωμένες Πολιτείες που επικεντρώθηκε στις τράπεζες της Νέας Υόρκης.
- Ο πανικός του 1890 είναι γνωστός και ως κρίση του Baring. Σχεδόν η αποτυχία μιας μεγάλης τράπεζας του Λονδίνου οδήγησε σε αντίστοιχες οικονομικές κρίσεις στη Νότιο Αμερική.
- Ο πανικός του 1893 ήταν πανικός στις Ηνωμένες Πολιτείες, ο οποίος σηματοδοτήθηκε από την κατάρρευση της υπερκατασκευής των σιδηροδρόμων

και της αμείλικτης χρηματοδότησης των σιδηροδρόμων που προκάλεσε σειρά τραπεζικών αποτυχιών.

- Η Αυστραλιανή τραπεζική κρίση του 1893.
- Ο πανικός του 1896 ήταν η έντονη οικονομική ύφεση στις Ηνωμένες Πολιτείες, η οποία επιδεινώθηκε από την πτώση των αποθεμάτων αργύρου και οι ανησυχίες της αγοράς για τις επιπτώσεις που θα είχε στο χρυσό.

Από την άλλη, τον 20^ο αιώνα υπήρξαν τα εξής γεγονότα (Liedtke & Schanz, 2010) :

- Ο πανικός του 1901 περιορίστηκε στην κατάρρευση του Χρηματιστηρίου της Νέας Υόρκης.
- Ο πανικός του 1907 ήταν η διάχυτη οικονομική ύφεση των ΗΠΑ με αποτυχίες των τραπεζών.
- Ο πανικός του 1910-1911.
- 1910 - κρίση της αγοράς καουτσούκ.
- 1973 - 1973 πετρελαϊκή κρίση όπου οι τιμές του πετρελαίου αυξήθηκαν, προκαλώντας χρηματιστηριακή συντριβή
- Η δευτερογενής τραπεζική κρίση 1973-1975 στο Ηνωμένο Βασίλειο.
- Η Κρίση της Wall Street το πρωί της 14ης Μαΐου κατά τη διάρκεια του έτους του 1884.
- Η δεκαετία του 1980 ήταν η κρίση χρέους της Λατινικής Αμερικής ξεκινώντας από το Μεξικό.
- Η χρηματοπιστωτική κρίση των τραπεζών στο Ισραήλ το 1983.

- 1987 η Μαύρη Δευτέρα (1987) όπου έγινε η μεγαλύτερη ποσοστιαία πτώση στο ιστορικό της χρηματιστηριακής αγοράς.
- 1989-91 : Η κρίση αποταμίευσης και δανείων των Ηνωμένων Πολιτειών.
- 1990 : Η φούσκα των τιμών των ιαπωνικών περιουσιακών στοιχείων κατέρρευσε
- Αρχές της δεκαετίας του 1990 : Ξέσπασαν η σκανδιναβική τραπεζική κρίση, η σουηδική τραπεζική κρίση και η φινλανδική τραπεζική κρίση.
- 1992-93 - Μαύρη Τετάρτη : Οι κερδοσκοπικές επιθέσεις σε νομίσματα του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Συναλλαγματικών Ισοτιμιών.
- 1994-95 - Μεξικό : Η οικονομική κρίση που ξέσπασε τότε έγινε για κερδοσκοπική επίθεση και αθέτηση χρεών του Μεξικού.
- 1997-98 : Η Ασιατική χρηματοπιστωτική κρίση με υποτιμήσεις και τραπεζικές κρίσεις στην Ασία.
- 1998 : Η Ρωσική οικονομική κρίση.

Όσον αφορά τον 21^ο αιώνα, τα σημαντικότερα γεγονότα ήταν τα εξής:

- 2000-2001 : Πραγματοποιήθηκε η τουρκική οικονομική κρίση.
- 2000 : Η ύφεση στις αρχές της δεκαετίας του 2000.
- 1999-2002 Πραγματοποιήθηκε η οικονομική κρίση στην Αργεντινή.

- 2001 : Η έκρηξη της φούσκας dot-com και οι κερδοσκοπίες σχετικά με τις επιχειρήσεις του διαδικτύου συνετρίβησαν.
- 2008-2011 : Η οικονομική κρίση στην Ισλανδία.
- 2007-08 : Η παγκόσμια οικονομική κρίση.
- 2010 : Η κρίση του ευρωπαϊκού δημόσιου χρέους.
- 2014 : Η ρωσική οικονομική κρίση.
- 2018-σήμερα : Η Τουρκική νομισματική κρίση και η κρίση του χρέους.

1.3 Οι τύποι των κρίσεων

1.3.1 Η τραπεζική κρίση

Όταν μια τράπεζα υποφέρει από μια ξαφνική βιασύνη των αναλήψεων των χρημάτων από τους καταθέτες, αυτό ονομάζεται τραπεζική κρίση. Δεδομένου ότι οι τράπεζες δανείζουν το μεγαλύτερο μέρος των μετρητών που λαμβάνουν στις καταθέσεις, είναι δύσκολο για αυτούς να αποπληρώσουν γρήγορα όλες τις καταθέσεις εάν ζητηθούν ξαφνικά, οπότε μια διαδρομή καθιστά την τράπεζα αφερέγγυα, στο βαθμό που δεν καλύπτονται από ασφάλιση κατάθεσης. Ένα γεγονός στο οποίο η τράπεζα λειτουργεί με αυτόν τον τρόπο, είναι ευρέως διαδεδομένη και καλείται κρίση συστημικής τραπεζικής ή τραπεζικός πανικός (Schwarcz & Schwarcz, 2014).

Παραδείγματα τρεχουσών τραπεζικών κρίσεων περιλαμβάνουν το γεγονός στην Τράπεζα των Ηνωμένων Πολιτειών το 1931 και το γεγονός στο Northern Rock το 2007. Οι τραπεζικές κρίσεις συμβαίνουν γενικά μετά από περιόδους επικίνδυνου δανεισμού και επακόλουθων αθετήσεων δανείων.

1.3.2 Η νομισματική κρίση

Δεν υπάρχει ευρέως αποδεκτός ορισμός της νομισματικής κρίσης, που ονομάζεται επίσης κρίση υποτίμησης, θεωρείται συνήθως ως μέρος μιας χρηματοπιστωτικής κρίσης. Οι νομισματικές κρίσεις συμβαίνουν όταν ο σταθμισμένος μέσος όρος των μηνιαίων ποσοστιαίων υποτιμήσεων της συναλλαγματικής ισοτιμίας και του μηνιαίου ποσοστού πτώσης των συναλλαγματικών αποθεμάτων υπερβαίνει τον μέσο όρο του κατά περισσότερο από τρεις τυπικές αποκλίσεις (Schich, 2009).

Από διάφορους μελετητές η νομισματική κρίση ορίζεται ως η ονομαστική απόσβεση ενός νομίσματος τουλάχιστον 25%, αλλά ορίζεται επίσης και ως αύξηση κατά τουλάχιστον 10% του ποσοστού απόσβεσης. Σε γενικές γραμμές, μια νομισματική κρίση μπορεί να οριστεί ως μια κατάσταση στην οποία οι συμμετέχοντες σε μια αγορά συναλλάγματος αναγνωρίζουν ότι μια σταθερή συναλλαγματική ισοτιμία πρόκειται να αποτύχει, προκαλώντας κερδοσκοπία ενάντια στον πάγκο που επιταχύνει την αποτυχία και προκαλεί υποτίμηση (Oldani, Kirton & Savona, 2011).

1.3.3 Οι σποραδικές φούσκες και οι συντριβές

Υπάρχει μια κερδοσκοπική φούσκα σε περίπτωση μεγάλης, σταθερής υπερεκτίμησης ορισμένων κατηγοριών περιουσιακών στοιχείων. Ένας παράγοντας που συχνά συμβάλλει στη δημιουργία μιας φούσκας είναι η παρουσία αγοραστών που αγοράζουν ένα περιουσιακό στοιχείο βασιζόμενο αποκλειστικά στην προσδοκία ότι θα μπορούν αργότερα να το μεταπωλήσουν σε υψηλότερη τιμή, αντί να υπολογίσουν τα εισοδήματα που θα δημιουργήσουν στο μέλλον.

Εάν υπάρχει μια φούσκα, υπάρχει επίσης ο κίνδυνος συντριβής στις τιμές των περιουσιακών στοιχείων όπου οι συμμετέχοντες στην αγορά θα συνεχίσουν να αγοράζουν μόνο εφόσον αναμένουν να αγοράσουν άλλοι, και όταν πολλοί αποφασίσουν να πουλήσουν, η τιμή θα πέσει. Ωστόσο, είναι δύσκολο να προβλεφθεί κατά πόσον η τιμή ενός στοιχείου ενεργητικού ισούται πραγματικά με τη θεμελιώδη αξία του, οπότε είναι δύσκολο να ανιχνευθούν αξιόπιστα οι φούσκες. Μερικοί

οικονομολόγοι επιμένουν ότι οι φούσκες ποτέ ή σχεδόν ποτέ δεν εμφανίζονται (Snowden, 2010).

Πολύ γνωστά παραδείγματα φούσκας και συντριβών στις τιμές των μετοχών και στις άλλες τιμές των περιουσιακών στοιχείων περιλαμβάνουν τη μανία ολλανδικής τουλίπας του 17ου αιώνα, τη φούσκα της Νότιας Θάλασσας του 18ου αιώνα, τη συντριβή της Wall Street του 1929, η συντριβή της φούσκας dot-com κατά την περίοδο 2000-2001 και η πλέον αποπληθωριστική φούσκα κατοικιών των Ηνωμένων Πολιτειών. Η δεκαετία του 2000 προκάλεσε μια φούσκα ακινήτων όπου οι τιμές των κατοικιών αυξάνονταν σημαντικά ως περιουσιακό στοιχείο.

1.3.4 Η διεθνής χρηματοπιστωτική κρίση

Όταν μια χώρα που διατηρεί μια σταθερή συναλλαγματική ισοτιμία αναγκάζεται ξαφνικά να υποτιμήσει το νόμισμά της, λόγω της δημιουργίας ενός μη βιώσιμου ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών, αυτό ονομάζεται κρίση συναλλάγματος ή κρίση ισοζυγίου πληρωμών. Όταν μια χώρα αποτυγχάνει να αποπληρώσει το δημόσιο χρέος της, αυτό ονομάζεται κυρίαρχη χρεοκοπία. Ενώ η υποτίμηση και η μη εξόφληση θα μπορούσαν να είναι και οι δύο εθελοντικές αποφάσεις της κυβέρνησης, συχνά θεωρούνται τα ακούσια αποτελέσματα μιας αλλαγής στο επενδυτικό κλίμα που οδηγεί σε ξαφνική διακοπή της εισροής κεφαλαίων ή ξαφνική αύξηση της πτώσης κεφαλαίων (Swiss, 2010a).

Αρκετά νομίσματα που αποτέλεσαν μέρος του ευρωπαϊκού μηχανισμού συναλλαγματικών ισοτιμιών υπέστησαν αποτίμηση το 1992-93 και αναγκάστηκαν να υποτιμηθούν ή να αποσυρθούν από τον μηχανισμό. Ένας άλλος γύρος νομισματικών κρίσεων έλαβε χώρα στην Ασία το 1997-98. Πολλές χώρες της Λατινικής Αμερικής αθέτησαν το χρέος τους στις αρχές της δεκαετίας του 1980. Η ρωσική χρηματοοικονομική κρίση του 1998 είχε ως αποτέλεσμα την υποτίμηση του ρουβλίου και της αθέτησης των ρωσικών κρατικών ομολόγων.

1.3.5 Η ευρύτερη οικονομική κρίση

Η αρνητική αύξηση του ΑΕΠ που διαρκεί δύο ή περισσότερα τρίμηνα καλείται ύφεση. Μια ιδιαίτερα παρατεταμένη ή σοβαρή ύφεση μπορεί να ονομαστεί κατάθλιψη, ενώ μια μακρά περίοδο αργής, αλλά όχι απαραίτητως αρνητικής ανάπτυξης, αποκαλείται ενίοτε οικονομική στασιμότητα (Swiss, 2010b).

Ορισμένοι οικονομολόγοι υποστηρίζουν ότι πολλές αρνητικές καταστάσεις έχουν προκληθεί σε μεγάλο βαθμό από οικονομικές κρίσεις. Ένα σημαντικό παράδειγμα είναι η Μεγάλη Ύφεση, η οποία προηγήθηκε σε πολλές χώρες από τρεξίματα τράπεζας και συντριβές χρηματιστηριακών αγορών.

Η κρίση των ενυπόθηκων στεγαστικών δανείων και η έκρηξη άλλων φυσαλίδων σε ολόκληρο τον κόσμο οδήγησαν επίσης στην ύφεση στις ΗΠΑ και σε ορισμένες άλλες χώρες στα τέλη του 2008 και το 2009 (Zeren & Ergun, 2010).

Ορισμένοι οικονομολόγοι υποστηρίζουν ότι οι χρηματοπιστωτικές κρίσεις προκαλούνται από ύφεση και ότι ακόμη και όταν μια οικονομική κρίση είναι το αρχικό σοκ που προκαλεί μια ύφεση, άλλοι παράγοντες μπορεί να είναι πιο σημαντικοί στην παράταση της ύφεσης. Συγκεκριμένα, οι Milton Friedman και Anna Schwartz ισχυρίστηκαν ότι η αρχική οικονομική πτώση που συνδέεται με τη συντριβή του 1929 και τις καταστάσεις πανικού στις τράπεζες της δεκαετίας του 1930 δεν θα είχε μετατραπεί σε παρατεταμένη κατάθλιψη αν δεν είχε ενισχυθεί από νομισματικά σφάλματα από την πλευρά της Federal Reserve, θέση υποστηριζόμενη από τον Ben Bernanke.

1.4 Οι αιτίες και οι συνέπειες μιας οικονομικής κρίσης

1.4.1 Η στρατηγική συμπληρωματικότητα στις χρηματοπιστωτικές αγορές

Συχνά παρατηρείται ότι η επιτυχής επένδυση απαιτεί από κάθε επενδυτή σε μια χρηματοοικονομική αγορά να μαντέψει τι θα κάνουν οι άλλοι επενδυτές. Ο Γιώργος Σόρος έχει καλέσει αυτή την ανάγκη να μαντέψει τις προθέσεις της

αντανακλαστικότητα των άλλων. Ομοίως, ο John Maynard Keynes συνέκρινε τις χρηματοπιστωτικές αγορές με ένα παιχνίδι διαγωνισμού ομορφιάς στο οποίο κάθε συμμετέχων προσπαθεί να προβλέψει ποιο μοντέλο θα το θεωρούν πιο όμορφο και σωστό. Η κυκλικότητα και οι αυτοκατευθυνόμενες προφητείες μπορεί να είναι υπερβολικές όταν δεν υπάρχουν αξιόπιστες πληροφορίες λόγω αδιαφανών αποκαλύψεων ή έλλειψης αποκάλυψης (Acemoglu, et al. 2015).

Επιπλέον, σε πολλές περιπτώσεις οι επενδυτές έχουν κίνητρα να συντονίζουν τις επιλογές τους. Για παράδειγμα, κάποιος που σκέφτεται ότι άλλοι επενδυτές θέλουν να αγοράσουν πολλά γιεν της Ιαπωνίας ενδέχεται να αναμένουν να αυξηθεί η αξία του γιέν και συνεπώς έχει κίνητρο να αγοράσει και το γιεν. Ομοίως, ένας καταθέτης στην IndyMac Bank ο οποίος αναμένει από άλλους καταθέτες να αποσύρουν τα κεφάλαιά τους μπορεί να αναμένει την αποτυχία της τράπεζας και ως εκ τούτου έχει κίνητρο να αποσυρθεί επίσης. Οι οικονομολόγοι καλούν ένα κίνητρο για να μιμηθούν τις στρατηγικές των άλλων στρατηγικών συμπληρωματικότητα.

Υποστηρίχθηκε ότι εάν οι άνθρωποι ή οι επιχειρήσεις έχουν ένα αρκετά ισχυρό κίνητρο για να κάνουν το ίδιο πράγμα που περιμένουν και άλλοι να κάνουν, τότε μπορούν να εμφανιστούν αυτοτελείς προφητείες. Για παράδειγμα, εάν οι επενδυτές αναμένουν να αυξηθεί η αξία του γιεν, αυτό μπορεί να οδηγήσει σε άνοδο της αξίας του. Αν οι καταθέτες αναμένουν ότι μια τράπεζα θα αποτύχει αυτό μπορεί να προκαλέσει την αποτυχία της. Ως εκ τούτου, οι χρηματοπιστωτικές κρίσεις αντιμετωπίζονται μερικές φορές ως ένας φαύλος κύκλος στον οποίο οι επενδυτές αποφεύγουν κάποιο θεσμικό όργανο ή περιουσιακό στοιχείο επειδή περιμένουν άλλους να το πράξουν (Acharya, 2009).

1.4.2 Η μόχλευση

Η μόχλευση, που σημαίνει δανεισμός για τη χρηματοδότηση επενδύσεων, αναφέρεται συχνά ως συνεισφορά στις χρηματοπιστωτικές κρίσεις. Όταν ένα χρηματοπιστωτικό ίδρυμα (ή ένα άτομο) επενδύει μόνο τα δικά του χρήματα, μπορεί, στη χειρότερη περίπτωση, να χάσει τα δικά του χρήματα. Αλλά όταν δανείζεται για να επενδύσει

περισσότερο, μπορεί να κερδίσει περισσότερα από την επένδυσή της, αλλά μπορεί επίσης να χάσει περισσότερα από όσα έχει (Andreou, et al. 2015).

Ως εκ τούτου, η μόχλευση μεγεθύνει τις πιθανές αποδόσεις από τις επενδύσεις, αλλά δημιουργεί επίσης κίνδυνο πτώχευσης. Δεδομένου ότι η χρεοκοπία σημαίνει ότι μια επιχείρηση δεν τηρεί όλες τις υποσχεθείσες πληρωμές σε άλλες επιχειρήσεις, μπορεί να καταναείμει χρηματοοικονομικά προβλήματα από μια επιχείρηση σε άλλη.

Ο μέσος βαθμός μόχλευσης στην οικονομία συχνά αυξάνεται πριν από μια χρηματοπιστωτική κρίση. Για παράδειγμα, ο δανεισμός για τη χρηματοδότηση επενδύσεων στο χρηματιστήριο (αγορά περιθωρίου) έγινε όλο και πιο κοινός πριν από την φαινόμενο της Wall Street του 1929. Επιπλέον, ορισμένοι μελετητές υποστήριξαν ότι τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα μπορούν να συμβάλουν στην ευθραυστότητα με την απόκρυψη μόχλευσης και με τον τρόπο αυτό να συμβάλλουν στην υποτίμηση των κινδύνων (Avramidis & Pasiouras, 2015).

1.4.3 Η αναντιστοιχία στοιχείων ενεργητικού-παθητικού

Ένας άλλος παράγοντας που πιστεύεται ότι συμβάλλει σε χρηματοπιστωτικές κρίσεις είναι η αναντιστοιχία των περιουσιακών στοιχείων και των υποχρεώσεων, κατάσταση στην οποία οι κίνδυνοι που συνδέονται με τα χρέη και τα περιουσιακά στοιχεία ενός ιδρύματος δεν είναι κατάλληλα ευθυγραμμισμένα. Για παράδειγμα, οι εμπορικές τράπεζες προσφέρουν λογαριασμούς καταθέσεων οι οποίοι μπορούν να αποσύρονται ανά πάσα στιγμή και χρησιμοποιούν τα έσοδα για μακροπρόθεσμα δάνεια σε επιχειρήσεις και ιδιοκτήτες σπιτιού. Η αναντιστοιχία μεταξύ των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων των τραπεζών (των καταθέσεων τους) και των μακροπρόθεσμων περιουσιακών στοιχείων τους (τα δάνειά τους) θεωρείται ένας από τους λόγους που συμβαίνουν τα τραπεζικά τρέχοντα (όταν οι καταθέτες πανικοβάλλονται και αποφασίζουν να αποσύρουν τα κεφάλαιά τους ταχύτερα από ότι να επιστρέψει τα έσοδα από τα δάνειά της). Ομοίως, η Bear Stearns απέτυχε το 2007-08 επειδή δεν ήταν σε θέση να ανανεώσει το βραχυπρόθεσμο χρέος που χρησιμοποίησε για τη χρηματοδότηση μακροπρόθεσμων επενδύσεων σε ενυπόθηκα χρεόγραφα (Balla, et al. 2014).

Σε ένα διεθνές πλαίσιο, πολλές κυβερνήσεις αναδυόμενων αγορών δεν είναι σε θέση να πουλήσουν ομόλογα εκφρασμένα σε δικά τους νομίσματα και, ως εκ τούτου, να πουλήσουν ομόλογα σε δολάρια. Αυτό δημιουργεί μια αναντιστοιχία μεταξύ της νομισματικής ονομασίας των υποχρεώσεων (των ομολόγων τους) και των περιουσιακών τους στοιχείων (των τοπικών φορολογικών εσόδων τους), έτσι ώστε να διατρέχουν κίνδυνο κρατικών χρεοκοπιών λόγω διακυμάνσεων των συναλλαγματικών ισοτιμιών.

1.4.4 Η αβεβαιότητα και η συμπεριφορά αγέλης

Πολλές αναλύσεις οικονομικών κρίσεων υπογραμμίζουν το ρόλο των επενδυτικών λαθών που προκαλούνται από την έλλειψη γνώσης ή τις ατέλειες της ανθρώπινης λογικής. Η χρηματοδότηση της συμπεριφοράς μελετά σφάλματα στην οικονομική και ποσοτική συλλογιστική. Ο ψυχολόγος Torbjorn Eliason έχει επίσης αναλύσει τις αποτυχίες της οικονομικής λογικής (Billio, et al. 2012).

Οι ιστορικοί, κυρίως ο Charles Kindleberger, επεσήμαναν ότι οι κρίσεις συχνά ακολουθούν σύντομα μετά από σημαντικές οικονομικές ή τεχνικές καινοτομίες που παρουσιάζουν στους επενδυτές νέες μορφές οικονομικών ευκαιριών, τις οποίες ονομάζονταν «μετατοπίσεις» των προσδοκιών των επενδυτών. Τα πρώιμα παραδείγματα περιλαμβάνουν τη φούσκα της Νότιας Θάλασσας και τη φούσκα του Μισισιπή του 1720, η οποία συνέβη όταν η έννοια της επένδυσης σε μετοχές εταιρικού αποθέματος ήταν η ίδια καινούργια και άγνωστη και η συντριβή του 1929, η οποία ακολούθησε την εισαγωγή νέων ηλεκτρολογικών και μεταφορικών τεχνολογιών. Πιο πρόσφατα, πολλές χρηματοπιστωτικές κρίσεις ακολούθησαν σε αλλαγές στο επενδυτικό περιβάλλον που προκλήθηκαν από την οικονομική απορρύθμιση και η συντριβή της φούσκας της dot com το 2001 όπου άρχισε με "παράλογη υπερβολή" για την τεχνολογία του διαδικτύου.

Η εξοικείωση με τις πρόσφατες τεχνικές και οικονομικές καινοτομίες μπορεί να βοηθήσει να εξηγήσετε τον τρόπο με τον οποίο οι επενδυτές μερικές φορές

υπερεκτιμούν υπερβολικά τις αξίες των περιουσιακών στοιχείων. Επίσης, εάν οι πρώτοι επενδυτές σε μια νέα κατηγορία περιουσιακών στοιχείων (για παράδειγμα, μετοχές σε εταιρείες dot com) αποκομίζουν κέρδη από την αύξηση των αξιών των στοιχείων ενεργητικού, καθώς άλλοι επενδυτές μαθαίνουν για την καινοτομία, τότε ακόμη περισσότεροι μπορούν να ακολουθήσουν το παράδειγμά τους, οδηγώντας την τιμή ακόμη υψηλότερη καθώς βιάζονται να αγοράσουν με ελπίδες για παρόμοια κέρδη (Bushman & Williams, 2012).

Εάν μια τέτοια «συμπεριφορά αγέλης» προκαλεί σπειροειδή αύξηση των τιμών κατά πολύ πάνω από την πραγματική αξία των περιουσιακών στοιχείων, μια σύγκρουση μπορεί να γίνει αναπόφευκτη. Εάν για οποιονδήποτε λόγο η τιμή πέσει σύντομα, έτσι ώστε οι επενδυτές να συνειδητοποιήσουν ότι δεν επιτυγχάνονται περαιτέρω κέρδη, τότε η σπείρα μπορεί να πάει στην αντίθετη κατεύθυνση, με τις μειώσεις των τιμών να προκαλούν βιασύνη των πωλήσεων, ενισχύοντας τη μείωση των τιμών.

1.4.5 Οι κανονιστικές αποτυχίες

Οι κυβερνήσεις προσπάθησαν να εξαλείψουν ή να μετριάσουν τις χρηματοπιστωτικές κρίσεις ρυθμίζοντας τον χρηματοπιστωτικό τομέα. Ένας κύριος στόχος της ρύθμισης είναι η διαφάνεια όπου είναι η δημοσιοποίηση των οικονομικών καταστάσεων των θεσμικών οργάνων απαιτώντας την τακτική υποβολή εκθέσεων σύμφωνα με τυποποιημένες λογιστικές διαδικασίες. Ένας άλλος στόχος της ρύθμισης είναι να διασφαλιστεί ότι τα ιδρύματα διαθέτουν επαρκή περιουσιακά στοιχεία για να εκπληρώσουν τις συμβατικές υποχρεώσεις τους, μέσω υποχρεωτικών ελάχιστων αποθεματικών, κεφαλαιακών απαιτήσεων και άλλων περιορισμών μόχλευσης (Cohen, et al. 2014).

Ορισμένες χρηματοπιστωτικές κρίσεις έχουν κατηγορηθεί για την ανεπαρκή ρύθμιση και έχουν οδηγήσει σε αλλαγές στη ρύθμιση, προκειμένου να αποφευχθεί η επανάληψη. Για παράδειγμα, ο πρώην Διευθύνων Σύμβουλος του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, Ντομινίκ Στρος-Καν, έχει κατηγορήσει τη χρηματοπιστωτική κρίση του 2008 σχετικά με την «αποτυχημένη κανονιστική αποφυγή της υπερβολικής ανάληψης κινδύνου στο χρηματοπιστωτικό σύστημα, ιδιαίτερα στις ΗΠΑ».

Ομοίως, οι New York Times ξεχώρισαν την απορύθμιση των συμβάσεων αντιστάθμισης πιστωτικού κινδύνου ως αιτία της κρίσης. Ωστόσο, η υπερβολική ρύθμιση αναφέρθηκε επίσης ως πιθανή αιτία χρηματοπιστωτικών κρίσεων. Συγκεκριμένα, η Συμφωνία της Βασιλείας II κατηγορήθηκε ότι απαιτεί από τις τράπεζες να αυξήσουν το κεφάλαιό τους όταν αυξάνονται οι κίνδυνοι, γεγονός που θα μπορούσε να τους οδηγήσει σε μείωση του δανεισμού ακριβώς όταν το κεφάλαιο είναι σπάνιο, ενδεχομένως επιδεινώνοντας μια οικονομική κρίση.

Η διεθνής σύγκλιση κανονιστικών ρυθμίσεων ερμηνεύθηκε ως προς την κανονιστική εκτροπή βοοειδών, την εμβάθυνση της αγέλης της αγοράς (που συζητήθηκε παραπάνω) και την αύξηση του συστημικού κινδύνου. Από την άποψη αυτή, η διατήρηση διαφόρων ρυθμιστικών καθεστώτων θα αποτελούσε εγγύηση.

Η απάτη έχει παίξει ρόλο στην κατάρρευση ορισμένων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, όταν οι εταιρείες έχουν προσελκύσει τους καταθέτες με παραπλανητικές αξιώσεις σχετικά με τις επενδυτικές τους στρατηγικές ή έχουν καταχραστεί το εισόδημα που προκύπτει. Παραδείγματα περιλαμβάνουν την απάτη του Charles Ponzi στις αρχές του 20ου αιώνα στη Βοστώνη, την κατάρρευση του επενδυτικού ταμείου MMM στη Ρωσία το 1994, τις απάτες που οδήγησαν στην αλβανική εξέγερση λοταρίας του 1997 και την κατάρρευση της Madoff Investment Securities το 2008 (Dewally & Shao, 2013).

Πολλοί αδίστακτοι έμποροι που έχουν προκαλέσει μεγάλες απώλειες στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα έχουν κατηγορηθεί ότι ενεργούν δόλια για να αποκρύψουν τις συναλλαγές τους. Η απάτη στη χρηματοδότηση ενυπόθηκων δανείων έχει επίσης αναφερθεί ως μία από τις πιθανές αιτίες της κρίσης ενυπόθηκων στεγαστικών δανείων του 2008, κυβερνητικοί αξιωματούχοι δήλωσαν στις 23 Σεπτεμβρίου 2008 ότι το FBI εξέταζε την πιθανότητα απάτης από τις εταιρείες χρηματοδότησης υποθηκών Fannie Mae και Freddie Mac, Lehman Brothers και τον ασφαλιστικό φορέα American International Group. Ομοίως, έχει υποστηριχθεί ότι πολλές χρηματοπιστωτικές εταιρείες απέτυχαν στην πρόσφατη κρίση επειδή οι διαχειριστές τους δεν κατάφεραν να εκτελέσουν τα καθήκοντά τους (Diebold & Yilmaz, 2014).

1.4.6 Μετάδοση

Το Contagion αναφέρεται στην ιδέα ότι οι χρηματοπιστωτικές κρίσεις μπορεί να εξαπλωθούν από το ένα ίδρυμα στο άλλο, όπως όταν ένα τρεχούμενο χαρτοφυλάκιο εξαπλώνεται από μερικές τράπεζες σε πολλές άλλες ή από μία χώρα σε άλλη, όπως όταν εξελίσσονται νομισματικές κρίσεις, κρατικές αδυναμίες ή αστοχίες χρηματιστηριακών αγορών σε όλες τις χώρες. Όταν η αποτυχία ενός συγκεκριμένου χρηματοπιστωτικού ιδρύματος απειλεί τη σταθερότητα πολλών άλλων θεσμών, αυτό ονομάζεται συστημικός κίνδυνος.

Ένα ευρέως αναφερόμενο παράδειγμα μόλυνσης ήταν η διάδοση της ταϊλανδικής κρίσης το 1997 σε άλλες χώρες όπως η Νότια Κορέα. Ωστόσο, οι οικονομολόγοι συχνά συζητούν εάν η παρατήρηση κρίσεων σε πολλές χώρες γύρω από τον ίδιο χρόνο προκαλείται πραγματικά από τη μετάδοση από μια αγορά στην άλλη ή αν προκαλείται από παρόμοια υποκείμενα προβλήματα που θα επηρέαζαν κάθε χώρα μεμονωμένα, ακόμη και αν δεν υπήρχαν διεθνείς δεσμοί (Georg, 2013).

1.4.7 Επιπτώσεις ύφεσης

Ορισμένες χρηματοπιστωτικές κρίσεις έχουν μικρή επίδραση εκτός του χρηματοπιστωτικού τομέα, όπως το κραχ της Wall Street του 1987, αλλά πιστεύεται ότι άλλες κρίσεις συνέβαλαν στη μείωση της ανάπτυξης στην υπόλοιπη οικονομία. Υπάρχουν πολλές θεωρίες γιατί η χρηματοπιστωτική κρίση θα μπορούσε να έχει αρνητική επίδραση στην υπόλοιπη οικονομία. Αυτές οι θεωρητικές ιδέες περιλαμβάνουν τον «οικονομικό επιταχυντή», την «πτήση προς την ποιότητα» και την «πτήση προς τη ρευστότητα» και το μοντέλο Kiyotaki-Moore. Ορισμένα μοντέλα «τρίτης γενιάς» κρίσης νομισμάτων διερευνούν πώς οι κρίσεις νομισμάτων και οι τραπεζικές κρίσεις από κοινού μπορούν να προκαλέσουν ύφεση.

1.5 Οι θεωρίες της οικονομικής κρίσης

Οι Αυστριακές θεωρίες

Οι Αυστριακοί οικονομολόγοι των σχολείων Ludwig von Mises και Friedrich Hayek συζήτησαν τον επιχειρηματικό κύκλο ξεκινώντας από τη θεωρία του χρήματος και της πίστης του Mises, που δημοσιεύθηκε το 1912 (Glasserman & Young, 2015).

Οι Μαρξιστικές θεωρίες

Οι επαναλαμβανόμενες μεγάλες μειώσεις στην παγκόσμια οικονομία με ρυθμό 20 και 50 ετών αποτέλεσαν το αντικείμενο μελετών από τότε που ο Jean Charles Léonard de Sismondi (1773-1842) παρείχε την πρώτη θεωρία της κρίσης σε μια κριτική της κατάστασης της κλασικής πολιτικής οικονομίας στην ισορροπία μεταξύ προσφοράς και τη ζήτηση.

Η ανάπτυξη μιας θεωρίας της οικονομικής κρίσης έγινε η κεντρική επαναλαμβανόμενη έννοια σε όλη την ώριμη δουλειά του Karl Marx. Ο νόμος του Μαρξ της τάσης για να πέσει το ποσοστό κέρδους δανείστηκε πολλά χαρακτηριστικά γνωρίσματα της παρουσίασης της συζήτησης του John Stuart Mill σχετικά με την τάση των κερδών σε ένα ελάχιστο. Η θεωρία είναι μια απόρροια της τάσης προς την κεντροποίηση των κερδών (Hutton, et al. 2009).

Σε ένα καπιταλιστικό σύστημα, οι επιχειρήσεις που λειτουργούν με επιτυχία επιστρέφουν λιγότερα χρήματα στους εργαζόμενους (με τη μορφή μισθών) από την αξία των αγαθών που παράγουν οι εργαζόμενοι (δηλαδή το ποσό των χρημάτων που πωλούνται τα προϊόντα). Το κέρδος αυτό πηγαίνει για πρώτη φορά στην κάλυψη της αρχικής επένδυσης στην επιχείρηση.

Μακροπρόθεσμα, ωστόσο, αν ληφθεί υπόψη η συνδυασμένη οικονομική δραστηριότητα όλων των επιχειρήσεων που λειτουργούν με επιτυχία, είναι σαφές ότι επιστρέφουν λιγότερα χρήματα (με τη μορφή μισθών) στη μάζα του πληθυσμού (τους

εργαζόμενους) από που έχουν στη διάθεσή τους για να αγοράσουν όλα αυτά τα προϊόντα που παράγονται. Επιπλέον, η επέκταση των επιχειρήσεων στη διαδικασία ανταγωνισμού για αγορές οδηγεί σε αφθονία αγαθών και σε γενική πτώση των τιμών τους, επιδεινώνοντας περαιτέρω την τάση για μείωση του ποσοστού κέρδους (Kosmidou, et al. 2015).

Η βιωσιμότητα αυτής της θεωρίας εξαρτάται από δύο βασικούς παράγοντες (Leon & Berndsen, 2014) :

- Τον βαθμό στον οποίο το κέρδος φορολογείται από την κυβέρνηση και επιστρέφεται στη μάζα των ανθρώπων με τη μορφή ευημερίας, οικογενειακών παροχών και δαπανών για την υγεία και την εκπαίδευση.
- Το ποσοστό του πληθυσμού που είναι εργαζόμενοι και όχι οι επενδυτές / ιδιοκτήτες επιχειρήσεων.

Λόγω των έκτακτων κεφαλαιουχικών δαπανών που απαιτούνται για την είσοδο σε σύγχρονους οικονομικούς τομείς όπως οι αεροπορικές μεταφορές, η στρατιωτική βιομηχανία ή η χημική παραγωγή, οι τομείς αυτοί είναι εξαιρετικά δύσκολοι για τις νέες επιχειρήσεις να εισέλθουν και συγκεντρώνονται σε όλο και λιγότερα χέρια (Longstaff, 2010).

Η εμπειρική και οικονομετρική έρευνα συνεχίζεται ιδιαίτερα στη θεωρία των παγκόσμιων συστημάτων και στη συζήτηση για τον Νικολάι Κοντρατιέφ και τα λεγόμενα 50ετή κυμάτων του Kondratiev. Μεγάλες μορφές της θεωρίας των παγκόσμιων συστημάτων, όπως οι Andre Gunder Frank και Immanuel Wallerstein, προειδοποίησαν με συνέπεια για τη συντριβή που αντιμετωπίζει σήμερα η παγκόσμια οικονομία.

Οι ερευνητές του παγκόσμιου συστήματος και οι ερευνητές του κύκλου Κοντρατιέφ υπονοούσαν πάντοτε ότι οι οικονομολόγοι που έχουν προσανατολισμό στην Ουάσινγκτον δεν αντιλαμβάνονται ποτέ τους κινδύνους τους οποίους θα αντιμετωπίσουν και θα βρεθούν τώρα τα βιομηχανικά έθνη στο τέλος του μακρού

οικονομικού κύκλου που ξεκίνησε μετά την πετρελαϊκή κρίση του 1973 (Markose, et al. 2012).

Η θεωρία του Μίνσκι

Ο Hyman Minsky πρότεινε μια μετά-Κεϋνσιανή εξήγηση που είναι περισσότερο εφαρμόσιμη σε μια κλειστή οικονομία. Θεωρούσε ότι η οικονομική αστάθεια είναι χαρακτηριστικό γνώρισμα κάθε καπιταλιστικής οικονομίας. Η υψηλή ευπάθεια οδηγεί σε υψηλότερο κίνδυνο οικονομικής κρίσης.

Για να διευκολύνει την ανάλυσή του, ο Μίνσκι ορίζει τρεις προσεγγίσεις στη χρηματοδότηση που μπορούν να επιλέξουν οι επιχειρήσεις, ανάλογα με την ανοχή τους στον κίνδυνο. Πρόκειται για χρηματοδότηση αντιστάθμισης κινδύνου, κερδοσκοπική χρηματοδότηση και χρηματοδότηση Ponzi. Η χρηματοδότηση της Ponzi οδηγεί σε μια πιο εύθραυστη θεωρία (Markose, et al. 2012).

- Για τη χρηματοδότηση αντιστάθμισης, οι εισοδηματικές ροές αναμένεται να καλύψουν τις χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις σε κάθε περίοδο, συμπεριλαμβανομένων τόσο του κεφαλαίου όσο και των τόκων από δάνεια.
- Για την κερδοσκοπική χρηματοδότηση, μια επιχείρηση πρέπει να ανατρέψει το χρέος, επειδή οι εισοδηματικές ροές αναμένεται να καλύψουν μόνο τα έξοδα τόκων. Κανένας από τους κύριους λογαριασμούς δεν πληρώνεται.
- Για τη χρηματοδότηση της Ponzi, οι αναμενόμενες εισοδηματικές ροές δεν θα καλύψουν ούτε το κόστος τόκων, επομένως η επιχείρηση πρέπει να δανειστεί περισσότερα ή να πουλήσει περιουσιακά στοιχεία απλά για να εξυπηρετήσει το χρέος της. Η ελπίδα είναι ότι είτε η αγοραία αξία των περιουσιακών στοιχείων ή των εσόδων θα αυξηθεί αρκετά ώστε να εξοφληθούν τόκοι και κεφάλαια.

Τα επίπεδα χρηματοπιστωτικής ευπάθειας κινούνται μαζί με τον επιχειρηματικό κύκλο. Μετά από μια ύφεση, οι επιχειρήσεις έχουν χάσει πολλή χρηματοδότηση και επιλέγουν μόνο hedge, που είναι ασφαλέστερη λύση. Καθώς η οικονομία αναπτύσσεται και

αναμένεται να αυξηθούν τα κέρδη, οι επιχειρήσεις τείνουν να πιστεύουν ότι μπορούν να επιτρέψουν να αναλάβουν κερδοσκοπική χρηματοδότηση. Σε αυτή την περίπτωση, γνωρίζουν ότι τα κέρδη δεν θα καλύψουν όλο το ενδιαφέρον όλη την ώρα.

Οι επιχειρήσεις, ωστόσο, πιστεύουν ότι τα κέρδη θα αυξηθούν και τα δάνεια τελικά θα εξοφληθούν χωρίς πολύ κόπο. Τα περισσότερα δάνεια οδηγούν σε περισσότερες επενδύσεις και η οικονομία αναπτύσσεται περαιτέρω. Στη συνέχεια οι δανειστές αρχίζουν επίσης να πιστεύουν ότι θα πάρουν πίσω όλα τα χρήματα που δανείζουν. Ως εκ τούτου, είναι έτοιμοι να δανείσουν σε επιχειρήσεις χωρίς πλήρη εγγύηση επιτυχίας (Aybek, et al. 2015).

Οι δανειστές γνωρίζουν ότι αυτές οι επιχειρήσεις θα έχουν προβλήματα αποπληρωμής. Ωστόσο, πιστεύουν ότι αυτές οι επιχειρήσεις θα αναχρηματοδοτήσουν από αλλού, καθώς τα αναμενόμενα κέρδη τους αυξάνονται. Αυτή είναι η χρηματοδότηση της Ponzi. Με αυτόν τον τρόπο, η οικονομία έχει αναλάβει πολύ επικίνδυνη πίστωση. Τώρα είναι μόνο θέμα χρόνου πριν κάποια μεγάλη επιχείρηση υποστεί αθέτηση.

Οι δανειστές κατανοούν τους πραγματικούς κινδύνους στην οικονομία και σταματούν να δίνουν πίστωση τόσο εύκολα. Η αναχρηματοδότηση καθίσταται αδύνατη για πολλούς και περισσότερες εταιρείες χρεοκοπούν. Εάν δεν εισέλθουν νέα χρήματα στην οικονομία για να επιτραπεί η διαδικασία αναχρηματοδότησης, αρχίζει μια πραγματική οικονομική κρίση. Κατά τη διάρκεια της ύφεσης, οι επιχειρήσεις αρχίζουν να αντισταθμίζουν και ο κύκλος αρχίζει και κλείνει (Black, et al. 2010).

Τα συντονιστικά παιχνίδια

Οι μαθηματικές προσεγγίσεις για τη μοντελοποίηση των χρηματοπιστωτικών κρίσεων υπογράμμισαν ότι συχνά υπάρχουν θετικές ανατροφοδοτήσεις μεταξύ των αποφάσεων των συμμετεχόντων στην αγορά (βλέπε στρατηγική συμπληρωματικότητα). Η θετική ανατροφοδότηση υποδηλώνει ότι ενδέχεται να υπάρξουν δραματικές αλλαγές στις αξίες των στοιχείων του ενεργητικού ως ανταπόκριση στις μικρές αλλαγές των βασικών οικονομικών μεγεθών (Cerna, 2013).

Παραδείγματος χάριν, ορισμένα μοντέλα κρίσεων συναλλάγματος (συμπεριλαμβανομένου του Paul Krugman) υποδηλώνουν ότι μια σταθερή συναλλαγματική ισοτιμία μπορεί να είναι σταθερή για μεγάλο χρονικό διάστημα, αλλά θα καταρρεύσει ξαφνικά σε μια χιονοστιβάδα πωλήσεων συναλλάγματος ως απάντηση σε μια επαρκή επιδείνωση των δημόσιων οικονομικών συνθηκών.

Σύμφωνα με ορισμένες θεωρίες, η θετική ανατροφοδότηση υποδηλώνει ότι η οικονομία μπορεί να έχει περισσότερες από μία ισορροπίες. Μπορεί να υπάρξει μια ισορροπία στην οποία οι συμμετέχοντες στην αγορά επενδύουν σε μεγάλο βαθμό στις αγορές περιουσιακών στοιχείων επειδή αναμένουν ότι τα περιουσιακά στοιχεία θα είναι πολύτιμα.

Αυτός είναι ο τύπος του επιχειρήματος στο οποίο βασίζονται τα μοντέλα τράπεζας των Diamond και Dybvig, όπου οι αποταμιευτές αποσύρουν τα περιουσιακά τους στοιχεία από την τράπεζα, επειδή αναμένουν και άλλα περιουσιακά στοιχεία να αποσυρθούν. Ομοίως, στο μοντέλο των νομισματικών κρίσεων του Obstfeld, όταν οι οικονομικές συνθήκες δεν είναι τόσο κακές ούτε πολύ καλές, υπάρχουν δυο πιθανά αποτελέσματα δηλαδή οι κερδοσκόποι μπορούν ή δεν μπορούν να αποφασίσουν να επιτεθούν στο νόμισμα ανάλογα με το τι περιμένουν από άλλους κερδοσκόπους (De Giorgi & Pellizzari, 2009).

Τα μοντέλα και τα πρότυπα μάθησης

Έχουν αναπτυχθεί ποικίλα μοντέλα στα οποία οι αξίες των περιουσιακών στοιχείων μπορεί να αυξηθούν υπερβολικά ή να μειωθούν, καθώς οι επενδυτές μαθαίνουν ο ένας από τον άλλο. Σε αυτά τα μοντέλα, οι αγορές περιουσιακών στοιχείων από λίγους πράκτορες ενθαρρύνουν και άλλους να αγοράσουν, όχι επειδή η πραγματική αξία του περιουσιακού στοιχείου αυξάνεται όταν πολλοί αγοράζουν (που λέγεται στρατηγική συμπληρωματικότητα), αλλά επειδή οι επενδυτές πιστεύουν ότι η πραγματική αξία του ενεργητικού είναι υψηλή όταν παρατηρούν άλλους που αγοράζουν. Στα μοντέλα «κτηνοτροφίας», θεωρείται ότι οι επενδυτές δεν είναι πλήρως λογικοί, αλλά έχουν μόνο μερικές πληροφορίες για την οικονομία. Σε αυτά τα μοντέλα, όταν μερικοί επενδυτές αγοράζουν κάποιο είδος περιουσιακού στοιχείου, αυτό αποκαλύπτει ότι έχουν κάποιες θετικές πληροφορίες σχετικά με αυτό το περιουσιακό στοιχείο,

γεγονός που αυξάνει το λογικό κίνητρο άλλων να αγοράσουν το περιουσιακό στοιχείο επίσης (Dustmann & Frattini, 2013).

Παρόλο που πρόκειται για μια απόλυτα ορθολογική απόφαση, μπορεί μερικές φορές να οδηγήσει σε λανθασμένα υψηλές αξίες περιουσιακών στοιχείων (που συνεπάγονται τελικά σε συντριβή), καθώς οι πρώτοι επενδυτές μπορεί, κατά τύχη, να έχουν λανθασμένες πληροφορίες. Τα μοντέλα Herding, που βασίζονται στην Επιστήμη της Πολυπλοκότητας, δείχνουν ότι είναι η εσωτερική δομή της αγοράς, όχι οι εξωτερικές επιρροές, η οποία είναι κυρίως υπεύθυνη για τις συντριβές.

Στα μοντέλα "προσαρμοστικής μάθησης" ή "προσαρμοστικών προσδοκιών", οι επενδυτές θεωρούνται ατελείωτα ορθολογικοί, βασίζοντας τη συλλογιστική τους μόνο στην πρόσφατη εμπειρία. Σε τέτοια μοντέλα, αν η τιμή ενός συγκεκριμένου περιουσιακού στοιχείου αυξάνεται για κάποιο χρονικό διάστημα, οι επενδυτές μπορεί να αρχίσουν να πιστεύουν ότι η τιμή τους αυξάνεται πάντα, γεγονός που αυξάνει την τάση τους να αγοράζουν και συνεπώς οδηγεί περαιτέρω την τιμή (Engbersen & Snel, 2013).

Ομοίως, παρατηρώντας μερικές μειώσεις των τιμών μπορεί να προκαλέσει μια καθοδική σπειροειδή τιμή, έτσι σε μοντέλα αυτού του τύπου μπορεί να εμφανιστούν μεγάλες διακυμάνσεις στις τιμές των περιουσιακών στοιχείων. Τα μοντέλα που βασίζονται σε πράκτορες των χρηματοπιστωτικών αγορών υποθέτουν συχνά ότι οι επενδυτές ενεργούν με βάση την προσαρμοστική μάθηση ή τις προσδοκίες προσαρμογής (Fargues & Frandrich, 2012).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 : ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΚΑΡΤΩΝ

2.1 Εισαγωγή

Μια πιστωτική κάρτα είναι μια κάρτα πληρωμής που εκδίδεται στους χρήστες (κάτοχοι καρτών) για να επιτρέψει στον κάτοχο της κάρτας να πληρώσει έναν έμπορο για αγαθά και υπηρεσίες με βάση την υπόσχεση του κατόχου της κάρτας στον εκδότη της κάρτας για να του καταβάλει τα ποσά που έχουν καταβληθεί συν τις άλλες συμφωνηθείσες χρεώσεις (Favell, 2007).

Ο εκδότης της κάρτας (συνήθως μια τράπεζα) δημιουργεί έναν ανακυκλούμενο λογαριασμό και χορηγεί μια πιστωτική γραμμή στον κάτοχο της κάρτας, από την οποία ο κάτοχος της κάρτας μπορεί να δανειστεί χρήματα για πληρωμή σε έναν έμπορο ή ως προκαταβολή μετρητών. Με άλλα λόγια, οι πιστωτικές κάρτες συνδυάζουν υπηρεσίες πληρωμών με επεκτάσεις πιστώσεων.

Οι πολύπλοκες δομές των αμοιβών στη βιομηχανία των πιστωτικών καρτών ενδέχεται να περιορίσουν την ικανότητα των πελατών να συγκρίνουν το κατάστημα, βοηθώντας έτσι να διασφαλιστεί ότι η βιομηχανία δεν είναι ανταγωνιστική από άποψη τιμών και συμβάλλει στη μεγιστοποίηση των κερδών της βιομηχανίας. Λόγω ανησυχιών σχετικά με αυτό, πολλά νομοθετικά όργανα έχουν ρυθμίσει τα τέλη πιστωτικών καρτών (Giulietti, et al. 2013).

Μια πιστωτική κάρτα είναι διαφορετική από μια χρεωστική κάρτα, η οποία απαιτεί την πλήρη εξόφληση του υπολοίπου κάθε μήνα. Αντίθετα, οι πιστωτικές κάρτες επιτρέπουν στους καταναλωτές ένα συνεχές υπόλοιπο χρέους, με την επιβολή τόκων. Μια πιστωτική κάρτα διαφέρει επίσης από μια χρεωστική κάρτα, η οποία μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως νόμισμα από τον κάτοχο της κάρτας. Μια πιστωτική κάρτα διαφέρει από μια χρεωστική κάρτα, επίσης, επειδή μια πιστωτική κάρτα συνήθως περιλαμβάνει μια τρίτη οντότητα που πληρώνει τον πωλητή και επιστρέφεται από τον αγοραστή, ενώ μια χρεωστική κάρτα απλώς αποδίδει την πληρωμή από τον αγοραστή μέχρι την μεταγενέστερη ημερομηνία (King & Skeldon, 2010).

2.2 Οι τεχνικές προδιαγραφές των πιστωτικών καρτών

Το μέγεθος των περισσότερων πιστωτικών καρτών είναι 85,60 mm × 53,98 mm (3 3/8

× 2 1/8 ίντσες) και στρογγυλεμένες γωνίες με ακτίνα 2,88-3,48 mm, σύμφωνα με το πρότυπο ISO / IEC 7810 ID- 1, το ίδιο μέγεθος με τις κάρτες ATM και άλλες κάρτες πληρωμής, όπως οι χρεωστικές κάρτες.

Οι πιστωτικές κάρτες έχουν τυπωμένο αριθμό ή ανάγλυφο αριθμό τραπεζικής κάρτας που συμμορφώνεται με το πρότυπο αριθμοδότησης ISO / IEC 7812. Το πρόθεμα του αριθμού κάρτας, που ονομάζεται αριθμός αναγνώρισης τράπεζας, είναι η ακολουθία των ψηφίων στην αρχή του αριθμού που καθορίζει την τράπεζα στην οποία ανήκει ένας αριθμός πιστωτικής κάρτας. Αυτά είναι τα πρώτα έξι ψηφία για τις κάρτες MasterCard και Visa. Τα επόμενα εννέα ψηφία είναι ο ατομικός αριθμός λογαριασμού και το τελικό ψηφίο είναι ένας κώδικας ελέγχου ισχύος.

Και τα δύο αυτά πρότυπα διατηρούνται και αναπτύσσονται περαιτέρω από το ISO / IEC JTC 1 / SC 17 / WG 1. Οι πιστωτικές κάρτες έχουν μαγνητική ταινία σύμφωνη με το ISO / IEC 7813. Πολλές σύγχρονες πιστωτικές κάρτες έχουν ένα τσιπ υπολογιστή ενσωματωμένο σε αυτά ως ασφαλείς χαρακτηριστικό (Kupstsch, 2012).

Εκτός από τον κύριο αριθμό πιστωτικής κάρτας, οι πιστωτικές κάρτες περιέχουν επίσης ημερομηνίες έκδοσης και λήξης (που δίνονται στον πλησιέστερο μήνα), καθώς και επιπλέον κωδικούς, όπως αριθμούς έκδοσης και κωδικούς ασφαλείας. Δεν έχουν όλες οι πιστωτικές κάρτες τα ίδια σύνολα επιπλέον κωδικών ούτε χρησιμοποιούν τον ίδιο αριθμό ψηφίων.

Οι αριθμοί των πιστωτικών καρτών ήταν αρχικά ανάγλυφοι ώστε να επιτρέπουν την εύκολη μεταφορά του αριθμού των χρεώσεων. Με την αλλαγή των καρτών, ορισμένες πιστωτικές κάρτες δεν είναι πλέον ανάγλυφες και στην πραγματικότητα ο αριθμός της κάρτας δεν είναι πλέον μπροστά (Nohrsted & Weible, 2010).

2.3 Η ιστορία των πιστωτικών καρτών

Η ιδέα της χρήσης μιας κάρτας για αγορές περιγράφηκε το 1887 από τον Edward Bellamy στο ουτοπικό του μυθιστόρημα Looking Backward. Ο Bellamy

χρησιμοποίησε τον όρο πιστωτική κάρτα έντεκα φορές σε αυτό το μυθιστόρημα, παρόλο που αναφερόταν σε μια κάρτα για τη δαπάνη του μερίσματος ενός πολίτη από την κυβέρνηση αντί για το δανεισμό (Promberger, et al. 2014).

Τα κέρματα και άλλα παρόμοια αντικείμενα χρησιμοποιήθηκαν από τα τέλη του 19ου αιώνα μέχρι τη δεκαετία του 1930. Ήρθαν σε διάφορα σχήματα και μεγέθη με υλικά κατασκευασμένα από κυτταρινικό (πρώιμο πλαστικό), χαλκό, αλουμίνιο, χάλυβα και άλλους τύπους λευκών μετάλλων (Papademetriou, et al. 2009).

Κάθε νόμισμα συνήθως είχε μια μικρή τρύπα, επιτρέποντάς της να τοποθετηθεί σε ένα δακτύλιο κλειδιού, σαν ένα κλειδί. Αυτά τα κέρματα χρέωσης συνήθως δίνονταν σε πελάτες που είχαν χρεώσει λογαριασμούς σε πολυκαταστήματα, ξενοδοχεία και ούτω καθεξής. Ένα νόμισμα χρέωσης συνήθως είχε τον αριθμό λογαριασμού χρέωσης μαζί με το όνομα και το λογότυπο του εμπόρου.

Το νόμισμα αυτό προσέφερε έναν απλό και γρήγορο τρόπο για την αντιγραφή ενός αριθμού λογαριασμού χρέωσης στο δελτίο πωλήσεων, αποτυπώνοντας το κέρμα στη συσκευασία πώλησης. Αυτό οδήγησε στη διαδικασία αντιγραφής, η οποία έγινε προηγουμένως με χειρόγραφη γραφή. Επίσης, μείωσε τον αριθμό των σφαλμάτων, με την τυποποιημένη μορφή αριθμών στο αντίτυπο πωλήσεων, αντί για διάφορα είδη χειρογράφου (Recchi & Favell, 2009).

Επειδή το όνομα του πελάτη δεν ήταν στο νόμισμα, σχεδόν όλοι μπορούσαν να το χρησιμοποιήσουν. Αυτό μερικές φορές οδήγησε σε μια περίπτωση λανθασμένης ταυτότητας, είτε τυχαία είτε εκ προθέσεως, ενεργώντας εξ ονόματος του ιδιοκτήτη του λογαριασμού χρέωσης ή εξαιτίας της κακίας για να εξαπατήσουν τόσο τον ιδιοκτήτη του λογαριασμού χρέωσης όσο και τον έμπορο. Ξεκινώντας από τη δεκαετία του 1930, οι έμποροι άρχισαν να μετακινούνται από τα κέρματα αυτά στο νεότερο Charga-Plate.

Το Charga-Plate, που αναπτύχθηκε το 1928, ήταν ένας πρώτος προκάτοχος της πιστωτικής κάρτας και χρησιμοποιήθηκε στις ΗΠΑ από τη δεκαετία του 1930 μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του 1950. Πρόκειται για ένα ορθογώνιο 2½ "× 1¼" από φύλλο μετάλλου που σχετίζεται με το σύστημα Addressograph και τις στρατιωτικές ετικέτες σκυλιών. Ήταν ανάγλυφο με το όνομα, την πόλη και το κράτος του πελάτη. Είχε μια

μικρή κάρτα στο πίσω μέρος για μια υπογραφή. Κατά την καταγραφή μιας αγοράς, η πλάκα τοποθετήθηκε σε μια εσοχή στον εκτυπωτή, με το χαρτί "slip slip" τοποθετημένο στην κορυφή του (Zaiceva & Zimmermann, 2016).

Το αρχείο της συναλλαγής περιελάμβανε μια έντυπη αναγραφή των ανάγλυφων πληροφοριών, που γίνονταν από τον εκτυπωτή πιέζοντας μία μεμβράνη με μελάνη επί της ολίσθησης φορτίου. Το Charga-Plate ήταν εμπορικό σήμα της Farrington Manufacturing Co. Τα χαρτονομίσματα Charga εκδόθηκαν από μεγάλους εμπόρους στους τακτικούς πελάτες τους, όπως οι σημερινές πιστωτικές κάρτες του πολυκαταστήματος.

Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι κάρτες φυλάσσονταν στο κατάστημα έκδοσης και όχι στην κατοχή των πελατών. Όταν ένας εξουσιοδοτημένος χρήστης πραγματοποιούσε μια αγορά, ένας υπάλληλος ανακτούσε την πλάκα από τα αρχεία του καταστήματος και στη συνέχεια επεξεργάζονταν την αγορά. Τα Charga-Plates επιτάχυναν τη λογιστική back-office και τα μειωμένα σφάλματα αντιγραφής που γίνονταν με το χέρι σε βιβλία χαρτιού σε κάθε κατάσταση (Arena, 2008).

Το 1934, η American Airlines και ο Σύνδεσμος Αεροπορικών Μεταφορών απλοποίησαν ακόμη περισσότερο τη διαδικασία με την έλευση της κάρτας Air Travel. Δημιούργησαν ένα σύστημα αρίθμησης που αναγνώρισε τον εκδότη της κάρτας καθώς και τον λογαριασμό πελάτη. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο οι σύγχρονες κάρτες UATP ξεκινούν με τον αριθμό 1.

Με μια κάρτα Air Travel, οι επιβάτες θα μπορούσαν "να αγοράσουν εκείνη την στιγμή και να πληρώσουν αργότερα" για ένα εισιτήριο έναντι της πίστωσης τους και να λάβουν έκπτωση 15% σε οποιαδήποτε από τις αεροπορικές εταιρείες που δέχονταν την κάρτα. Μέχρι τη δεκαετία του 1940, όλες οι μεγάλες αμερικανικές αεροπορικές εταιρείες προσέφεραν Air Travel Cards που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν σε 17 διαφορετικές αεροπορικές εταιρείες (Cummins & Weiss, 2014).

Μέχρι το 1941 περίπου τα μισά έσοδα των αεροπορικών εταιρειών ήρθαν μέσω της συμφωνίας Air Travel Card. Οι αεροπορικές εταιρείες είχαν επίσης αρχίσει να προσφέρουν προγράμματα δόσεων για να προσελκύσουν νέους ταξιδιώτες στον αέρα.

Τον Οκτώβριο του 1948, η Air Travel Card έγινε η πρώτη διεθνώς έγκυρη κάρτα χρέωσης σε όλα τα μέλη της Διεθνούς Ένωσης Αεροπορικών Μεταφορών.

Η έννοια των πελατών που πληρώνουν διαφορετικούς έμπορους χρησιμοποιώντας την ίδια κάρτα επεκτάθηκε το 1950 από τους Ralph Schneider και Frank McNamara, ιδρυτές του Diners Club, για την ενοποίηση των πολλαπλών καρτών. Το Diners Club, το οποίο δημιουργήθηκε εν μέρει μέσω μιας συγχώνευσης με το Dine και το Sign, παρήγαγε την πρώτη κάρτα γενικής χρήσης και απαιτούσε να πληρώνεται ολόκληρο το πόσο σε κάθε αγορά. Ακολούθησε η Carte Blanche και το 1958 η American Express, η οποία δημιούργησε ένα παγκόσμιο δίκτυο πιστωτικών καρτών (παρόλο που αρχικά ήταν χρεωστικές κάρτες που αργότερα απέκτησαν χαρακτηριστικά πιστωτικής κάρτας) (Eling & Schmeiser, 2010).

Μέχρι το 1958, κανείς δεν μπόρεσε να δημιουργήσει με επιτυχία ένα χρηματοπιστωτικό σύστημα ανανεώσιμων πιστώσεων στο οποίο μια κάρτα που εκδόθηκε από μια τράπεζα τρίτου έγινε γενικά αποδεκτή από μεγάλο αριθμό εμπόρων, σε αντίθεση με τις εκδομένες από το εμπόριο περιστρεφόμενες κάρτες που έγιναν δεκτές μόνο από λίγους εμπόρους. Υπήρξαν δώδεκα προσπάθειες από μικρές αμερικανικές τράπεζες, αλλά καμία από αυτές δεν ήταν σε θέση να διαρκέσει πολύ.

Τον Σεπτέμβριο του 1958, η Bank of America εγκαινίασε το BankAmericard στο Φρέσνο της Καλιφόρνια, το οποίο έγινε η πρώτη επιτυχημένη αναγνωρίσιμη σύγχρονη πιστωτική κάρτα. Αυτή η κάρτα πέτυχε όπου οι άλλοι απέτυχαν, παραβιάζοντας τον κύκλο του κοτόπουλου και αυγών, όπου οι καταναλωτές δεν ήθελαν να χρησιμοποιήσουν μια κάρτα την οποία θα δεχόταν μερικοί έμποροι και οι έμποροι δεν θέλουν να δεχτούν μια κάρτα που χρησιμοποιούσαν λίγοι καταναλωτές (Harrington, 2009).

Η Τράπεζα της Αμερικής επέλεξε το Fresno επειδή το 45% των κατοίκων της χρησιμοποίησε την τράπεζα και στέλνοντας ταυτόχρονα μια κάρτα σε 60.000 κατοίκους της Fresno, η τράπεζα μπόρεσε να πείσει τους εμπόρους να δεχτούν την κάρτα. Τελικά χορηγήθηκε άδεια σε άλλες τράπεζες γύρω από τις Ηνωμένες Πολιτείες και στη συνέχεια σε όλο τον κόσμο και το 1976, λίγο μετά την απόκτηση του

δικαιώματος των γυναικών να υποβάλουν αίτηση για πιστωτικές κάρτες, όλοι οι κάτοχοι άδειας BankAmericard ενώθηκαν κάτω από το κοινό σήμα της Visa.

Το 1966, ο πρόγονος της MasterCard γεννήθηκε όταν μια ομάδα τραπεζών ίδρυσε Master Charge για να ανταγωνιστεί την BankAmericard όπου έλαβε σημαντική ώθηση όταν η Citibank συγχώνευσε το δικό της Everything Card, το οποίο ξεκίνησε το 1967, στο Master Charge το 1969. Οι πρώτες πιστωτικές κάρτες στις Η.Π.Α., των οποίων η BankAmericard ήταν το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα, παραδόθηκαν μαζικά ταχυδρομημένες χωρίς να ζητηθεί από τους πελάτες της τράπεζας, οι οποίοι θεωρούνταν καλοί πιστωτικοί κίνδυνοι (Impavido & Tower, 2009).

Αυτές οι μαζικές αποστολές ήταν γνωστές ως «σταγόνες» στην τραπεζική ορολογία και απαγορεύτηκαν το 1970 λόγω του οικονομικού χάους που προκάλεσαν. Ωστόσο, από τη στιγμή που τέθηκε σε ισχύ ο νόμος, περίπου 100 εκατομμύρια πιστωτικές κάρτες είχαν πέσει στον πληθυσμό των ΗΠΑ. Μετά το 1970, μόνο οι αιτήσεις πιστωτικών καρτών θα μπορούσαν να αποσταλούν ανεπιθύμητες στις μαζικές αποστολές.

Πριν από την μηχανογράφηση συστημάτων πιστωτικών καρτών στην Αμερική, η χρήση πιστωτικής κάρτας για την πληρωμή σε έναν έμπορο ήταν πολύ πιο περίπλοκη από ό,τι σήμερα. Κάθε φορά που ένας καταναλωτής ήθελε να χρησιμοποιήσει μια πιστωτική κάρτα, ο έμπορος θα έπρεπε να καλέσει την τράπεζά του, ο οποίος με τη σειρά του έπρεπε να καλέσει την εταιρεία πιστωτικών καρτών, η οποία στη συνέχεια έπρεπε να έχει έναν υπάλληλο να κοιτάζει χειροκίνητα το όνομα του πελάτη και το πιστωτικό υπόλοιπο (Κοζονιό, et al., 2011).

Το σύστημα αυτό ήταν μηχανογραφημένο το 1973 υπό την ηγεσία του Dee Hock, του πρώτου διευθύνοντος συμβούλου της Visa, επιτρέποντας έτσι τη σημαντική μείωση του χρόνου συναλλαγής σε λιγότερο από ένα λεπτό. Εντούτοις, μέχρις ότου οι τράπεζες πληρωμών που συνδέονται πάντοτε καθίστανται πανταχού παρούσες στις αρχές του 21ου αιώνα, ήταν σύνηθες για έναν έμπορο να δέχεται μια χρέωση, ειδικά κάτω από μια τιμή κατωφλίου ή από έναν γνωστό και αξιόπιστο πελάτη, χωρίς να τον επαληθεύει τηλεφωνικά.

Υπάρχουν βιβλία με λίστες κλεμμένων αριθμών καρτών που διανεμήθηκαν στους εμπόρους οι οποίοι υποτίθεται ότι έπρεπε να ελέγξουν τις κάρτες πριν από την αποδοχή τους, καθώς και να επαληθεύσουν την υπογραφή στο δελτίο επιβάρυνσης με εκείνη της κάρτας. Οι έμποροι που δεν κατάφεραν να ακολουθήσουν τις σωστές διαδικασίες επαλήθευσης υπέστησαν δόλια χρεώσεις, αλλά λόγω της δυσχερούς φύσης των διαδικασιών, οι έμποροι συχνά απλά παραβίαζαν μερικούς ή όλους τους κανόνες και αναλάμβαναν τον κίνδυνο για μικρότερες συναλλαγές (Kuzmina & Voronova, 2011).

Η κατακερματισμένη φύση του αμερικανικού τραπεζικού συστήματος βάσει του νόμου Glass-Steagall σήμανε ότι οι πιστωτικές κάρτες έγιναν ένας αποτελεσματικός τρόπος για όσους ταξίδευαν στη χώρα για να μεταφέρουν την πίστωση τους σε μέρη όπου δεν μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν απευθείας τις τραπεζικές τους εγκαταστάσεις. Υπάρχουν τώρα αμέτρητες παραλλαγές στη βασική ιδέα της ανακυκλούμενης πίστωσης για ιδιώτες (όπως εκδίδονται από τράπεζες και τιμούνται από ένα δίκτυο χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων), συμπεριλαμβανομένων πιστωτικών καρτών με επωνυμία εταιρίας, πιστωτικών καρτών εταιρικών χρηστών, καρτών καταστημάτων και ούτω καθεξής.

Το 1966, η Barclaycard στο Ηνωμένο Βασίλειο ξεκίνησε την πρώτη πιστωτική κάρτα εκτός των Ηνωμένων Πολιτειών. Παρόλο που οι πιστωτικές κάρτες έφθασαν σε πολύ υψηλά επίπεδα υιοθεσίας στις ΗΠΑ, τον Καναδά και το Ηνωμένο Βασίλειο κατά τον τελευταίο 20ό αιώνα, πολλοί πολιτισμοί ήταν ταμειακά προσανατολισμένοι ή ανέπτυξαν εναλλακτικές μορφές πληρωμών χωρίς μετρητά, όπως η Carte bleue ή η Eurocard (Γερμανία, Γαλλία, Ελβετία, και άλλοι) (Liedtke & Schanz, 2010).

Σε αυτά τα σημεία, η υιοθέτηση πιστωτικών καρτών ήταν αρχικά πολύ πιο αργή. Λόγω αυστηρών ρυθμίσεων σχετικά με τις τραπεζικές υπεραναλήψεις, ορισμένες χώρες, ιδίως η Γαλλία, έκαναν πολύ πιο γρήγορα να αναπτύξουν και να υιοθετήσουν πιστωτικές κάρτες με τσιπ που θεωρούνται ως σημαντικές πιστωτικές συσκευές για την καταπολέμηση της απάτης.

Οι χρεωστικές κάρτες και οι ηλεκτρονικές τραπεζικές συναλλαγές (χρησιμοποιώντας είτε ΑΤΜ ή Η/Υ) χρησιμοποιούνται ευρύτερα από τις πιστωτικές κάρτες σε ορισμένες χώρες. Χρειάστηκε μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του '90 να φτάσουν το ποσοστό της

διείσδυσης στην αγορά που επιτεύχθηκε στις ΗΠΑ, τον Καναδά και το Ηνωμένο Βασίλειο (Schwarcz & Schwarcz, 2014).

Σε ορισμένες χώρες, η αποδοχή παραμένει χαμηλή, καθώς η χρήση ενός συστήματος πιστωτικών καρτών εξαρτάται από το τραπεζικό σύστημα κάθε χώρας, ενώ σε άλλες περιπτώσεις, μια χώρα έπρεπε μερικές φορές να αναπτύξει το δικό της δίκτυο πιστωτικών καρτών, π.χ. η Barclaycard του Ηνωμένου Βασιλείου και η Bankcard της Αυστραλίας.

Η Ιαπωνία παραμένει μια πολύ προσανατολισμένη στην ταμειακή κοινωνία, με την υιοθέτηση της πιστωτικής κάρτας να περιορίζεται κυρίως στον μεγαλύτερο από τους εμπόρους, αν και χρησιμοποιούνται κάρτες αποθηκευμένης αξίας (όπως τηλεφωνικές κάρτες) ως εναλλακτικά νομίσματα, η τάση είναι προς συστήματα που βασίζονται σε RFID μέσα σε κάρτες, κινητά τηλέφωνα και άλλα αντικείμενα (Schich, 2009).

Ο σχεδιασμός της ίδιας της πιστωτικής κάρτας έχει γίνει ένα σημαντικό σημείο πώλησης τα τελευταία χρόνια. Η αξία της κάρτας στον εκδότη σχετίζεται συχνά με τη χρήση της κάρτας από τον πελάτη ή με την οικονομική αξία του πελάτη. Αυτό έχει οδηγήσει στην άνοδο των καρτών Co-Brand και Affinity, όπου ο σχεδιασμός της κάρτας σχετίζεται με τη συγγένεια (για παράδειγμα μια πανεπιστημιακή ή επαγγελματική κοινωνία) που οδηγεί σε υψηλότερη χρήση της κάρτας. Στις περισσότερες περιπτώσεις ένα ποσοστό της αξίας της κάρτας επιστρέφει στην ομάδα συγγένειας.

Ένα αυξανόμενο πεδίο νομισματικής (μελέτη χρημάτων), ή πιο συγκεκριμένα *exonumia* (μελέτη αντικειμένων που μοιάζουν με χρήματα), οι συλλέκτες πιστωτικών καρτών επιδιώκουν να συλλέξουν διάφορες ενσωματώσεις πιστώσεων από τις ήδη εξοικειωμένες πλαστικές κάρτες με εμπορικές κάρτες παλαιότερων χαρτιών και ακόμη και μεταλλικές μάρκες που έγιναν αποδεκτές ως εμπορικές πιστωτικές κάρτες. Οι πρώτες πιστωτικές κάρτες έγιναν από πλαστικό κυτταρίνης, έπειτα από μέταλλο και ίνες, έπειτα από χαρτί και είναι πλέον κυρίως πλαστικές από πολυβινυλοχλωρίδιο (PVC). Ωστόσο, το τσιπ των πιστωτικών καρτών δεν είναι κατασκευασμένο από πλαστικό αλλά από μέταλλα (Oldani, Kirton & Savona, 2011).

2.4 Η χρήση των πιστωτικών καρτών

Μια εταιρεία έκδοσης πιστωτικών καρτών, όπως μια τράπεζα ή πιστωτική ένωση, συνάπτει συμφωνίες με τους εμπόρους για να αποδεχθούν τις πιστωτικές τους κάρτες. Οι έμποροι συχνά διαφημίζουν ποιες κάρτες δέχονται με την εμφάνιση σημείων αποδοχής και γενικά προερχόμενων από λογότυπα, όπου αυτό μπορεί να κοινοποιείται με σήμανση στην εγκατάσταση ή σε εταιρικό υλικό (π.χ. ένα μενού εστιατορίου μπορεί να υποδεικνύει ποιες πιστωτικές κάρτες γίνονται αποδεκτές). Οι έμποροι μπορούν επίσης να επικοινωνούν προφορικά, όπως στο "Παίρνουμε (μάρκες X, Y και Z)" ή "Δεν παίρνουμε πιστωτικές κάρτες" (Snowden, 2010).

Ο εκδότης της πιστωτικής κάρτας εκδίδει μια πιστωτική κάρτα σε έναν πελάτη τη στιγμή ή μετά την έγκριση ενός λογαριασμού από τον πάροχο πιστώσεων, ο οποίος δεν χρειάζεται να είναι ο ίδιος φορέας με τον εκδότη της κάρτας. Οι κάτοχοι καρτών μπορούν στη συνέχεια να το χρησιμοποιήσουν για να κάνουν αγορές σε εμπόρους που δέχονται την κάρτα. Όταν πραγματοποιείται μια αγορά, ο κάτοχος της κάρτας συμφωνεί να πληρώσει τον εκδότη της κάρτας.

Ο κάτοχος της κάρτας δηλώνει τη συγκατάθεσή του να πληρώσει υπογράφοντας μια απόδειξη με την καταγραφή των στοιχείων της κάρτας και αναφέροντας το ποσό που πρέπει να καταβληθεί ή εισάγοντας έναν προσωπικό αριθμό αναγνώρισης (PIN). Επίσης, πολλοί έμποροι τώρα δέχονται προφορικές εξουσιοδοτήσεις μέσω τηλεφώνου και ηλεκτρονικής εξουσιοδότησης χρησιμοποιώντας το διαδίκτυο, γνωστό ως συναλλαγή που δεν υπάρχει κάρτα (CNP) (Swiss, 2010a).

Τα ηλεκτρονικά συστήματα επαλήθευσης επιτρέπουν στους εμπόρους να επαληθεύουν σε λίγα δευτερόλεπτα ότι η κάρτα είναι έγκυρη και ο κάτοχος της κάρτας έχει επαρκή πίστωση για να καλύψει την αγορά, επιτρέποντας την επαλήθευση να πραγματοποιείται κατά την αγορά. Η επαλήθευση εκτελείται χρησιμοποιώντας ένα τερματικό πληρωμής με πιστωτική κάρτα ή ένα σύστημα σημείου πώλησης (POS) με ένα σύνδεσμο επικοινωνίας με την τράπεζα που αποκτά τον έμπορο. Τα δεδομένα από την κάρτα λαμβάνονται από μαγνητική ταινία ή το τσιπ στην κάρτα. το τελευταίο σύστημα

ονομάζεται Chip και PIN στο Ηνωμένο Βασίλειο και την Ιρλανδία και εφαρμόζεται ως κάρτα EMV (Swiss, 2010b).

Εάν οι κάρτες δεν εμφανίζονται στις συναλλαγές όπου δεν εμφανίζεται η κάρτα (π.χ. ηλεκτρονικό εμπόριο, ταχυδρομική παραγγελία και πωλήσεις τηλεφώνου), οι έμποροι επιβεβαιώνουν επιπλέον ότι ο πελάτης βρίσκεται στην κατοχή της κάρτας και είναι ο εξουσιοδοτημένος χρήστης, ζητώντας πρόσθετες πληροφορίες όπως ο κωδικός ασφαλείας που είναι τυπωμένος στο πίσω μέρος της κάρτας, η ημερομηνία λήξης και η διεύθυνση χρέωσης.

Κάθε μήνα, ο κάτοχος της κάρτας αποστέλλει μια δήλωση με την οποία δηλώνει τις αγορές που έγιναν με την κάρτα, τυχόν οφειλόμενα τέλη και το συνολικό οφειλόμενο ποσό. Στις ΗΠΑ, μετά την παραλαβή της δήλωσης, ο κάτοχος της κάρτας μπορεί να αμφισβητήσει τυχόν χρεώσεις που θεωρεί εσφαλμένες. Ο νόμος περί δίκαιης πίστωσης δίνει λεπτομέρειες για τους κανονισμούς των ΗΠΑ (Zeren & Ergun, 2010).

Ο κάτοχος της κάρτας οφείλει να καταβάλει ένα καθορισμένο ελάχιστο μέρος του οφειλόμενου ποσού κατά τη λήξη της προθεσμίας ή μπορεί να επιλέξει να πληρώσει μεγαλύτερο ποσό. Ο εκδότης πιστώσεων χρεώνει τόκους επί του μη καταβληθέντος υπολοίπου εάν το χρεωμένο ποσό δεν καταβληθεί πλήρως (συνήθως με πολύ υψηλότερο επιτόκιο από τις περισσότερες άλλες μορφές χρέους). Επιπλέον, εάν ο κάτοχος της κάρτας δεν καταβάλλει τουλάχιστον την ελάχιστη πληρωμή μέχρι την ημερομηνία λήξης, ο εκδότης μπορεί να επιβάλει καθυστερημένη αμοιβή ή άλλες κυρώσεις.

Προκειμένου να συμβάλει στο μετριασμό αυτού, ορισμένοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί μπορούν να εξασφαλίσουν την αφαίρεση των αυτόματων πληρωμών από τον τραπεζικό λογαριασμό του κατόχου της κάρτας, αποφεύγοντας έτσι τέτοιου είδους κυρώσεις, εφόσον ο κάτοχος της κάρτας διαθέτει επαρκείς πόρους (Acemoglu, et al. 2015).

Πολλές τράπεζες προσφέρουν επίσης τη δυνατότητα ηλεκτρονικών δηλώσεων, είτε αντί είτε φυσικών δηλώσεων, οι οποίες μπορούν να προβληθούν ανά πάσα στιγμή από τον κάτοχο της κάρτας μέσω του ηλεκτρονικού ιστότοπου του εκδότη. Η κοινοποίηση

της διαθεσιμότητας μιας νέας δήλωσης αποστέλλεται γενικά στη διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου του κατόχου της κάρτας. Εάν ο εκδότης της κάρτας επέλεξε να το επιτρέψει, ο κάτοχος της κάρτας μπορεί να έχει άλλες επιλογές πληρωμής εκτός από έναν φυσικό έλεγχο, όπως μια ηλεκτρονική μεταφορά χρημάτων από έναν λογαριασμό ελέγχου. Ανάλογα με τον εκδότη, ο κάτοχος της κάρτας μπορεί επίσης να είναι σε θέση να πραγματοποιεί πολλαπλές πληρωμές κατά τη διάρκεια μιας μόνο περιόδου δήλωσης, ενδεχομένως επιτρέποντάς του να χρησιμοποιεί το πιστωτικό όριο στην κάρτα αρκετές φορές.

Οι κανονισμοί διαφήμισης με πιστωτικές κάρτες στις ΗΠΑ περιλαμβάνουν τις απαιτήσεις γνωστοποίησης του κουτιού Schumer. Ένα μεγάλο μέρος του μηνύματος ανεπιθύμητης αλληλογραφίας αποτελείται από προσφορές πιστωτικών καρτών που δημιουργούνται από καταλόγους που παρέχονται από τους κύριους οργανισμούς πιστοποίησης. Στις Ηνωμένες Πολιτείες, τα τρία μεγάλα αμερικανικά πιστωτικά γραφεία (Equifax, TransUnion και Experian) επιτρέπουν στους καταναλωτές να αποχωρήσουν από τις σχετικές προσφορές πιστωτικής κάρτας μέσω του προγράμματος Opt Out Pre Screen (Acharya, 2009).

Για παράδειγμα, εάν ένας χρήστης είχε συναλλαγή αξίας 1000 ευρώ και την εξοφλούσε ολόκληρη αυτή την περίοδο χάριτος, δεν θα χρεωνόταν τόκος. Εάν, ωστόσο, ακόμη και 1 ευρώ του συνολικού ποσού, θα χρεωνόταν τόκος στα 1000 ευρώ από την ημερομηνία αγοράς έως ότου εισπραχθεί η πληρωμή. Ο ακριβής τρόπος χρέωσης των τόκων συνήθως αναφέρεται λεπτομερώς σε μια συμφωνία κατόχου κάρτας, η οποία μπορεί να συνοψιστεί στο πίσω μέρος της μηνιαίας δήλωσης (Andreou, et al. 2015).

Ο γενικός τύπος υπολογισμού που χρησιμοποιούν τα περισσότερα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα για τον προσδιορισμό του ποσού των τόκων που χρεώνονται είναι $(APR / 100 \times ADB) / 365 \times \text{αριθμός ημερών που περιστρέφονται}$. Πάρτε το ετήσιο πραγματικό επιτόκιο (APR) και διαιρέστε με 100 και στη συνέχεια πολλαπλασιάστε με το ποσό του μέσου ημερήσιου υπολοίπου (ADB). Διαχωρίστε το αποτέλεσμα κατά 365 και, στη συνέχεια, λάβετε αυτό το σύνολο και πολλαπλασιάστε με το συνολικό αριθμό ημερών που το ποσό περιστρέφεται πριν γίνει η πληρωμή στο λογαριασμό.

Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα αναφέρονται σε τόκους που χρεώνονται στον αρχικό χρόνο της συναλλαγής και μέχρι τη στιγμή που πραγματοποιήθηκε πληρωμή, αν όχι ολόκληρη, ως υπολειπόμενο τέλος λιανικής χρηματοδότησης (RRFC). Έτσι, αφού ένα ποσό έχει περιστραφεί και μια πληρωμή έχει γίνει, ο χρήστης της κάρτας θα συνεχίσει να εισπράττει τόκους στις δηλώσεις του αφού πληρώσει την επόμενη δήλωση ολόκληρη (στην πραγματικότητα η δήλωση μπορεί να έχει μόνο χρέωση για τους τόκους που εισπράχθηκαν μέχρι την ημερομηνία πληρωμής του πλήρους υπολοίπου, δηλαδή όταν το υπόλοιπο σταματήσει να περιστρέφεται) (Avramidis & Pasiouras, 2015).

Η πιστωτική κάρτα μπορεί απλώς να χρησιμεύσει ως μορφή ανακυκλούμενης πίστωσης ή μπορεί να γίνει ένα πολύπλοκο χρηματοπιστωτικό μέσο με πολλαπλά τμήματα υπολοίπου, το καθένα με διαφορετικό επιτόκιο, ενδεχομένως με ένα ενιαίο πιστωτικό όριο ή με ξεχωριστά πιστωτικά όρια που ισχύουν για το διαφορετικό υπόλοιπο τμήματα. Συνήθως αυτή η διαμερισματοποίηση είναι αποτέλεσμα ειδικών προσφορών παροχής κινήτρων από την εκδότρια τράπεζα για την ενθάρρυνση μεταφορών υπολοίπων από κάρτες άλλων εκδοτών.

Σε περίπτωση που ισχύουν διάφορα επιτόκια για διάφορα τμήματα του ισοζυγίου, η κατανομή των πληρωμών είναι γενικά στη διακριτική ευχέρεια της εκδότριας τράπεζας και οι πληρωμές θα διατίθενται συνήθως για τα υπόλοιπα των χαμηλότερων επιτοκίων μέχρι να καταβληθούν πλήρως πριν από την καταβολή οποιωνδήποτε χρημάτων προς τα υπόλοιπα υψηλότερου επιτοκίου.

Τα επιτόκια μπορούν να διαφέρουν σημαντικά από κάρτα σε κάρτα και το επιτόκιο σε μια συγκεκριμένη κάρτα μπορεί να μετατοπιστεί δραματικά εάν ο χρήστης της κάρτας καθυστερήσει την πληρωμή στην κάρτα ή σε οποιοδήποτε άλλο πιστωτικό μέσο ή ακόμα και αν η τράπεζα έκδοσης αποφασίσει να αυξήσει τα έσοδά της (Balla, et al. 2014).

Η περίοδος χάριτος μιας πιστωτικής κάρτας είναι η ώρα που ο κάτοχος της κάρτας πρέπει να πληρώσει το υπόλοιπο πριν από την εκτίμηση του οφειλόμενου υπολοίπου. Οι περίοδοι χάριτος ενδέχεται να διαφέρουν, αλλά συνήθως κυμαίνονται από 20 έως 55 ημέρες, ανάλογα με τον τύπο της πιστωτικής κάρτας και την τράπεζα έκδοσης.

Ορισμένες πολιτικές επιτρέπουν την επαναφορά μετά από ορισμένες προϋποθέσεις.

Συνήθως, αν ο κάτοχος της κάρτας καθυστερήσει την πληρωμή του υπολοίπου, υπολογίζονται τα έξοδα χρηματοδότησης και δεν ισχύει η περίοδος χάριτος. Τα έξοδα χρηματοδότησης εξαρτώνται από την περίοδο χάριτος και την ισορροπία, όπου με τις περισσότερες πιστωτικές κάρτες δεν υπάρχει περίοδος χάριτος εάν υπάρχει κάποιο υπόλοιπο από τον προηγούμενο κύκλο χρέωσης ή τη δήλωση (δηλαδή το ενδιαφέρον εφαρμόζεται τόσο στο προηγούμενο υπόλοιπο όσο και στις νέες συναλλαγές). Ωστόσο, υπάρχουν κάποιες πιστωτικές κάρτες που θα εφαρμόζουν μόνο χρέωση χρηματοδότησης για το προηγούμενο ή το παλιό υπόλοιπο, εξαιρουμένων των νέων συναλλαγών (Billio, et al. 2012).

Τα εμπλεκόμενα μέρη (Bushman & Williams, 2012) :

- **Κάτοχος κάρτας:** Ο κάτοχος της κάρτας που την χρησιμοποιεί για τις αγορές που θα κάνει.
- **Τράπεζα έκδοσης καρτών :** Είναι το χρηματοπιστωτικό ίδρυμα ή άλλος οργανισμός που εξέδωσε την πιστωτική κάρτα στον κάτοχο της κάρτας. Η τράπεζα χρεώνει τον καταναλωτή για αποπληρωμή και φέρει τον κίνδυνο ότι η κάρτα μπορεί να χρησιμοποιηθεί δόλια. Η American Express και η Discover ήταν οι μόνες τράπεζες έκδοσης καρτών για τις αντίστοιχες μάρκες τους, αλλά από το 2007, αυτό δεν συμβαίνει πλέον. Κάρτες που εκδίδονται από τράπεζες σε κάτοχους καρτών σε διαφορετική χώρα είναι γνωστές ως πιστωτικές κάρτες offshore.
- **Έμπορος :** Οι άνθρωποι που αποδέχονται τις πληρωμές με πιστωτική κάρτα για προϊόντα ή υπηρεσίες που πωλούνται στον κάτοχο της κάρτας.
- **Τράπεζα :** Το χρηματοπιστωτικό ίδρυμα που δέχεται πληρωμή για τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες για λογαριασμό του εμπόρου.

- Ανεξάρτητος οργανισμός πωλήσεων : Μεταπωλητές (έμποροι) των υπηρεσιών της απορροφούσας τράπεζας.
- Λογαριασμός εμπόρου : Αυτό θα μπορούσε να αναφέρεται στην τράπεζα που αγοράζει ή στον ανεξάρτητο οργανισμό πωλήσεων, αλλά γενικά είναι ο οργανισμός στον οποίο ασχολείται ο έμπορος.
- Ένωση πιστωτικών καρτών : Μια ένωση τραπεζών που εκδίδουν κάρτες, όπως Discover, Visa, MasterCard, American Express κ.λπ. που ορίζουν όρους συναλλαγών για τους εμπόρους, τις τράπεζες έκδοσης καρτών και άλλες τράπεζες.
- Δίκτυο συναλλαγών : Το σύστημα που υλοποιεί τη μηχανική των ηλεκτρονικών συναλλαγών. Μπορεί να λειτουργεί από μια ανεξάρτητη εταιρεία και μία εταιρεία μπορεί να λειτουργεί με πολλαπλά δίκτυα.
- Συνεργαζόμενοι πάροχοι : Ορισμένα ιδρύματα δανείζουν τα ονόματά τους σε έναν εκδότη για να προσελκύσουν πελάτες που έχουν ισχυρή σχέση με το εν λόγω ίδρυμα και να πληρώσουν ένα τέλος ή ένα ποσοστό του υπολοίπου για κάθε κάρτα που εκδίδεται με το όνομά τους. Παραδείγματα συνηθισμένων συνεργατών συνάφειας είναι αθλητικές ομάδες, πανεπιστήμια, φιλανθρωπικά ιδρύματα, επαγγελματικές οργανώσεις και μεγάλοι λιανοπωλητές.
- Ασφαλιστές : Οι ασφαλιστές κάνουν διάφορες ασφαλιστικές καλύψεις που προσφέρονται ως προμήθειες πιστωτικών καρτών, για παράδειγμα η ασφάλιση ενοικίασης αυτοκινήτου, η ασφάλεια αγοράς, η ασφάλεια ξενοδοχείων, η ταξιδιωτική ιατρική ασφάλεια κλπ.

Η ροή πληροφοριών και χρημάτων μεταξύ αυτών των μερών (πάντα μέσω των καρτών) είναι γνωστή ως ανταλλαγή και αποτελείται από μερικά βήματα τα οποία είναι τα εξής (Cohen, et al. 2014) :

- **Εξουσιοδότηση :** Ο κάτοχος της κάρτας παρουσιάζει την κάρτα ως πληρωμή στον έμπορο και ο έμπορος υποβάλλει τη συναλλαγή στον αγοραστή (τράπεζα εξαγοράς). Ο αγοραστής επαληθεύει τον αριθμό της πιστωτικής κάρτας, τον τύπο συναλλαγής και το ποσό με τον εκδότη (τράπεζα έκδοσης καρτών) και διατηρεί το ποσό του πιστωτικού ορίου του κατόχου της κάρτας για τον έμπορο. Μια εξουσιοδότηση θα δημιουργήσει έναν κωδικό έγκρισης, τον οποίο ο έμπορος αποθηκεύει με τη συναλλαγή.
- **Δοσοληψία :** Οι εγκεκριμένες συναλλαγές αποθηκεύονται σε "παρτίδες", οι οποίες αποστέλλονται στον αποκτώντα. Οι παρτίδες συνήθως υποβάλλονται μία φορά την ημέρα στο τέλος της εργάσιμης ημέρας. Αν μια συναλλαγή δεν υποβληθεί στην παρτίδα, η εξουσιοδότηση θα παραμείνει έγκυρη για μια περίοδο που καθορίζεται από τον εκδότη, μετά την οποία το ποσό που κρατείται θα επιστραφεί στην διαθέσιμη πίστωση του κατόχου της κάρτας (παύση εξουσιοδότησης). Ορισμένες συναλλαγές μπορούν να υποβληθούν στην παρτίδα χωρίς προηγούμενη έγκριση, όπου αυτές είναι είτε συναλλαγές που εμπίπτουν στο όριο του εμπορικού ορόφου είτε εκείνες στις οποίες η εξουσιοδότηση ήταν ανεπιτυχής, αλλά ο έμπορος προσπαθεί να επιβάλλει τη συναλλαγή. Αυτό μπορεί να συμβαίνει όταν ο κάτοχος της κάρτας δεν είναι παρόν, αλλά οφείλει επιπλέον χρήματα στον έμπορο, όπως η παράταση διαμονής σε ξενοδοχείο ή η ενοικίαση αυτοκινήτου.
- **Εκκαθάριση και διακανονισμός :** Ο αγοραστής στέλνει τις συναλλαγές παρτίδας μέσω της ένωσης πιστωτικών καρτών, η οποία χρεώνει τους εκδότες για πληρωμή και πιστώνει τον αγοραστή. Στην ουσία, ο εκδότης πληρώνει τον αγοραστή για τη συναλλαγή.
- **Χρηματοδότηση :** Μόλις η συναλλαγή καταβληθεί, ο αγοραστής πληρώνει τον έμπορο. Ο έμπορος λαμβάνει το συνολικό ποσό των κεφαλαίων στη παρτίδα μείον είτε το "προεξοφλητικό επιτόκιο", είτε το "επιτόκιο μεσαίου επιπέδου" ή το "μη ειδικευμένο επιτόκιο" που αποτελούν επίπεδα αμοιβών, ο έμπορος πληρώνει τον αγοραστή για την επεξεργασία των συναλλαγών.

- Αναδρομικές χρεώσεις : Μια αντιστροφή χρέωσης είναι ένα συμβάν στο οποίο τα χρήματα σε έναν λογαριασμό εμπόρου κρατούνται λόγω διαφωνίας σχετικά με τη συναλλαγή. Οι χρεώσεις επαναγοράς ξεκινούν κατά κανόνα από τον κάτοχο της κάρτας. Σε περίπτωση αντιστροφής χρέωσης, ο εκδότης επιστρέφει τη συναλλαγή στον αποκτώντα προς επίλυση. Ο αγοραστής προωθεί την αντιστροφή χρέωσης στον έμπορο, ο οποίος πρέπει είτε να δεχτεί την αντιστροφή χρέωσης είτε να αμφισβητήσει την αντιστάθμιση.

Ένα μητρώο πιστωτικών καρτών είναι ένα μητρώο συναλλαγών που χρησιμοποιείται για να εξασφαλίσει το αυξανόμενο υπόλοιπο που οφείλεται στη χρήση μιας πιστωτικής κάρτας είναι αρκετό κάτω από το όριο πίστωσης για να αντιμετωπίσει τα κατώτατα όρια αδειοδότησης και τις πληρωμές που δεν έχουν ακόμη ληφθεί από την τράπεζα και να αναζητήσει εύκολα παρελθούσες συναλλαγές για συμφιλίωση και προϋπολογισμό (Diebold & Yilmaz, 2014).

Το μητρώο είναι ένα προσωπικό αρχείο των τραπεζικών συναλλαγών που χρησιμοποιούνται για τις αγορές πιστωτικών καρτών καθώς επηρεάζουν τα κεφάλαια στον τραπεζικό λογαριασμό ή τη διαθέσιμη πίστωση. Εκτός από τον αριθμό ελέγχου και ούτω καθεξής, η στήλη κώδικα υποδεικνύει την πιστωτική κάρτα. Η στήλη υπολοίπου εμφανίζει διαθέσιμα κεφάλαια μετά από αγορές. Όταν γίνεται η πληρωμή με πιστωτική κάρτα, το υπόλοιπο αντανakλά ήδη τα χρήματα που δαπανήθηκαν. Στην καταχώριση μιας πιστωτικής κάρτας, στη στήλη κατάθεσης εμφανίζεται η διαθέσιμη πίστωση και στη στήλη πληρωμής εμφανίζεται το οφειλόμενο σύνολο, με το ποσό να είναι ίσο με το όριο πίστωσης (Dewally & Shao, 2013).

Κάθε γραπτή επιταγή, συναλλαγή χρεωστικής κάρτας, ανάληψη μετρητών και χρέωση πιστωτικής κάρτας εισάγεται χειροκίνητα στο μητρώο χαρτιών ημερησίως ή αρκετές φορές την εβδομάδα. Το μητρώο πιστωτικών καρτών αναφέρεται επίσης σε ένα αρχείο συναλλαγών για κάθε πιστωτική κάρτα. Στην περίπτωση αυτή, τα φυλλάδια επιτρέπουν εύκολα τη θέση της διαθέσιμης πίστωσης μιας κάρτας όταν χρησιμοποιούνται δέκα ή περισσότερες κάρτες.

2.5 Τα χαρακτηριστικά των πιστωτικών καρτών

Εκτός από τα παραπάνω, οι πιστωτικές κάρτες προσφέρουν στους καταναλωτές έναν εύκολο τρόπο εντοπισμού των εξόδων, ο οποίος είναι απαραίτητος τόσο για την παρακολούθηση των προσωπικών δαπανών όσο και για την παρακολούθηση των δαπανών που σχετίζονται με την εργασία για σκοπούς φορολογίας και αποζημίωσης (Georg, 2013).

Οι πιστωτικές κάρτες γίνονται αποδεκτές σε μεγαλύτερες εγκαταστάσεις σε όλες σχεδόν τις χώρες και διατίθενται με ποικίλα πιστωτικά όρια και ρυθμίσεις αποπληρωμής. Ορισμένες τράπεζες έχουν προσθέσει προνόμια (όπως ασφαλιστική προστασία, συστήματα ανταμοιβών στα οποία οι βαθμοί που κερδίζονται από την αγορά αγαθών με την κάρτα μπορούν να εξαργυρωθούν για περαιτέρω αγαθά και υπηρεσίες ή επιστροφή χρημάτων).

Ορισμένες χώρες, όπως οι Ηνωμένες Πολιτείες, το Ηνωμένο Βασίλειο και η Γαλλία, περιορίζουν το ποσό για το οποίο ένας καταναλωτής μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνος σε περίπτωση δόλιων συναλλαγών με χαμένη ή κλεμμένη πιστωτική κάρτα (Glasserman & Young, 2015).

Οι επαγγελματικές πιστωτικές κάρτες είναι εξειδικευμένες πιστωτικές κάρτες που εκδίδονται στο όνομα μιας εγγεγραμμένης επιχείρησης και συνήθως μπορούν να χρησιμοποιηθούν μόνο για επιχειρηματικούς σκοπούς. Η χρήση τους έχει αυξηθεί τις τελευταίες δεκαετίες. Το 1998, για παράδειγμα, το 37% των μικρών επιχειρήσεων ανέφεραν τη χρήση επιχειρηματικής πιστωτικής κάρτας, μέχρι το 2009, ο αριθμός αυτός είχε αυξηθεί σε 64%. Οι επιχειρηματικές πιστωτικές κάρτες προσφέρουν μια σειρά από χαρακτηριστικά ειδικά για τις επιχειρήσεις. Προσφέρουν συχνά ειδικές ανταμοιβές σε τομείς όπως η ναυτιλία, τα είδη γραφείου, τα ταξίδια και η τεχνολογία των επιχειρήσεων. Οι περισσότεροι εκδότες χρησιμοποιούν την προσωπική πιστωτική βαθμολογία του αιτούντος κατά την αξιολόγηση αυτών των αιτήσεων. Επιπλέον, μπορούν να χρησιμοποιηθούν έσοδα από διάφορες πηγές, πράγμα που σημαίνει ότι αυτές οι κάρτες είναι διαθέσιμες σε νεοσυσταθείσες επιχειρήσεις (Hutton, et al. 2009).

Επιπλέον, οι περισσότεροι μεγάλοι εκδότες αυτών των καρτών δεν αναφέρουν δραστηριότητα λογαριασμού στην προσωπική πίστωση του κατόχου τους εκτός εάν υπάρχει προεπιλογή. Αυτό μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα την προστασία της προσωπικής πίστωσης του κατόχου από τη δραστηριότητα της επιχείρησης.

Οι επιχειρηματικές πιστωτικές κάρτες προσφέρονται από σχεδόν όλους τους σημαντικούς εκδότες καρτών, όπως οι American Express, η Visa και η MasterCard, εκτός από τις τοπικές τράπεζες και τις πιστωτικές ενώσεις. Ωστόσο, οι χρεωστικές κάρτες για τις επιχειρήσεις προσφέρονται μόνο από την American Express (Kosmidou, et al. 2015).

Μια ασφαλής πιστωτική κάρτα είναι ένας τύπος πιστωτικής κάρτας που εξασφαλίζεται από ένα λογαριασμό καταθέσεων που ανήκει στον κάτοχο της κάρτας. Τυπικά, ο κάτοχος της κάρτας πρέπει να καταθέσει μεταξύ 100% και 200% του συνολικού ποσού πίστωσης που επιθυμεί. Έτσι, αν ο κάτοχος της κάρτας καταβάλλει 1000 ευρώ, θα του δοθεί πίστωση στο εύρος των 500 έως 1000 ευρώ. Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι εκδότες πιστωτικών καρτών θα προσφέρουν κίνητρα ακόμη και στα χαρτοφυλάκια ασφαλισμένων καρτών τους.

Σε αυτές τις περιπτώσεις, η απαιτούμενη προκαταβολή μπορεί να είναι σημαντικά μικρότερη από το απαιτούμενο πιστωτικό όριο και μπορεί να είναι τόσο χαμηλή όσο το 10% του επιθυμητού πιστωτικού ορίου. Αυτή η κατάθεση κρατείται σε ειδικό λογαριασμό ταμειευτηρίου. Οι εκδότες πιστωτικών καρτών το προσφέρουν επειδή έχουν παρατηρήσει ότι οι παραβάσεις μειώθηκαν σημαντικά όταν ο πελάτης αντιλαμβάνεται κάτι που πρέπει να χάσει εάν δεν εξοφληθεί το υπόλοιπο (Leon & Berndsen, 2014).

Ο κάτοχος ασφαλισμένης πιστωτικής κάρτας εξακολουθεί να αναλαμβάνει τακτικές πληρωμές, όπως συμβαίνει με μια κανονική πιστωτική κάρτα, αλλά σε περίπτωση αθέτησης πληρωμής, ο εκδότης της κάρτας έχει τη δυνατότητα να ανακτήσει το κόστος των αγορών που καταβάλλονται στους εμπόρους από την κατάθεση. Το πλεονέκτημα της ασφαλισμένης κάρτας για ένα άτομο με αρνητικό ή μη πιστωτικό ιστορικό είναι ότι οι περισσότερες εταιρείες αναφέρουν τακτικά στα μεγάλα πιστωτικά γραφεία. Αυτό επιτρέπει την οικοδόμηση ενός θετικού πιστωτικού ιστορικού (Longstaff, 2010).

Παρόλο που η κατάθεση είναι στα χέρια του εκδότη της πιστωτικής κάρτας ως εγγύηση σε περίπτωση αθέτησης από τον καταναλωτή, η προκαταβολή δεν θα χρεωθεί απλά επειδή λείπουν μία ή δύο πληρωμές. Συνήθως, η κατάθεση χρησιμοποιείται μόνο ως αντιστάθμιση όταν ο λογαριασμός είναι κλειστός, είτε κατόπιν αιτήματος του πελάτη είτε λόγω σοβαρής παραβατικότητας (150 έως 180 ημέρες).

Αυτό σημαίνει ότι ένας λογαριασμός που είναι λιγότερο από 150 ημέρες παραβατικός θα συνεχίσει να συγκεντρώνει τους τόκους και τα τέλη και θα μπορούσε να οδηγήσει σε μια ισορροπία που είναι πολύ υψηλότερη από το πραγματικό πιστωτικό όριο της κάρτας. Σε αυτές τις περιπτώσεις, το συνολικό χρέος μπορεί να υπερβεί κατά πολύ την αρχική κατάθεση και ο κάτοχος της κάρτας όχι μόνο χάνει την κατάθεσή του αλλά αφήνει επιπλέον χρέος (Markose, et al. 2012).

Οι περισσότερες από αυτές τις συνθήκες περιγράφονται συνήθως σε μια συμφωνία κατόχου καρτών την οποία ο κάτοχος της κάρτας υπογράφει όταν ανοίξει ο λογαριασμός του. Οι ασφαλείς πιστωτικές κάρτες είναι μια επιλογή που επιτρέπει σε ένα άτομο με κακό πιστωτικό ιστορικό ή χωρίς πιστωτικό ιστορικό να έχει πιστωτική κάρτα που διαφορετικά δεν θα ήταν διαθέσιμη.

Προσφέρονται συχνά ως μέσο για την ανοικοδόμηση της πίστωσης κάποιου. Τα τέλη και οι χρεώσεις υπηρεσιών για ασφαλείς πιστωτικές κάρτες υπερβαίνουν συχνά τις χρεώσεις που χρεώνονται για τις συνθήκες μη ασφαλισμένες πιστωτικές κάρτες. Για τους ανθρώπους που βρίσκονται σε ορισμένες περιπτώσεις (για παράδειγμα, μετά την απενεργοποίηση άλλων πιστωτικών καρτών ή ανθρώπων με μακρά ιστορία εγκληματικότητας σε διάφορες μορφές χρέους), οι ασφαλείς κάρτες είναι σχεδόν πάντοτε ακριβότερες από τις μη ασφαλείς πιστωτικές κάρτες (Minoiu & Reyes, 2013).

Μερικές φορές μια πιστωτική κάρτα εξασφαλίζεται από τα ίδια κεφάλαια στον δανειολήπτη. Μια "προπληρωμένη πιστωτική κάρτα" δεν είναι μια πραγματική πιστωτική κάρτα, δεδομένου ότι ο εκδότης της κάρτας δεν προσφέρει πίστωση, έτσι ο κάτοχος της κάρτας δαπανά χρήματα που έχουν "αποθηκευτεί" μέσω προκαταβολής από τον κάτοχο της κάρτας ή από κάποιον άλλο, γονέα ή εργοδότη. Ωστόσο, φέρει μάρκα πιστωτικής κάρτας (όπως η Discover, η Visa, η MasterCard, η American

Express ή η JCB) και μπορεί να χρησιμοποιηθεί με παρόμοιο τρόπο, σαν να ήταν πιστωτική κάρτα. Σε αντίθεση με τις χρεωστικές κάρτες, οι προπληρωμένες πιστωτικές κάρτες γενικά δεν απαιτούν ένα PIN. Εξάιρεση αποτελούν οι προπληρωμένες πιστωτικές κάρτες με τσιπ EMV. Αυτές οι κάρτες χρειάζονται ένα PIN εάν η πληρωμή γίνεται μέσω τεχνολογίας Chip και PIN (Aybek, et al. 2015).

Μετά την αγορά της κάρτας, ο κάτοχος της κάρτας φορτώνει το λογαριασμό με οποιοδήποτε χρηματικό ποσό, μέχρι το προκαθορισμένο όριο της κάρτας και στη συνέχεια χρησιμοποιεί την κάρτα για να κάνει τις αγορές με τον ίδιο τρόπο όπως μια τυπική πιστωτική κάρτα. Οι προπληρωμένες κάρτες μπορούν να εκδοθούν σε ανηλίκους (άνω των 13 ετών), δεδομένου ότι δεν υπάρχει πιστωτικό όριο.

Το κύριο πλεονέκτημα έναντι των ασφαλισμένων πιστωτικών καρτών είναι ότι ο κάτοχος της κάρτας δεν χρειάζεται να βγάλει 500 ή περισσότερα ευρώ για να ανοίξει ένα λογαριασμό. Με προπληρωμένες πιστωτικές κάρτες οι αγοραστές δεν χρεώνουν τόκους, αλλά συχνά χρεώνουν προμήθεια αγοράς συν μηνιαίες χρεώσεις μετά από αυθαίρετη χρονική περίοδο. Πολλές άλλες αμοιβές ισχύουν επίσης συνήθως για μια προπληρωμένη κάρτα (Black, et al. 2010).

Οι προπληρωμένες πιστωτικές κάρτες πωλούνται μερικές φορές στους εφήβους για ηλεκτρονικές αγορές χωρίς να έχουν την συγκατάθεση από τους γονείς τους. Οι έφηβοι μπορούν να χρησιμοποιήσουν μόνο τα χρήματα που είναι διαθέσιμα στην κάρτα, τα οποία βοηθούν στην προώθηση της οικονομικής διαχείρισης, ώστε να μειωθεί ο κίνδυνος προβλημάτων χρέους αργότερα.

Οι προπληρωμένες κάρτες μπορούν να χρησιμοποιηθούν παγκοσμίως. Η προπληρωμένη κάρτα είναι βολική για τους δικαιούχους σε αναπτυσσόμενες χώρες όπως η Βραζιλία, η Ρωσία, η Ινδία και η Κίνα, όπου οι διεθνείς τραπεζικές μεταφορές και οι τραπεζικοί έλεγχοι είναι χρονοβόρες, περίπλοκες και δαπανηρές καταστάσεις (Cerna, 2013).

Λόγω των πολλών αμοιβών που ισχύουν για την απόκτηση και χρήση προπληρωμένων καρτών με πιστωτική κάρτα, η Υπηρεσία Καταναλωτών του Καναδά το χαρακτηρίζει ως "δαπανηρό τρόπο να ξοδέψετε τα δικά σας χρήματα". Ο οργανισμός δημοσιεύει ένα

φυλλάδιο με τίτλο Προπληρωμένες κάρτες το οποίο εξηγεί τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα αυτού του τύπου προπληρωμένης κάρτας (De Giorgi & Pellizzari, 2009).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 : ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

3.1 Ο σκοπός και τα ερευνητικά ερωτήματα

Σκοπός της ερευνητικής μελέτης είναι να παρουσιαστούν και να αναλυθούν επισταμένως οι απόψεις των ανθρώπων της περιοχής της Αθήνας, σχετικά με το κατά πόσο οι πιστωτικές κάρτες έχουν επηρεάσει την οικονομική κρίση τα τελευταία χρόνια.

Τα ερευνητικά ερωτήματα είναι τα εξής :

- Με τι τρόπο επιλέγουν οι άνθρωποι τις καθημερινές τους συναλλαγές;
- Πόσο εύκολο είναι να μάθει κανείς να χρησιμοποιεί τις πιστωτικές / χρεωστικές κάρτες;
- Ένας παράγοντας της οικονομικής κρίσης είναι η ανεξάντλητη χρήση πιστωτικών καρτών;
- Η παροχή δανείων από τις τράπεζες την δεδομένη χρονική στιγμή θα βοηθούσε την οικονομική κατάσταση της χώρας;

3.2 Η μεθοδολογία και το δείγμα

Το ερευνητικό εργαλείο που χρησιμοποιήθηκε στην παρούσα εργασία είναι το ερωτηματολόγιο. Η επιλογή αυτού του εργαλείου έγινε καθώς είναι εύκολο στη χρήση του, εύληπτο, εξασφαλίζεται η ανωνυμία των ερωτηθέντων και συνεπώς η εμπιστευτικότητα προσφέρει πιο ρεαλιστικά και αληθή αποτελέσματα και απόψεις των ερωτηθέντων (Δαφέρμος, 2011).

Το ερωτηματολόγιο της παρούσας πτυχιακής εργασίας αποτελείται από 16 ερωτήσεις, που αφορούν στοιχεία για την οικονομική κρίση και τις καθημερινές συναλλαγές που πραγματοποιεί ο κόσμος μέσω πιστωτικών/χρεωστικών καρτών και όχι μόνο. Χρησιμοποιήθηκαν κλειστού τύπου ερωτήσεις, καθώς είναι εύκολες στην συμπλήρωση, δεν είναι ιδιαίτερα χρονοβόρες και παρέχουν την δυνατότητα αντικειμενικών απαντήσεων (Robson, 2007).

Το ερωτηματολόγιο μοιράστηκε σε κάτοικους της περιοχής της Αθήνας κατά την περίοδο 10 Ιουλίου 2018-18 Αυγούστου 2018. Επιλέχθηκε τυχαίο δείγμα 100 ατόμων. Οι συμμετέχοντες ενημερώθηκαν πρώτα για το σκοπό και τους στόχους της έρευνας, για το γεγονός ότι η έρευνα γίνεται στα πλαίσια εκπόνησης διπλωματικής εργασίας, καθώς και για το ότι οι απαντήσεις τους θα είναι πλήρως εμπιστευτικές και ανώνυμες. Και εφόσον δέχτηκαν να συμπληρώσουν το ερωτηματολόγιο, τους μοιράστηκε και απάντησαν στις ερωτήσεις.

Το ερωτηματολόγιο αυτό δεν στηρίχθηκε σε κάποιο ερωτηματολόγιο άλλης ερευνητικής εργασίας αλλά κατασκευάστηκε με βάση την υπάρχουσα βιβλιογραφία σχετικά με το θέμα. Σαφώς, προσαρμόστηκε έτσι ώστε να ανταποκρίνεται στις ανάγκες των ερευνητικών ερωτημάτων και σκοπών.

3.3 Η στατιστική ανάλυση

Η πλατφόρμα λογισμικού που χρησιμοποιήθηκε στο παρόν ερευνητικό μέρος, είναι το IBM SPSS όπου προσφέρει προηγμένη στατιστική ανάλυση, μια τεράστια βιβλιοθήκη αλγορίθμων μηχανικής μάθησης, ανάλυση κειμένου, ευελιξία ανοιχτού κώδικα, ενσωμάτωση με μεγάλα δεδομένα και απρόσκοπτη ανάπτυξη σε εφαρμογές.

Η ευκολία χρήσης, η ευελιξία και η δυνατότητα κλιμάκωσης κάνουν το IBM SPSS προσβάσιμο σε χρήστες με όλα τα επίπεδα δεξιοτήτων και εξοπλισμού όλων των μεγεθών και πολυπλοκότητας, για να βοηθήσει να βρεθούν νέες ευκαιρίες, να βελτιώσει την αποτελεσματικότητα και να ελαχιστοποιήσει τον κίνδυνο. Το IBM SPSS

Statistics είναι το κορυφαίο στατιστικό λογισμικό παγκοσμίως που χρησιμοποιείται για την επίλυση επιχειρηματικών και ερευνητικών προβλημάτων μέσω δοκιμασίας υποθέσεων, γεωχωρικής ανάλυσης και προγνωστικών αναλύσεων. Οι οργανισμοί χρησιμοποιούν το πακέτο IBM SPSS Statistics για να κατανοήσουν δεδομένα, να αναλύσουν τις τάσεις, να προβλέψουν και να σχεδιάσουν να επικυρώσουν τις υποθέσεις και να οδηγήσουν σε ακριβή συμπεράσματα (Δαφέρμος, 2011).

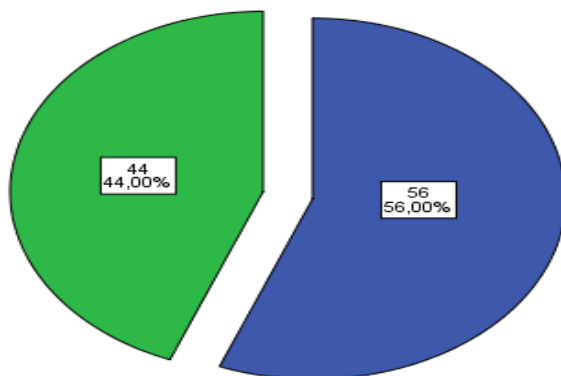
Στην παρούσα εργασία, πραγματοποιήθηκε περιγραφική στατιστική, έλεγχος παλινδρόμησης και υπολογισμός των δεικτών συνάφειας με Pearson.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

4.1 Περιγραφική στατιστική

Αρχικά, όσον αφορά τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων, το 56% (n=56) ήταν άνδρες και το 44% (n=44) ήταν γυναίκες (Γράφημα 1).

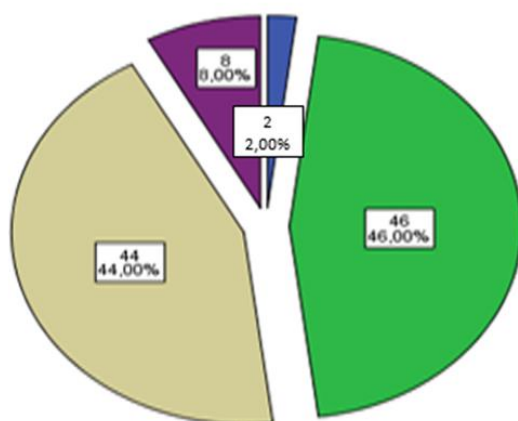
■ ΑΝΔΡΑΣ
■ ΓΥΝΑΙΚΑ

Γράφημα 1. Φύλο ερωτηθέντων

Όσον αφορά την ηλικία των ερωτηθέντων, το 46% των ατόμων (n=46) ήταν 25-34 ετών, το 44% (n=44) ήταν 35-44 ετών, το 8% (n=8) ήταν 45-54 ετών, και τέλος, το 2% (n=2) ήταν 18-24 ετών. Κανείς από τους ερωτηθέντες (0%, n=0) δεν δήλωσε ότι είναι άνω των 55 ετών (Γράφημα 2).

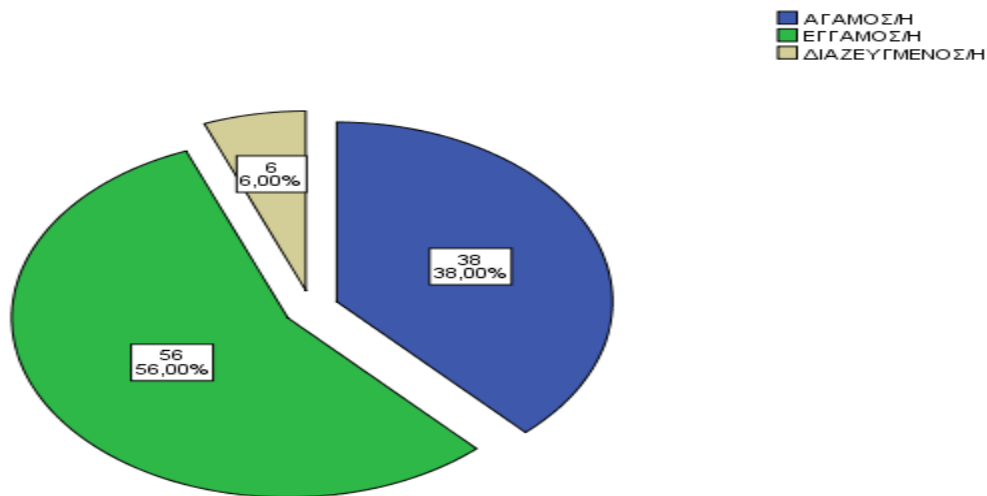
■ 18-24
■ 25-34
■ 35-44
■ 45-54

Γράφημα 2. Ηλικία ερωτηθέντων

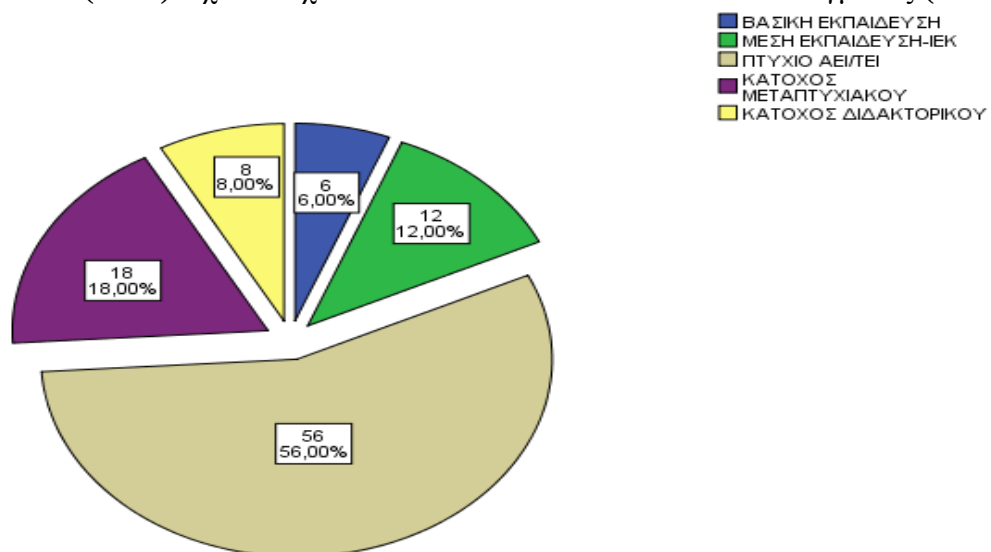
Όσον αφορά την οικογενειακή κατάσταση των συμμετεχόντων, η πλειοψηφία του δείγματος (56%, n=56) ήταν έγγαμοι. Το 38% (n=38) ήταν άγαμοι, και το 6% (n=6)

ήταν διαζευγμένοι. Επίσης, κανείς από τους ερωτηθέντες (0%, n=0) δεν δήλωσε πως είναι χήρος (Γράφημα 3).

Γράφημα 3. Οικογενειακή κατάσταση ερωτηθέντων

Παράλληλα, όπως φαίνεται και από το ακόλουθο γράφημα (Γράφημα 4), το 56% των ερωτηθέντων (n=56) είχαν πτυχίο ΑΕΙ/ΤΕΙ. Ακολουθεί το 18% του δείγματος (n=18) που ήταν

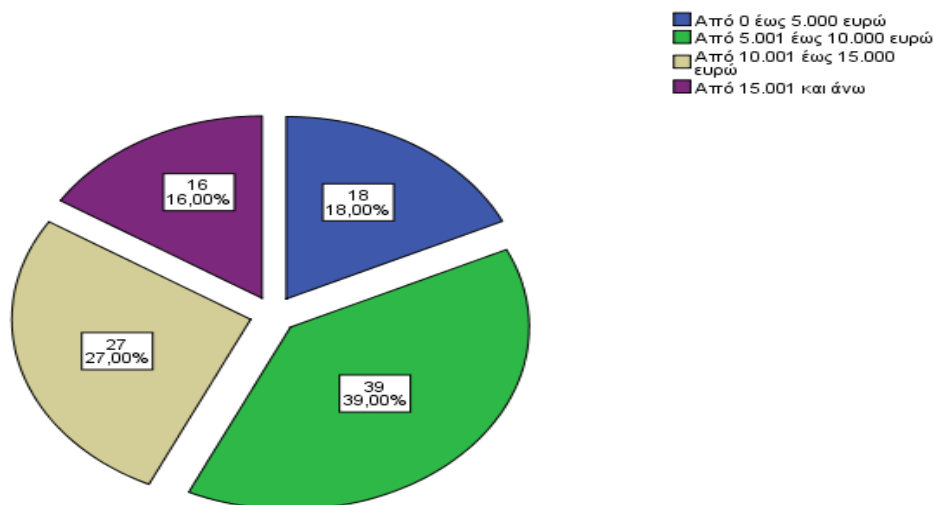

κάτοχοι μεταπτυχιακού, το 12% (n=12) που είχαν μέση εκπαίδευση-ΙΕΚ, το 8% (n=8) που ήταν κάτοχοι διδακτορικού, και τέλος το 6% (n=6) που ήταν απόφοιτοι βασικής εκπαίδευσης.

Γράφημα 4: Μορφωτικό επίπεδο

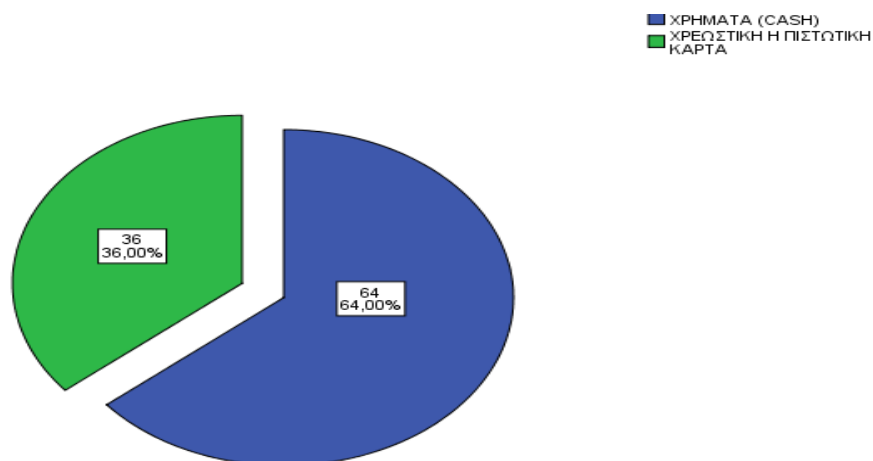
Γράφημα 4. Μορφωτικό επίπεδο ερωτηθέντων

Επιπρόσθετα, το 39% του δείγματος (n=39) είχε ετήσιο οικογενειακό εισόδημα 5001-10000 ευρώ. Το 27% των ερωτηθέντων (n=27) δήλωσαν πως είχαν ετήσιο οικογενειακό εισόδημα 10001-15000 ευρώ, ενώ με μικρή διαφορά ακολουθεί το 18% των ερωτηθέντων (n=18) που είχαν 0-5000 ευρώ ετήσιο οικογενειακό εισόδημα. Τέλος, το 16% του δείγματος (n=16) είχε 150001 ευρώ και πάνω ετήσιο οικογενειακό εισόδημα (Γράφημα 5).

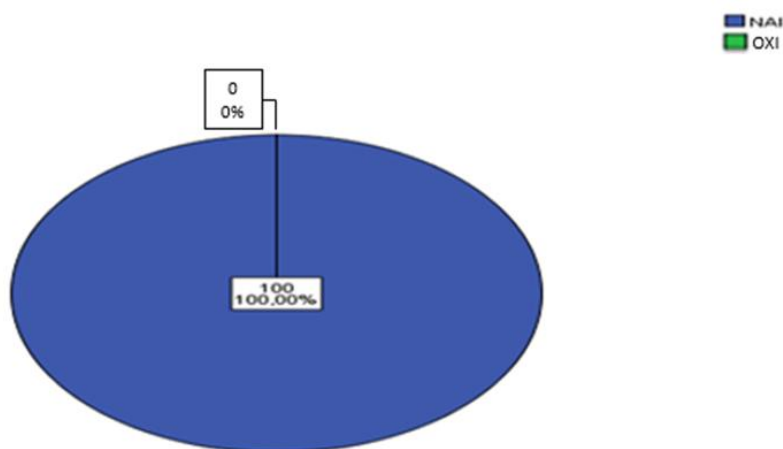
Γράφημα 5. Ετήσιο οικογενειακό εισόδημα των ερωτηθέντων

Επιπλέον, η πλειοψηφία του δείγματος (64%, n=64) κάνει τις καθημερινές του συναλλαγές με χρήματα (cash), ενώ μόνο το 36% (n=36) τις κάνουν με χρεωστική ή πιστωτική κάρτα. Κανείς από τους ερωτηθέντες (0%, n=0) δεν δήλωσε πως κάνει τις καθημερινές του συναλλαγές με προπληρωμένη κάρτα ή με επιταγή (Γράφημα 6).

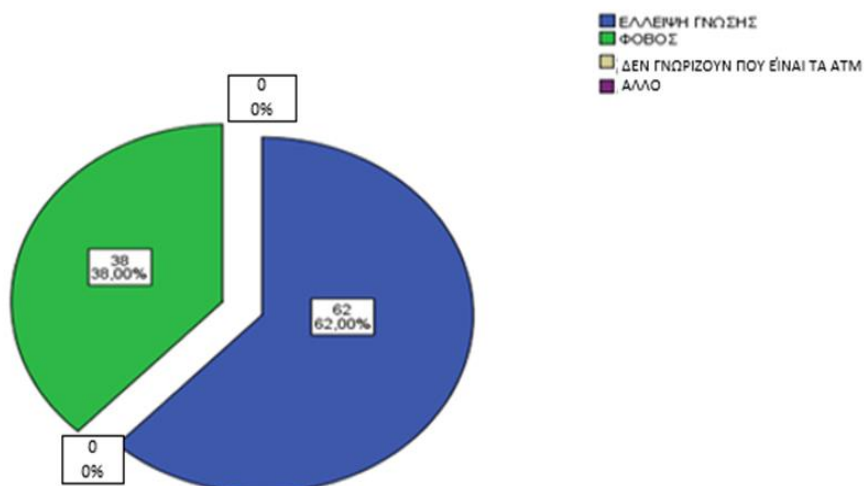
Γράφημα 6. Τρόπος καθημερινών συναλλαγών των ερωτηθέντων

Σημαντικό είναι το γεγονός ότι όλοι οι συμμετέχοντες της έρευνας (100%, n=100) έχουν στην κατοχή τους πιστωτική ή χρεωστική κάρτα ασχέτως αν την χρησιμοποιούν ή όχι (Γράφημα 7).

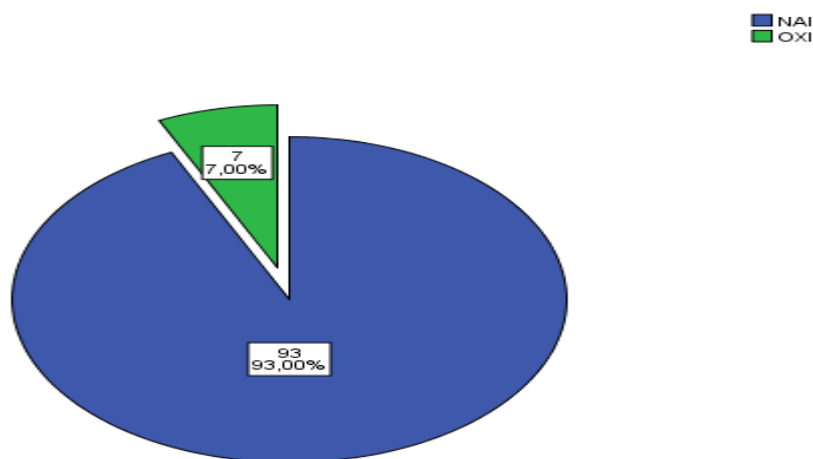
Γράφημα 7. Κατοχή πιστωτικής ή χρεωστικής κάρτας των συμμετεχόντων ασχέτως αν τη χρησιμοποιούν

Όσον αφορά τον λόγο που οι ερωτηθέντες πιστεύουν πως πολλοί δεν χρησιμοποιούν χρεωστικές ή πιστωτικές κάρτες, η πλειοψηφία του δείγματος (62%, n=62) θεωρεί ότι είναι η έλλειψη γνώσης και το 38% (n=38) θεωρεί πως ο φόβος είναι ο λόγος. Κανείς από τους ερωτηθέντες (0%, n=0) δεν δήλωσε ως λόγο το ότι πολλοί δεν γνωρίζουν που είναι τα ΑΤΜ ή δεν δήλωσε την επιλογή “άλλο” (Γράφημα 8).

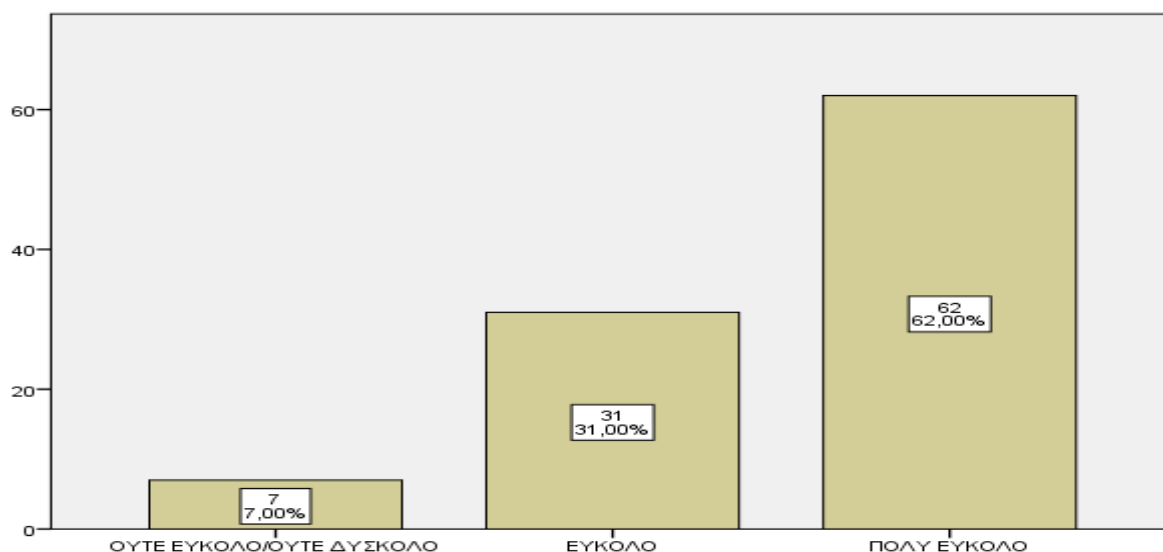
Γράφημα 8. Λόγοι που οι συμμετέχοντες θεωρούν πως πολλοί δεν χρησιμοποιούν πιστωτικές και χρεωστικές κάρτες

Ταυτόχρονα, η συντριπτική πλειοψηφία του δείγματος (93%, n=93) δήλωσε πως είναι ευκολία να κάνεις συναλλαγές με χρεωστική/πιστωτική κάρτα, ενώ μόλις το 7% (n=7) έχουν αντίθετη γνώμη (Γράφημα 9).

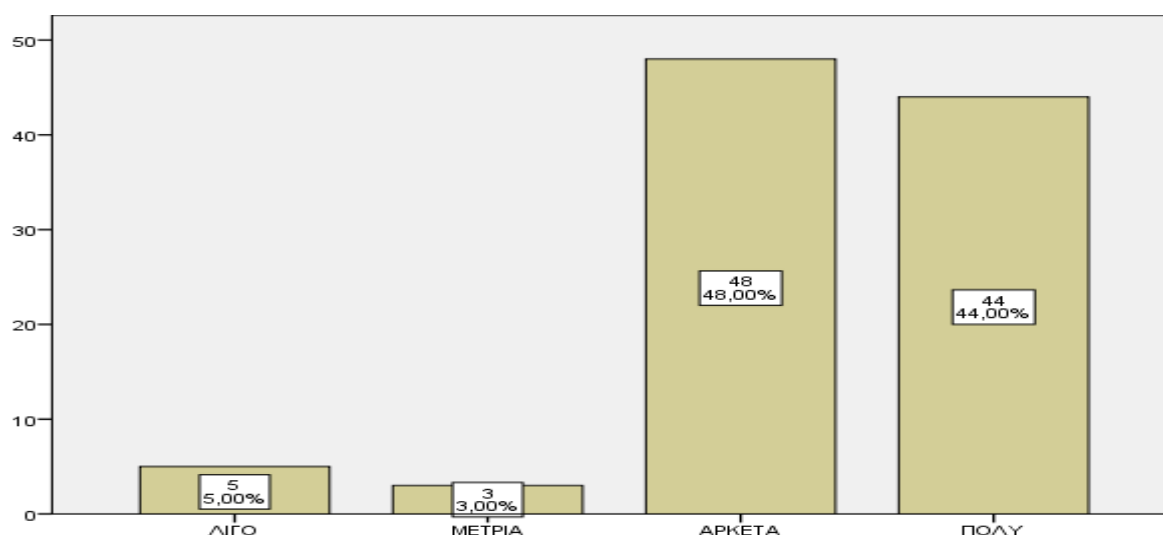
Γράφημα 9. Απόψεις των ερωτηθέντων για το εάν είναι ευκολία να κάνεις συναλλαγές με χρεωστική/πιστωτική κάρτα

Επιπλέον, το 62% των ερωτηθέντων (n=62) πιστεύουν πως είναι πολύ εύκολο να μάθει κάποιος να χρησιμοποιεί πιστωτικές/χρεωστικές κάρτες. Το 31% των ερωτηθέντων (n=31) πιστεύουν ότι είναι εύκολο, και το 7% (n=7) πως δεν είναι ούτε εύκολο ούτε δύσκολο. Κανείς από τους ερωτηθέντες δεν δήλωσε πως είναι δύσκολο ή πολύ δύσκολο να μάθει κάποιος να χρησιμοποιεί χρεωστικές/πιστωτικές κάρτες (Γράφημα 10).

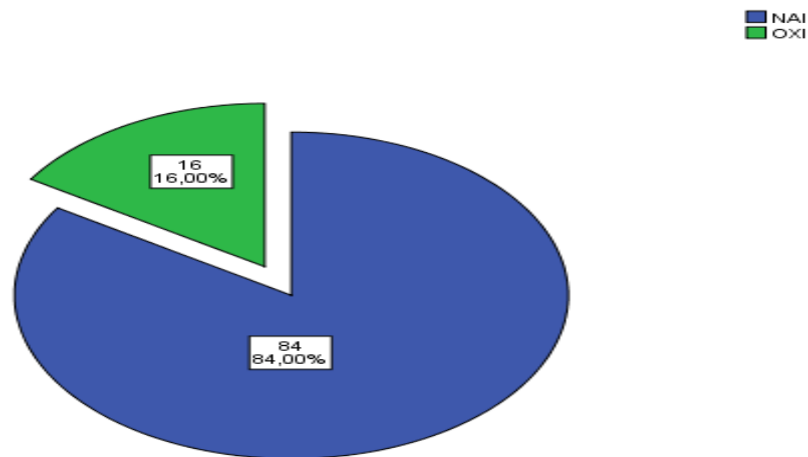
Γράφημα 10. Απόψεις των ερωτηθέντων για τον εάν είναι εύκολο να μάθει κάποιος να χρησιμοποιεί χρεωστικές/πιστωτικές κάρτες

Όπως φαίνεται και από το Γράφημα 11, το 48% των ερωτηθέντων (n=48) εμπιστεύονται αρκετά τις ηλεκτρονικές πληρωμές με χρεωστική/πιστωτική κάρτα, το 44% (n=44) τις εμπιστεύονται πολύ, το 3% (n=3) μέτρια και το 5% (n=5) λίγο. Κανείς από τους ερωτηθέντες (0%, n=0) δεν δήλωσε πως δεν εμπιστεύεται καθόλου τις ηλεκτρονικές πληρωμές με χρεωστική/πιστωτική κάρτα.

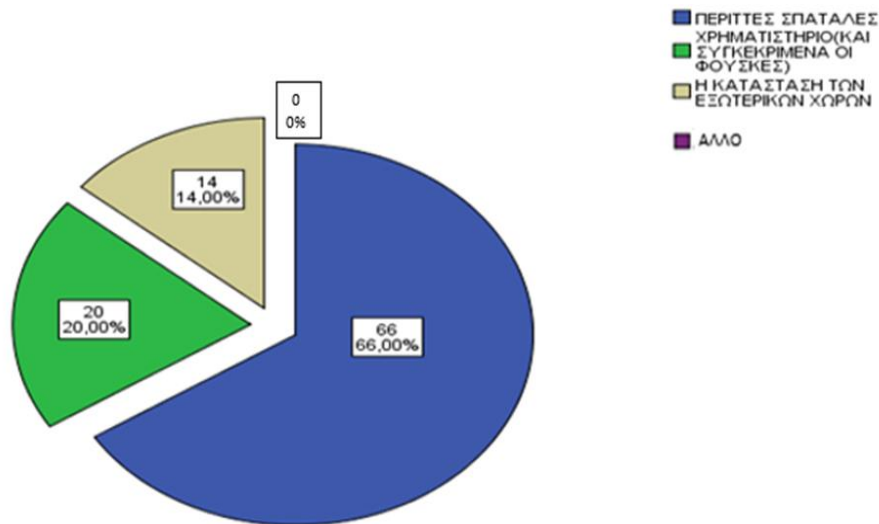
Γράφημα 11. Απόψεις των ερωτηθέντων για το κατά πόσο μπορούν να εμπιστευτούν τις ηλεκτρονικές πληρωμές με πιστωτική ή χρεωστική κάρτα

Επίσης, το 84% του δείγματος (n=84) πιστεύουν πως ένας παράγοντας της οικονομικής κρίσης είναι η ανεξάντλητη χρήση των πιστωτικών καρτών, ενώ μόνο το 16% των ερωτηθέντων (n=16) έχουν αντίθετη γνώμη (Γράφημα 12).

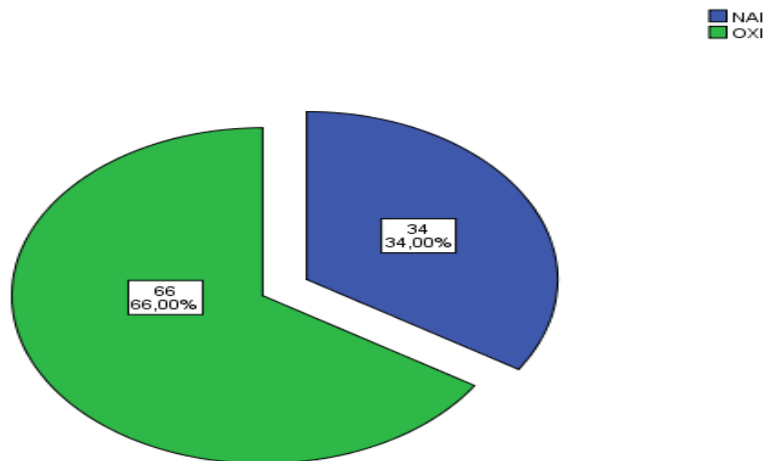
Γράφημα 12. Απόψεις των ερωτηθέντων για το εάν πιστεύουν ότι ένας παράγοντας της οικονομικής κρίσης είναι η ανεξάντλητη χρήση των πιστωτικών καρτών

Σύμφωνα με το 66% των ερωτηθέντων (n=66), οι περιττές σπατάλες είναι ο κύριος λόγος για το ξέσπασμα της οικονομικής κρίσης. Το 20% των ερωτηθέντων (n=20) θεωρούν το χρηματιστήριο ως λόγο, και το 14% (n=14) την κατάσταση των εξωτερικών χωρών. Κανείς από τους ερωτηθέντες (0%, n=0) δεν δήλωσε την επιλογή “άλλο” (Γράφημα 13).

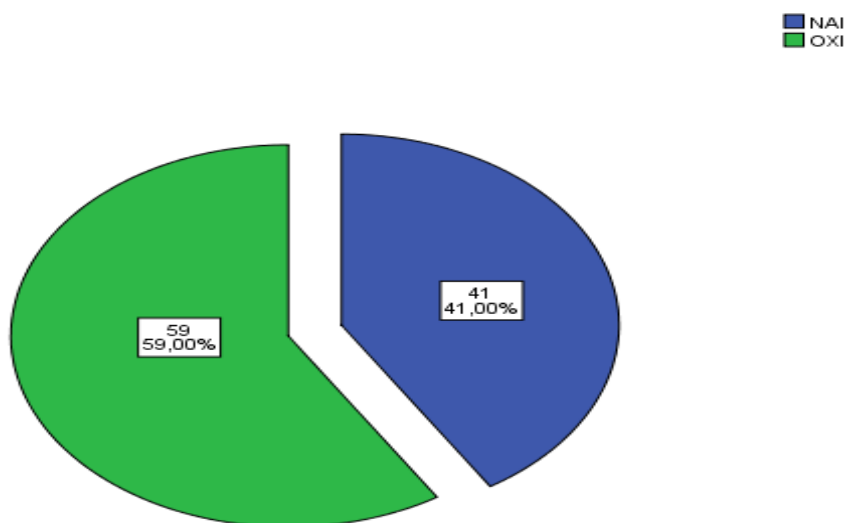
Γράφημα 13. Απόψεις των ερωτηθέντων για το ποιος πιστεύουν ότι είναι ο κύριος λόγος για το ξέσπασμα της οικονομικής κρίσης

Παράλληλα, το 66% των ερωτηθέντων (n=66) πιστεύουν πως οι τράπεζες δεν προσπαθούν να βοηθήσουν τους πολίτες για την παροχή ρευστότητας, ενώ το 34% (n=34) έχουν αντίθετη γνώμη (Γράφημα 14).

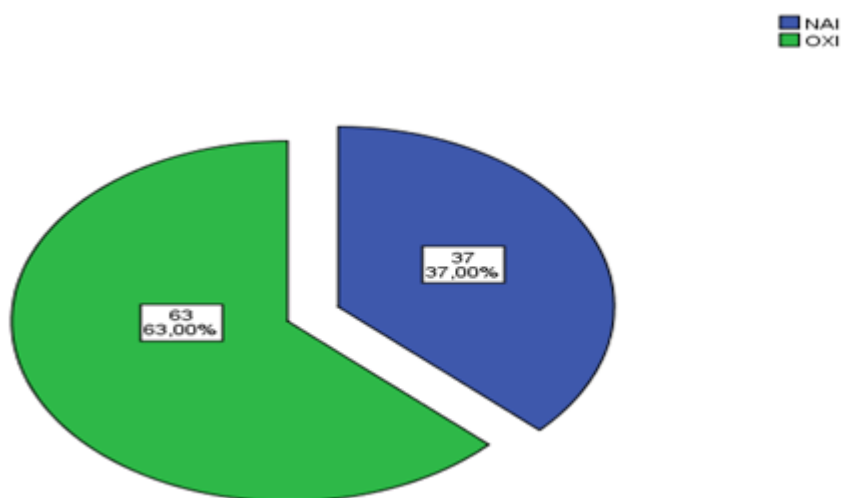
Γράφημα 14. Απόψεις των ερωτηθέντων για το ότι οι τράπεζες προσπαθούν να βοηθήσουν τους πολίτες για την παροχή ρευστότητας

Η επόμενη ερώτηση αφορά τις απόψεις των ερωτηθέντων σχετικά το ότι η παροχή δανείων από τις τράπεζες την δεδομένη χρονική στιγμή θα βοηθούσε την οικονομική κατάσταση της χώρας. Το 59% των ερωτηθέντων (n=59) πιστεύουν πως δεν θα βοηθούσε, ενώ το 41% (n=41) πως θα βοηθούσε (Γράφημα 15).

Γράφημα 15. Απόψεις των ερωτηθέντων σχετικά το ότι η παροχή δανείων από τις τράπεζες την δεδομένη χρονική στιγμή θα βοηθούσε την οικονομική κατάσταση της χώρας

Τέλος, το 63% των ερωτηθέντων (n=63) πιστεύουν πως η παροχή του κοινωνικού εισοδήματος αλληλεγγύης και του κοινωνικού μερίσματος είναι μια προσωρινή λύση που βοηθούσε την οικονομική κατάσταση της χώρας, ενώ το 37% (n=37) έχουν αντίθετη γνώμη (Γράφημα 16).

Γράφημα 16. Απόψεις των ερωτηθέντων σχετικά με το ότι η παροχή του κοινωνικού εισοδήματος αλληλεγγύης και του κοινωνικού μερίσματος είναι μια προσωρινή λύση που βοηθούσε την οικονομική κατάσταση της χώρας

4.2 Επαγωγική στατιστική

4.2.1 Υπολογισμός του συντελεστή γραμμικής συσχέτισης Pearson

Για να διερευνηθεί η συνάφεια των δημογραφικών χαρακτηριστικών με τις απόψεις των ερωτηθέντων για τις κάρτες, καθώς και για να βρεθεί η μεταξύ τους σχέση, υπολογίστηκε ο συντελεστής γραμμικής συσχέτισης Pearson.

Στις στατιστικές, ο συντελεστής συσχέτισης Pearson (που επίσης αναφέρεται και ως Pearson's r) είναι ένα μέτρο της γραμμικής συσχέτισης μεταξύ δύο μεταβλητών X και Y . Λόγω της ανισότητας Cauchy-Schwarz έχει μια τιμή μεταξύ $+1$ και -1 , όπου 1 είναι ο συνολικός θετικός γραμμικός συσχετισμός, 0 σημαίνει ότι δεν υπάρχει γραμμική συσχέτιση και -1 είναι ο συνολικός αρνητικός γραμμικός συσχετισμός. Ο συντελεστής συσχέτισης του Pearson όταν εφαρμόζεται σε ένα δείγμα αντιπροσωπεύεται συνήθως από το γράμμα r . Μπορούμε να αποκτήσουμε έναν τύπο για το r αντικαθιστώντας τις εκτιμήσεις των συνδιακυμάνσεων και των αποκλίσεων που βασίζονται σε ένα δείγμα (Δαφέρμος, 2005). Στον παρακάτω πίνακα (Πίνακας 1) παρουσιάζεται η ερμηνεία του συντελεστή συσχέτισης r .

Πίνακας 1. Ερμηνεία του συντελεστή συσχέτισης r

Τιμές του r	Ερμηνεία
0,01-0,20	Μικρή-αμελητέα συσχέτιση
0,21-0,40	Χαμηλή συσχέτιση
0,41-0,70	Μέτρια συσχέτιση
0,71-0,90	Υψηλή συσχέτιση
0,90-0,99	Πολύ υψηλή-αξιόπιστη συσχέτιση

(Πηγή: Δαφέρμος, 2005)

Στον παρακάτω Πίνακα (Πίνακας 2) βρίσκονται τα αποτελέσματα των συντελεστών συσχέτισης, τα οποία είναι στατιστικά σημαντικά.

Πίνακας 2. Αποτελέσματα των συντελεστών συσχέτισης τα οποία είναι στατιστικά σημαντικά

Διαπιστώνεται ότι η ηλικία έχει χαμηλή θετική συσχέτιση σε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας $\alpha=0,01$ με τους λόγους μη χρησιμοποίησης καρτών ($r=0.184$), ενώ έχει αρνητική συσχέτιση με τους τρόπους καθημερινής συναλλαγής ($r=-0.90$). Παράλληλα, έχει χαμηλή θετική συσχέτιση με την ευκολία συναλλαγών ($r=0.585$), καθώς και με την ευκολία χρήσης των καρτών ($r=0.268$).

Το φύλο έχει χαμηλή θετική συσχέτιση σε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας $\alpha=0,01$ με τους λόγους μη χρησιμοποίησης καρτών ($r=0.136$). Επίσης, έχει αρνητική συσχέτιση με τους τρόπους καθημερινής συναλλαγής ($r=-0.77$), αμελητέα θετική

	Φύλο	Ηλικία	Εισόδημα	Μορφωτικό επίπεδο	Οικογενειακή κατάσταση
Τρόπος καθημερινής συναλλαγής	-0.77 0.445	-0.90 0.373	0.092 0.362	0.009 0.929	-0.232 0.20
Λόγοι μη χρησιμοποίησης καρτών	0.136 0.177	0.184 0.166	,052 ,608	0.273 0.006	-0.207 0.039
Ευκολία συναλλαγών	0.076 0.473	0.585 0.000	0.250 0.012	-0.030 0.769	,016 ,873
Ευκολία χρήσης καρτών	0.058 0.565	0.268 0.007	,158 ,116	,462 ,002	0.044 0.662
Εμπιστοσύνη στις ηλεκτρονικές πληρωμές					,211* ,018
*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).					

συσχέτιση με την ευκολία συναλλαγών ($r=0.076$) και χαμηλή θετική συσχέτιση με την ευκολία χρήσης καρτών ($r=0.058$).

Όσον αφορά το εισόδημα, έχει χαμηλή θετική συσχέτιση σε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας $\alpha=0,01$ με τους λόγους μη χρησιμοποίησης καρτών ($r=0.052$). Επιπλέον, έχει θετική συσχέτιση με τους τρόπους καθημερινής συναλλαγής ($r=0,092$), μικρή θετική συσχέτιση με την ευκολία συναλλαγών ($r=0.250$) και χαμηλή θετική συσχέτιση με την ευκολία χρήσης καρτών ($r=0.158$).

Επιπρόσθετα, το μορφωτικό επίπεδο έχει χαμηλή θετική συσχέτιση σε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας $\alpha=0,01$ με τους λόγους μη χρησιμοποίησης καρτών ($r=0.273$). Ωστόσο, έχει αμελητέα συσχέτιση με τους τρόπους καθημερινής συναλλαγής ($r=0,009$), μικρή αρνητική συσχέτιση με την ευκολία συναλλαγών ($r=-0.030$) και μέτρια θετική συσχέτιση με την ευκολία χρήσης καρτών ($r=0.462$).

Η οικογενειακή κατάσταση έχει χαμηλή αρνητική συσχέτιση σε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας $\alpha=0,01$ με τους λόγους μη χρησιμοποίησης καρτών ($r=-0.207$) καθώς και με τους τρόπους καθημερινής συναλλαγής ($r=-0,232$). Όμως, έχει μικρή θετική συσχέτιση με την ευκολία συναλλαγών ($r=-0.016$) και αμελητέα θετική συσχέτιση με την ευκολία χρήσης καρτών ($r=0.044$).

4.2.2 Εκτίμηση της πολλαπλής παλινδρόμησης

Στην ενότητα αυτή αναλύονται και παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της εκτίμησης της πολλαπλής παλινδρόμησης για τα παρακάτω χαρακτηριστικά των πιστωτικών καρτών:

- Λόγοι μη χρησιμοποίησης καρτών
- Ευκολία συναλλαγών με πιστωτική/χρεωστική κάρτα
- Ευκολία χρήσης πιστωτικών/χρεωστικών καρτών
- Εμπιστοσύνη στις ηλεκτρονικές πληρωμές

- Ανεξάντλητη χρήση πιστωτικών καρτών ως παράγοντας οικονομικής κρίσης

Για να γίνει μια πρόβλεψη για τον τρόπο επιλογής καθημερινών συναλλαγών, η γενική μορφή της εξίσωσης είναι η εξής:

Τρόπος επιλογής καθημερινών συναλλαγών = $b_0 + b_1 * \text{Φύλο} + b_2 * \text{Ηλικία} + b_3 * \text{Ετήσιο οικογενειακό εισόδημα} + b_4 * \text{Μορφωτικό επίπεδο} + b_5 * \text{Οικογενειακή κατάσταση} + b_6 * \text{Κατοχή πιστωτικής/χρεωστικής κάρτας} + b_7 * \text{Λόγοι μη χρησιμοποίησης πιστωτικής/χρεωστικής κάρτας} + b_8 * \text{Ευκολία συναλλαγών} + b_9 * \text{Ευκολία χρησιμοποίησης καρτών} + b_{10} * \text{Εμπιστοσύνη ηλεκτρονικών πληρωμών} + b_{11} * \text{Ανεξάντλητη χρήση πιστωτικών καρτών} + b_{12} * \text{Κύριος λόγος για ξέσπασμα οικονομικής κρίσης} + b_{13} * \text{Βοήθεια τραπεζών για παροχή ρευστότητας} + b_{14} * \text{Παροχή δανείων για βελτίωση οικονομικής κατάστασης χώρας} + b_{15} * \text{Παροχή κοινωνικού εισοδήματος αλληλεγγύης και κοινωνικού μερίσματος ως προσωρινή λύση που βοηθούσε την οικονομική κατάσταση της χώρας} + e_i$

Όπου:

- Τρόπος επιλογής καθημερινών συναλλαγών: ποιοτική μεταβλητή όπου 1=Χρήματα (Cash), 2=Πιστωτική ή Χρεωστική κάρτα, 3=Προπληρωμένη κάρτα και 4=Επιταγή.
- Φύλο: ψευδομεταβλητή, η οποία λαμβάνει την τιμή 1 όταν ο ερωτώμενος είναι άνδρας, και την τιμή 2 όταν ο ερωτώμενος είναι γυναίκα.
- Ηλικία: ψευδομεταβλητή, η οποία λαμβάνει την τιμή 1 όταν το ερωτώμενο άτομο είναι 18-24 ετών, την τιμή 2 όταν είναι 25-34 ετών, την τιμή 3 όταν είναι 35-44 ετών, την τιμή 4 όταν είναι 45-54 ετών και την τιμή 5 όταν είναι άνω των 55 ετών.
- Ετήσιο οικογενειακό εισόδημα: ψευδομεταβλητή, η οποία λαμβάνει την τιμή 1 όταν το ερωτώμενο άτομο έχει ετήσιο οικογενειακό εισόδημα από 0 έως 5.000 ευρώ, την τιμή 2 όταν έχει από 5.001 έως 10.000 ευρώ, την τιμή 3 όταν έχει

από 10.001 έως 15.000 ευρώ, και την τιμή 4 όταν έχει από 15.001 ευρώ και άνω ετήσιο οικογενειακό εισόδημα.

- Μορφωτικό επίπεδο: ψευδομεταβλητή, η οποία λαμβάνει την τιμή 1 όταν το ερωτώμενο άτομο έχει βασική εκπαίδευση, την τιμή 2 όταν έχει μέση εκπαίδευση-ΙΕΚ, την τιμή 3 όταν έχει πτυχίο ΑΕΙ/ΤΕΙ, την τιμή 4 όταν είναι κάτοχος μεταπτυχιακού, και την τιμή 5 όταν είναι κάτοχος διδακτορικού.
- Οικογενειακή κατάσταση: ψευδομεταβλητή, η οποία λαμβάνει την τιμή 1 όταν ο ερωτώμενος είναι άγαμος, την τιμή 2 όταν είναι έγγαμος, την τιμή 3 όταν είναι διαζευγμένος, και την τιμή 4 όταν είναι χήρος.
- Κατοχή πιστωτικής/χρεωστικής κάρτας: ψευδομεταβλητή, η οποία λαμβάνει την τιμή 1 όταν το άτομο έχει στην κατοχή του πιστωτική ή χρεωστική κάρτα ασχέτως αν δεν τη χρησιμοποιεί, και την τιμή 2 όταν το άτομο δεν έχει πιστωτική ή χρεωστική κάρτα.
- Λόγοι μη χρησιμοποίησης πιστωτικής/χρεωστικής κάρτας: ψευδομεταβλητή, η οποία παίρνει την τιμή 1 όταν το άτομο επιλέξει την έλλειψη γνώσης, την τιμή 2 όταν επιλέξει τον φόβο, την τιμή 3 όταν επιλέξει ότι δεν γνωρίζουν που υπάρχουν ΑΤΜ, και την τιμή 4 όταν επιλέξει την επιλογή “άλλο”.
- Ευκολία συναλλαγών: ψευδομεταβλητή, η οποία παίρνει την τιμή 1 όταν το άτομο απαντήσει ναι και την τιμή 2 όταν το άτομο απαντήσει όχι.
- Ευκολία χρησιμοποίησης καρτών: ψευδομεταβλητή, η οποία λαμβάνει την τιμή 1 όταν το ερωτώμενο άτομο απαντήσει πολύ δύσκολο, την τιμή 2 όταν απαντήσει δύσκολο, την τιμή 3 όταν απαντήσει ούτε εύκολο ούτε δύσκολο, την τιμή 4 όταν απαντήσει εύκολο και την τιμή 5 όταν απαντήσει πολύ εύκολο.
- Εμπιστοσύνη ηλεκτρονικών πληρωμών: ψευδομεταβλητή, η οποία λαμβάνει την τιμή 1 όταν το ερωτώμενο άτομο απαντήσει καθόλου, την τιμή 2 όταν απαντήσει λίγο, την τιμή 3 όταν απαντήσει μέτρια, την τιμή 4 όταν απαντήσει αρκετά και την τιμή 5 όταν απαντήσει πολύ.
- Ανεξάντλητη χρήση πιστωτικών καρτών: ψευδομεταβλητή, η οποία λαμβάνει την τιμή 1 όταν το άτομο απαντήσει ναι και την τιμή 2 όταν απαντήσει όχι.

- Κύριος λόγος για ξέσπασμα οικονομικής κρίσης: ψευδομεταβλητή, η οποία παίρνει την τιμή 1 όταν το ερωτώμενο άτομο απαντήσει τις περιττές σπατάλες, την τιμή 2 όταν απαντήσει το χρηματιστήριο (και συγκεκριμένα τις φούσκες), την τιμή 3 όταν απαντήσει την κατάσταση των εξωτερικών χώρων και την τιμή 4 όταν απαντήσει ‘‘άλλο’’.
- Βοήθεια τραπεζών για παροχή ρευστότητας: ψευδομεταβλητή, η οποία λαμβάνει την τιμή 1 όταν το άτομο απαντήσει ναι και την τιμή 2 όταν το άτομο απαντήσει όχι.
- Παροχή δανείων για βελτίωση οικονομικής κατάστασης χώρας: ψευδομεταβλητή, η οποία λαμβάνει την τιμή 1 όταν το άτομο απαντήσει ναι και την τιμή 2 όταν το άτομο απαντήσει όχι.
- Παροχή κοινωνικού εισοδήματος αλληλεγγύης και κοινωνικού μερίσματος ως προσωρινή λύση που βοηθούσε την οικονομική κατάσταση της χώρας: ψευδομεταβλητή, η οποία λαμβάνει την τιμή 1 όταν το άτομο απαντήσει ναι και την τιμή 2 όταν το άτομο απαντήσει όχι.
- ει: σφάλματα εκτίμησης παλινδρόμησης

Στον παρακάτω πίνακα (Πίνακας 3) παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης, τα οποία έχουν στατιστικά σημαντικές μεταβλητές.

Πίνακας 3. Εκτίμηση παλινδρόμησης για παράγοντες που επηρεάζουν τον τρόπο επιλογής καθημερινών συναλλαγών

Μεταβλητές πρόβλεψης	Υπόδειγμα
Λόγοι μη χρησιμοποίησης καρτών	0,927
Ευκολία συναλλαγών με πιστωτική/χρεωστική κάρτα	0,244
Ευκολία χρήσης πιστωτικών/χρεωστικών καρτών	0,661

Εμπιστοσύνη στις ηλεκτρονικές πληρωμές	0,448
Ανεξάντλητη χρήση πιστωτικών καρτών ως παράγοντας οικονομικής κρίσης	0,265

Πιο συγκεκριμένα, η μεταβλητή «Λόγοι μη χρησιμοποίησης καρτών» είναι στατιστικά σημαντική σε επίπεδο σημαντικότητας $\alpha=0,10$. Ο εκτιμώμενος συντελεστής έχει θετικό πρόσημο που σημαίνει ότι τα άτομα που δεν χρησιμοποιούν πιστωτική κάρτα έχουν λόγους που δεν το κάνουν.

Παράλληλα, η μεταβλητή «Ευκολία συναλλαγών με πιστωτική/χρεωστική κάρτα» είναι στατιστικά σημαντική σε επίπεδο σημαντικότητας $\alpha=0,01$. Ο εκτιμώμενος συντελεστής έχει θετικό πρόσημο που σημαίνει ότι η ευκολία συναλλαγών με πιστωτική/χρεωστική κάρτα σχετίζεται με τους τρόπους καθημερινής συναλλαγής.

Η μεταβλητή «Ευκολία χρήσης πιστωτικών/χρεωστικών καρτών» είναι στατιστικά σημαντική σε επίπεδο σημαντικότητας $\alpha=0,05$. Ο εκτιμώμενος συντελεστής έχει θετικό πρόσημο, που δηλώνει ότι ο τρόπος καθημερινής συναλλαγής σχετίζεται με την ευκολία χρήσης πιστωτικών/χρεωστικών καρτών.

Επίσης, η μεταβλητή «Εμπιστοσύνη στις ηλεκτρονικές πληρωμές» είναι στατιστικά σημαντική σε επίπεδο σημαντικότητας $\alpha=0,01$. Ο εκτιμώμενος συντελεστής έχει θετικό πρόσημο, γεγονός που σημαίνει ότι ο τρόπος καθημερινής συναλλαγής σχετίζεται με την εμπιστοσύνη στις ηλεκτρονικές αγορές.

Τέλος, η μεταβλητή «Ανεξάντλητη χρήση πιστωτικών καρτών ως παράγοντας οικονομικής κρίσης» είναι στατιστικά σημαντική σε επίπεδο σημαντικότητας $\alpha=0,01$. Ο εκτιμώμενος συντελεστής έχει θετικό πρόσημο, που σημαίνει ότι η ανεξάντλητη χρήση πιστωτικών καρτών ως παράγοντας της οικονομικής κρίσης σχετίζεται με τον τρόπο συναλλαγής που επιλέγουν οι συμμετέχοντες της έρευνας στην καθημερινότητά τους.

Επιπρόσθετα, πολλαπλή παλινδρόμηση πραγματοποιήθηκε για να προβλεφθεί εάν οι λόγοι μη χρησιμοποίησης των καρτών βασίζονται στην ευκολία συναλλαγών και στην ευκολία να μάθει κανείς να χρησιμοποιεί κάρτες. Διαπιστώθηκε ότι υπάρχει σημαντική εξίσωση παλινδρόμησης ($F(2,97) = 11.807, p < .000$), με $R^2 0.196$.

Τέλος, άλλη μια πολλαπλή παλινδρόμηση πραγματοποιήθηκε για να προβλεφθεί εάν οι λόγοι μη χρησιμοποίησης των καρτών βασίζονται στην εμπιστοσύνη στις ηλεκτρονικές πληρωμές. Διαπιστώθηκε ότι υπάρχει σημαντική εξίσωση παλινδρόμησης ($F(1,98) = 8.204, p < .000$), με $R^2 0.077$.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Αρχικά, όσον αφορά για τα δημογραφικά στοιχεία, δηλαδή το φύλο, την ηλικιακή ομάδα, την οικογενειακή κατάσταση, το μορφωτικό επίπεδο και το ετήσιο εισόδημα τα ποσοστά κυμαίνονται περίπου στο μέσο κάθε ερώτησης δηλαδή τα ποσοστά μοιράζονται σε όλες τις κλίμακες λίγο-πολύ ισάξια. Αυτό σημαίνει ότι οι δεν απάντησαν περισσότεροι άνδρες απ' ότι γυναίκες, ενώ στην ηλικιακή κλίμακα, ο δείκτης στρέφεται περισσότερο σε αυτούς που είναι από 25 έως 34 ετών. Επίσης, είναι λογικό στην οικογενειακή κατάσταση το μεγαλύτερο ποσοστό να χωρίζεται στους άγαμους και στους έγγαμους γιατί είναι περισσότεροι σε εύρος. Όχι φυσικά ότι δεν υπήρξαν και διαζευγμένοι. Για το μορφωτικό επίπεδο παρατηρείται ξεκάθαρα ότι οι

περισσότεροι είναι κάτοχοι πτυχίου ΑΕΙ/ΤΕΙ, ενώ υπάρχουν και κάτοικοι που κατέχουν την βασική εκπαίδευση, την μέση εκπαίδευση, τον τίτλο του μεταπτυχιακού και αντίστοιχα του διδακτορικού, αλλά είναι αρκετά λιγότεροι από τους αρχικά αναφερθέντες. Όσον αφορά για το ετήσιο οικογενειακό εισόδημα των κατοίκων της περιοχής της Αθήνας, λόγω οικονομικής κρίσης οι περισσότεροι δήλωσαν ότι ανήκουν στην κλίμακα τους εισοδήματος από 5.001 έως 10.000 ευρώ που είναι μια απολύτως φυσιολογική απάντηση στην περίοδο της οικονομικής κρίσης που διανύουμε.

Όσον αφορά την χρήση πιστωτικών ή χρεωστικών καρτών, οι περισσότεροι ερωτώμενοι απάντησαν ότι εξοφλούν τις πληρωμές τους με την χρήση κάρτας (είτε χρεωστική είτε πιστωτική), ενώ ένα μέρος των ερωτηθέντων προτιμούν τον παραδοσιακό τρόπο του ρευστού. Ο κόσμος το τελευταίο διάστημα με την εμφάνιση των capital controls, ξεκίνησε να χρησιμοποιεί περισσότερο το «πλαστικό χρήμα» απ' ό,τι τα μετρητά. Αυτό φαίνεται και από την αντίστοιχη επόμενη ερώτηση του ερωτηματολογίου. Στην συνέχεια, τίθεται το ερώτημα γιατί κάποια μερίδα ατόμων δεν χρησιμοποιεί τις κάρτες ως μέσο συναλλαγής για την πληρωμή των οφειλών τους. Η μεγαλύτερη μερίδα του δείγματος απάντησε ότι δεν γνωρίζουν και πολύ καλά τα νέα συστήματα και διστάζουν να τα χρησιμοποιήσουν. Επίσης, ένα αρκετά μεγάλο μέρος των απαντήσεων δήλωσε ότι υπάρχει φόβος σφάλματος ή λάθους, στην χρησιμοποίηση των καρτών. Ένα ελάχιστο ποσοστό, δεν γνωρίζουν που είναι τα μηχανήματα αυτόματης αναλήψεως, ενώ ακόμα λιγότεροι ανέφεραν κάποιον άλλο λόγο. Επίσης, οι ερωτώμενοι δήλωσαν πως όντως είναι ευκολία να χρησιμοποιείς και να κάνεις συναλλαγές με την χρεωστική ή την πιστωτική σου κάρτα. Αλλά στο ερώτημα, κατά πόσο εύκολο είναι να μάθει κανείς να χρησιμοποιεί την κάρτα, το μεγαλύτερο μέρος των απαντήσεων δήλωσαν ότι δεν είναι ούτε εύκολο αλλά και ούτε δύσκολο. Ενώ υπήρχαν και άτομα (λιγότερες απαντήσεις) που δήλωσαν ότι είτε είναι δύσκολο ή πολύ δύσκολο, είτε είναι πολύ εύκολο ή απλά εύκολο. Ένα εξίσου σημαντικό ερώτημα που τέθηκαν να απαντήσουν οι ερωτώμενοι είναι κατά πόσο εμπιστεύονται οι πολίτες τις ηλεκτρονικές πληρωμές με πιστωτική ή χρεωστική κάρτα. Το αναμενόμενο και εδώ ήταν να απαντήσουν με μεγάλη πλειοψηφία, ότι είναι μέτριος ο βαθμός εμπιστοσύνης τους, των ηλεκτρονικών πληρωμών με κάρτα.

Αρχικά ήταν πολλοί οι λόγοι που έφεραν το ξέσπασμα της οικονομικής κρίσης και στην χώρα μας. Οπότε οι ερωτώμενοι τέθηκαν να απαντήσουν, εάν μέσα στους πολλούς λόγους για το ξέσπασμα της οικονομικής κρίσης ήταν και οι ανελέητη χρήση των

καρτών από τους πολίτες. Αυτό βέβαια έγινε φανερό και διευκρινίστηκε από το κατατιγιστικό ποσοστό που απάντησε καταφατικά στην συγκεκριμένη ερώτηση. Επίσης, οι συμμετέχοντες δήλωσαν ότι ο κύριος λόγος για το ξέσπασμα της οικονομικής κρίσης είναι οι περιττές σπατάλες, όπου κατείχε το μεγαλύτερο ποσοστό στη συγκεκριμένη ερώτηση, ενώ το εναπομείναν ποσοστό μοιράστηκε στις άλλες απαντήσεις όπου ήταν το χρηματιστήριο, η κατάσταση των εξωτερικών χωρών ή άλλοι λόγοι.

Παράλληλα, οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να απαντήσουν εάν οι τράπεζες τους βοηθούν σε θέματα παροχής ρευστότητας. Οι περισσότερες απαντήσεις ήταν αρνητικές, ενώ υπήρχαν και μερικές καταφατικές όπου πιστεύουν ότι οι τράπεζες παρέχουν ρευστότητα στους πολίτες. Επίσης, τα ίδια αποτελέσματα προέκυψαν και στην ερώτηση ως προς το εάν η παροχή δανείων στους πολίτες ή στις επιχειρήσεις θα βοηθούσε την οικονομική κατάσταση της χώρας μας. Οι περισσότερες απαντήσεις και εδώ ήταν αρνητικές, ενώ υπήρχαν και ελάχιστες καταφατικές. Τέλος, με τα τελευταία γεγονότα της χώρας, το ερώτημα που τέθηκε στους συμμετέχοντες ήταν εάν η παροχή του κοινωνικού εισοδήματος αλληλεγγύης και του κοινωνικού μερίσματος είναι μια προσωρινή λύση που θα βοηθούσε την οικονομική κατάσταση της χώρας. Στην παρούσα ερώτηση, οι περισσότερες απαντήσεις ήταν θετικές, ενώ υπήρξαν και μερικές αρνητικές.

Επιπλέον, αξίζει να σημειωθεί ότι διαπιστώθηκε ότι τα δημογραφικά χαρακτηριστικά (φύλο, ηλικία, ετήσιο οικογενειακό εισόδημα, μορφωτικό επίπεδο, οικογενειακή κατάσταση) αποτελούν σημαντικούς προβλεπτικούς παράγοντες για τη χρήση πιστωτικής ή χρεωστικής κάρτας ως καθημερινό τρόπο συναλλαγής. Ακόμη, βρέθηκε ότι οι λόγοι μη χρησιμοποίησης καρτών, η ευκολία συναλλαγών με πιστωτική/χρεωστική κάρτα, η ευκολία χρήσης πιστωτικών/χρεωστικών καρτών, η εμπιστοσύνη στις ηλεκτρονικές πληρωμές και η ανεξάντλητη χρήση πιστωτικών καρτών ως παράγοντας οικονομικής κρίσης, και αυτά αποτελούν σημαντικούς παράγοντες πρόβλεψης της χρήσης καρτών ως καθημερινό τρόπο συναλλαγής, ενώ παράλληλα, οι λόγοι μη χρησιμοποίησης των καρτών βασίζονται στην ευκολία συναλλαγών, στην ευκολία να μάθει κανείς να χρησιμοποιεί κάρτες, καθώς και στην εμπιστοσύνη στις ηλεκτρονικές πληρωμές.

Όσον αφορά τα ερευνητικά ερωτήματα που είχαν τεθεί, διαπιστώθηκε ότι οι περισσότεροι συμμετέχοντες προτιμούν τη χρήση καρτών για να κάνουν τις συναλλαγές τους. Σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο κάνουν τις συναλλαγές τους οι συμμετέχοντες, οι περισσότεροι δήλωσαν ότι προτιμούν την χρήση καρτών. Επιπλέον, σχετικά με το πόσο εύκολο είναι να μάθει κανείς να χρησιμοποιεί τις πιστωτικές / χρεωστικές κάρτες, διαπιστώθηκε ότι ο βαθμός δυσκολίας της χρήσης των πιστωτικών καρτών είναι μέτριος. Επίσης, βρέθηκε ότι η χρήση πιστωτικών καρτών θεωρείται ένας σημαντικός παράγοντας που επηρέασε την κατάσταση της χώρας και προκάλεσε το ξέσπασμα της οικονομικής κρίσης. Τέλος, με βάση τις απαντήσεις των ερωτηθέντων διαπιστώθηκε ότι δεν θεωρούν πως θα βοηθούσε την οικονομική κατάσταση της χώρας, η παροχή δανείων από τις τράπεζες την δεδομένη χρονική στιγμή.

Τα περισσότερα αποτελέσματα της έρευνας μας είναι παρόμοια με έρευνες που έχουν γίνει για την οικονομική κρίση και τις πιστωτικές κάρτες, από άλλους μελετητές. Για παράδειγμα, στα αποτελέσματα της παραπάνω έρευνας προέκυψε ότι η αλόγιστη χρήση των πιστωτικών καρτών ήταν ένας από τους βασικούς λόγους για το ξέσπασμα της οικονομικής κρίσης. Αυτό προέκυψε και από την έρευνα του Raj (2015), όπου παρουσίασε στο θεωρητικό του υπόβαθρο την απάτη της πιστωτικής κάρτας, σε σύνδεση με το πρακτικό, όπου εκεί διαπίστωσε πως η χρήση των πιστωτικών καρτών δημιούργησε όλη αυτή την αρνητική οικονομική κατάσταση παγκοσμίως.

Ένα ακόμη συμπέρασμα που προέκυψε από την έρευνα που πραγματοποιήθηκε παραπάνω είναι ότι το τελευταίο καιρό οι άνθρωποι χρησιμοποιούν περισσότερο το «πλαστικό» χρήμα στις συναλλαγές τους απ' ό,τι τα κοινά χαρτονομίσματα. Αυτό προέκυψε και από τη μελέτη των Hernandez, Jonker και Kosse (2014), όπου αρχικά παρουσίασαν τις διαφορές μεταξύ απλού χρήματος και «πλαστικού» χρήματος, και στο ερευνητικό τους μέρος ανέλυσαν την διαχρονική πορεία των δύο μεθόδων, και συγκεκριμένα πως η πορεία του απλού χρήματος ξεκίνησε να κατέρχεται, και αντίστοιχα πως η πορεία του «πλαστικού χρήματος» ξεκίνησε να ανέρχεται. Μέσα από αναλύσεις και διαγράμματα, φαίνονται ακόμα καλύτερα τα αποτελέσματα της έρευνας τους (Hernandez, et al. 2014).

Τέλος, από την έρευνα που πραγματοποιήθηκε διαπιστώθηκε ότι οι περισσότεροι συμμετέχοντες δεν συμφωνούν με το γεγονός ότι η παροχή δανείων από τις τράπεζες την δεδομένη χρονική στιγμή θα βοηθούσε την οικονομική κατάσταση της χώρας.

Αυτό προκύπτει και από την έρευνα που πραγματοποιήθηκε από τον Schwarcz (2017), όπου παρουσίασε τις λανθασμένες ενέργειες που προτάθηκαν κατά καιρούς από ειδικούς, ενώ προτείνει και κάποιες συγκεκριμένες λύσεις που δεν είναι απαραίτητως σωστές, αλλά κατά την δική του άποψη είναι λογικά εφαρμόσιμες στα πλαίσια των οικονομικών παραγόντων.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Οι τράπεζες και οι αθέμιτες πρακτικές τους είναι οι βασικοί ένοχοι της βλάβης της ζωής των ανθρώπων και της μείωσης του βιοτικού επιπέδου τους με τη δημιουργία πληθωρισμού και την εξολόθρευση της οικονομίας. Η κουλτούρα της υγιούς χρηματοδότησης (η αντιπαράθεση για δανεισμό) διαιωνίζοντας τον μύθο της πιστωτικής κάρτας και μέσω της προώθησης της κουλτούρας της λειτουργικής χρηματοδότησης (η δόξα του δανεισμού ως τρόπου ζωής), αποθάρρυναν ειλικρινείς ανθρώπους, απενεργοποιώντας τη χρήση των χρεωστικών καρτών και δημιούργησαν οικονομική ανισότητα. Υπάρχουν τρόποι να σταματήσουν οι ατασθαλίες των τραπεζών, που συνεχώς τραυματίζουν τη ζωή και τις ιδιοκτησίες των ανθρώπων. Δεν πρέπει να δοξάζουμε τις πιστωτικές κάρτες ως τον τρόπο ζωής μας. Το αποτέλεσμα μιας τέτοιας εκτίμησης των δανειοληπτικών και πιστωτικών καρτών είναι μπροστά στα

μάτια μας με τη μορφή της κατάρρευσης ολόκληρης της οικονομίας. Η σκληρή δουλειά είναι ο μόνος τρόπος βελτίωσης του βιοτικού μας επιπέδου. Δεν πρέπει να ξεχνάμε την αρχαία σοφία να μην τεντώνουμε τα πόδια μας πέρα από την κουβέρτα. Αυτό που είπαν οι γέροντες ότι ζούμε μέσα στα μέσα μας είναι απολύτως σωστό. Μάλλον κατάλαβαν τον πολύ σημαντικό οικονομικό νόμο ότι "χωρίς να παράγεται τίποτα, η κατανάλωση είναι αδύνατη". Δεν πρέπει όλοι να ξεχνάμε αυτό τον πολύ σημαντικό οικονομικό νόμο, αν θέλουμε να αποφύγουμε τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν σήμερα εκατομμύρια άνθρωποι σε όλο τον κόσμο. Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι το να ζούμε πέρα από τα μέσα μας θα πρέπει να αποτύχει σε μακροπρόθεσμη βάση και θα καταλήξει όλο αυτό σε πτώχευση. Η οικονομία δεν θα αναπτυχθεί ποτέ. Ο πολιτισμός θα μειωθεί στα πρωταρχικά επίπεδα χωρίς σκληρή δουλειά και αυξημένη παραγωγικότητα. Τέλος, για να εμποδίσουμε τις τράπεζες να κάνουν όλες αυτές τις ζημιές, πρέπει ουσιαστικά να αλλάξουμε ολόκληρο τον τραπεζικό κλάδο.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Acemoglu, D., Ozdaglar, A., & Tahbaz-Salehi, A. (2015). Systemic risk and stability in financial networks. *American Economic Review*, 105, 564–608.

Acharya, V. (2009). A theory of systemic risk and design of prudential bank regulation. *Journal of Financial Stability*, 5, 224–255.

Andreou, C., Cooper, I., Louca, C., & Philip, D. (2015). Does accounting conservatism mitigate banks' crash risk? *EFMA 2015 Annual Conference*. Retrieved from http://www.efmaefm.org/0EFMAMEETINGS/EFMA%20ANNUAL%20MEETINGS/2015-Amsterdam/papers/EFMA2015_0425_fullpaper.pdf [accessed 20 July 2018].

- Arena, M. (2008). Does Insurance Market Activity Promote Economic Growth? A Cross-Country Study for Industrialized and Developing Countries. *The Journal of Risk and Insurance*, 75(4), 921-946.
- Avramidis, P., & Pasiouras, F. (2015). Calculating systemic risk capital: a factor model approach. *Journal of Financial Stability*, 16, 138–150.
- Aybek, C., Huinink, J., & Muttarak, R. (2015). Migration, spatial mobility, and living arrangements: An introduction. In C. Aybek, et al. (Eds.), *Spatial mobility, migration, and living arrangements* (pp. 1–19). Heidelberg: Springer.
- Balla, E., Ergen, I., & Migueis, M. (2014). Tail dependence and indicators of systemic risk for large US depositories. *Journal of Financial Stability*, 15, 195–209.
- Billio, M., Getmansky, M., Lo, W., & Pelizzon, L. (2012). Econometric measures of connectedness and systemic risk in the finance and insurance sectors. *Journal of Financial Economy*, 104, 535–559.
- Black, R., Engbersen, G., Oklski, M., & Panțru, C. (2010). *A continent moving west? EU enlargement and labour migration from Central and Eastern Europe* (IMISCOE Research Series). Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Bushman, M., & Williams, D. (2012). Accounting discretion, loan loss provisioning, and discipline of banks' risk-taking. *Journal of Accounting and Economy*, 54, 1–18.
- Cerna, L. (2013). Understanding the diversity of EU migration policy in practice: The implementation of the blue card initiative. *Policy Studies*, 34 (2), 180–200.
- Cohen, J., Cornett, M., Marcus, J., & Tehranian, H. (2014). Bank earnings management and tail risk during the financial crisis. *Journal of Money Credit Banking*, 46, 171–197.
- Cummins, J., & Weiss, M. (2014). Systemic risk and the U.S. insurance sector. *Journal of Risk and Insurance*, 81, 489–528.

Δαφέρμος, Β. (2011). *Κοινωνική στατιστική και μεθοδολογία έρευνας με το SPSS*. Θεσσαλονίκη: Ζήτη.

Δαφέρμος, Β. (2005). *Κοινωνική στατιστική με το SPSS*. Θεσσαλονίκη: Ζήτη.

Dewally, M., & Shao, Y. (2013). Financial derivatives, opacity, and crash risk: evidence from large US banks. *Journal of Financial Stability*, 9, 565–577.

De Giorgi, G., & Pellizzari, M. (2009). Welfare migration in Europe. *Labour Economics*, 16 (4), 353–363.

Diebold, X., & Yilmaz, K. (2014). On the network topology of variance compositions: measuring the connectedness of financial firms. *Journal of Economy*, 182, 119–134.

Dustmann, C., & Frattini, T. (2013). *The fiscal effects of immigration to the UK*. Discussion paper Series, CDP No 22 (13). London: Centre for Research and Analysis of Migration.

Eling, M., & Schmeiser, H. (2010). Insurance and the Credit Crisis: Impact and Ten Consequences for Risk Management and Supervision. *The Geneva Papers on Risk and Insurance - Issues and Practice*, 35(1), 9-34.

Engbersen, G. & Snel, E. (2013). Liquid migration. Dynamic and fluid patterns of post-accession migration flows. In B. Glorius, I. Grabowska-Lusinska, & A. Kuvik (Eds.), *Mobility in transition: Migration patterns after EU enlargement* (pp. 21–40). Amsterdam: Amsterdam University Press.

Fargues, P., & Frandrich, C. (2012). *Migration after the Arab Spring*. MPC Research Report. San Domenico di Fiesole: European University Institute.

Favell, A. (2007). Rebooting migration theory: Interdisciplinarity, globality, and post disciplinarity in migration studies. In C. Brettell & J. Hollifield (Eds.), *Migration theory: Talking across disciplines* (pp. 259–278). New York: Routledge.

Georg, P. (2013). The effect of the interbank network structure on contagion and common shocks. *Journal of Banking and Finance*, 37, 2216–2228.

Giulietti, C., Guzi, M., Kahanec, M., & Zimmermann, K. (2013). Unemployment benefits and immigration: Evidence from the EU. *International Journal of Manpower*, 34 (1), 24–38.

Glasserman, P., & Young, P. (2015). How likely is contagion in financial networks? *Journal of Banking and Finance*, 50, 383–399.

Hutton, P., Marcus, J., & Tehranian, H. (2009). Opaque financial reports, R 2, and crash risk. *Journal of Financial Economy*, 94, 67–86.

Harrington, S. (2009) The financial crisis, systemic risk, and the future of insurance regulation. *Journal of Risk and Insurance*, 76, 785–819.

Hernandez, L. Jonker N. & Kosse, A. (2014). Cash versus debit card: the role of budget control. *International Journal of Manpower*, 4(2), 25-41.

Impavido, G., & Tower, I. (2009). *How the Financial Crisis Affects Pensions and Insurance and Why the Impacts Matter*. IMF Working Paper WP/09/151, International Monetary Fund (IMF). Retrieved from <https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2009/wp09151.pdf> [accessed 19 July 2018].

Kocovic, J., Antic, T.R., & Jovovic, M. (2011). The Impact of the Global Financial Crisis on the Structure of Investment Portfolios of Insurance Companies. *Economic Annals, Faculty of Economics, University of Belgrade*, 56(191), 143-162.

King, R., & Skeldon, R. (2010). Mind the gap! Integrating approaches to internal and international migration. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 36 (10), 1619–1646.

Kosmidou, V., Kousenidis, V., & Negakis, I. (2015). The impact of the EU/ECB/IMF bailout programs on the financial and real sectors of the ASE during the Greek Sovereign Crisis. *Journal of Banking and Finance*, 50, 440–454.

Kuptsch, C. (2012). The economic crisis and labor migration policy in European countries. *Comparative Population Studies*, 37 (1–2), 15–32.

Kuzmina, J. & Voronova, I. (2011). Development of Investment Risk Management Models for Insurance Companies. *Economics and Management*, 16, 1147-1153.

Leon, C., & Berndsen, J. (2014). Rethinking financial stability: challenges arising from financial networks' modular scale-free architecture. *Journal of Financial Stability*, 15, 241–256.

Liedtke, M. & Schanz, U. (2010). *The Global Financial Crisis and the Insurance Industry Frequently Asked Questions*. Research on Finance Issues in Insurance, SC9 Insurance and Finance. Geneva: The Geneva Association.

Longstaff, A. (2010). The subprime credit crisis and contagion in financial markets. *Journal of Financial Economy*, 97, 436–450.

Markose, S., Giansante, S., & Shaghaghi, R. (2012). Too interconnected to fail financial network of US CDS market: topological fragility and systemic risk. *Journal of Economy and Behaviors in Organizations*, 83, 627–646.

Minoiu, C., & Reyes, A. (2013). A network analysis of global banking: 1978–2010. *Journal of Financial Stability*, 9, 168–184.

Nohrsted, D., & Weible, C. (2010). The logic of policy change after crisis: Proximity and subsystem interaction. *Risk, Hazards, & Crisis in Public Policy*, 1 (2), 1–32.

Oldani, C., Kirton, J.J., & Savona, P. (2011). *Global Financial Crisis: Global Impact and Solutions*. UK: Ashgate.

Papademetriou, D., Sumption, M., & Somerville, W. (2009). *Migration and the economic downturn: What to expect in the European Union* (Migration Policy Institute Working Paper). Washington, DC: Migration Policy Institute.

Promberger, M., Huws, U., Dagdeviren, H., et al. (2014). *Patterns of resilience during socioeconomic crises among households in Europe - concept, objectives and work packages of an EU FP 7 project*. IAB-Forschungsbericht, 05/2014. Nürnberg: IAB.

Raj, M. (2015). The credit card fraud: inflation, culture of borrowing and rising economic inequality. *Journal of Economics*, 2(4), 16-23.

Recchi, E. & Favell, A. (2009). *Pioneers of European integration: Citizenship and mobility in the EU*. Cheltenham: Edward Elgar.

Robson, C. (2007). *Η έρευνα του πραγματικού κόσμου, Ένα μέσον για κοινωνικούς επιστήμονες και επαγγελματίες ερευνητές*. Επιμέλεια Κ. Μιχαλοπούλου & Δ.Γ. Τσαούσης. Μετάφραση Β.Π. Νταλάκου & Κ. Βασιλικού. Αθήνα: Gutenberg - Γιώργος & Κώστας Δαρδανός.

Schwarcz, S. (2017). The Financial Crisis and Credit Unavailability: Cause or Effect?. *Journal of Economics*, 6(1), 78-89.

Schwarcz, D., & Schwarcz, S. (2014). Regulating systemic risk in insurance. *University of Chicago Law Review*, 81, 1569–1640.

Schich, S. (2009). Insurance Companies and the Financial Crisis. *OECD Journal: Financial Market Trends*, 2009 (2), 1-31.

Snowden, K. (2010). The anatomy of a residential mortgage crisis: a look back to the 1930s. In L. Mitchell, & A. Wilmarth (eds.). *The Panic of 2008: Causes, Consequences, and Implications for Reform* (pp.51-76). Cheltenham: Edward Elgar.

Swiss, R. (2010a). *Insurance investment in a challenging global environment*. Sigma, No. 5/2010, Zurich. Retrieved from http://www.swissre.com/library/archive/52010_Insurance_investment_in_a_challenging_global_environment.html [accessed 4 July 2018].

Swiss, R. (2010b). *World insurance in 2009: Premiums dipped, but industry capital improved*. Sigma, No. 2/2010, Zurich. Retrieved from https://tsb.org.tr/images/Documents/2sigma2_2010_stat_appendix_2.pdf [accessed 5 July 2018].

Zaiceva, A., & Zimmermann, F. (2016). Returning home at times of trouble? Return migration of EU enlargement migrants during the crisis. In M. Kahanec & K. F. Zimmermann (Eds.), *Labor migration, EU enlargement, and the great recession* (pp. 397–418). Berlin, Heidelberg: Springer.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΣΧΟΛΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ, ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑΣ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

1) Επιλέξτε το φύλο σας

- ☐ Άνδρας
- ☐ Γυναίκα

2) Επιλέξτε την ηλικία σας

- ☐ 18-24
- ☐ 25-34

- ☐ 35-44
- ☐ 45-54
- ☐ Άνω των 55

3) Επιλέξτε την οικογενειακή κατάσταση σας

- ☐ Άγαμος/η
- ☐ Έγγαμος/η
- ☐ Διαζευγμένος/η
- ☐ Χήρος/α

4) Επιλέξτε το επίπεδο εκπαίδευσης σας

- ☐ Βασική εκπαίδευση
- ☐ Μέση εκπαίδευση – ΙΕΚ
- ☐ Πτυχίο ΑΕΙ/ΤΕΙ
- ☐ Κάτοχος μεταπτυχιακού
- ☐ Κάτοχος διδακτορικού

5) Ποιο είναι το ετήσιο οικογενειακό σας εισόδημα;

- ☐ Από 0 έως 5.000 ευρώ
- ☐ Από 5.001 έως 10.000 ευρώ
- ☐ Από 10.001 έως 15.000 ευρώ
- ☐ Από 15.001 και άνω

6) Με τι τρόπο επιλέγετε να κάνετε τις καθημερινές σας συναλλαγές;

- ☐ Χρήματα (Cash)
- ☐ Πιστωτική ή Χρεωστική κάρτα
- ☐ Προπληρωμένη κάρτα
- ☐ Επιταγή

7) Έχετε στην κατοχή σας πιστωτική ή χρεωστική κάρτα, ασχέτως αν δεν την χρησιμοποιείτε;

- ☐ Ναι
- ☐ Όχι

8) Πολλοί δεν χρησιμοποιούν τις πιστωτικές/χρεωστικές κάρτες για πολλούς λόγους, ποιοι είναι αυτοί οι λόγοι;

- ☐ Έλλειψη γνώσης
- ☐ Φόβος
- ☐ Δεν γνωρίζουν που υπάρχουν ΑΤΜ.
- ☐ Άλλο (παρακαλώ προσδιορίστε)

9) Είναι ευκολία το να κάνεις συναλλαγές με την πιστωτική ή χρεωστική κάρτα;

- ☐ Ναι
- ☐ Όχι

10) Πόσο εύκολο είναι να μάθει κανείς να χρησιμοποιεί τις πιστωτικές/χρεωστικές κάρτες;

- ☐ Πολύ δύσκολο
- ☐ Δύσκολο
- ☐ Ούτε εύκολο ούτε δύσκολο
- ☐ Εύκολο
- ☐ Πολύ εύκολο

11) Κατά πόσο μπορείτε να εμπιστευτείτε τις ηλεκτρονικές πληρωμές με πιστωτική ή χρεωστική κάρτα;

- ☐ Καθόλου
- ☐ Λίγο

- ☐ Μέτρια
- ☐ Αρκετά
- ☐ Πολύ

12) Πιστεύετε ότι ένας παράγοντας της οικονομικής κρίσης είναι η ανεξάντλητη χρήση πιστωτικών καρτών;

- ☐ Ναι
- ☐ Όχι

13) Ποιος ήταν ο κύριος λόγος κατά την γνώμη σας για το ξέσπασμα της οικονομικής κρίσης;

- ☐ Περιττές σπατάλες
- ☐ Χρηματιστήριο (και συγκεκριμένα οι φούσκες)
- ☐ Η κατάσταση των εξωτερικών χωρών
- ☐ Άλλο (παρακαλώ προσδιορίστε)

14) Πιστεύετε ότι οι τράπεζες προσπαθούν να βοηθήσουν τους πολίτες για την παροχή ρευστότητας;

- ☐ Ναι
- ☐ Όχι

15) Πιστεύετε ότι η παροχή δανείων από τις τράπεζες την δεδομένη χρονική στιγμή θα βοηθούσε την οικονομική κατάσταση της χώρας;

- ☐ Ναι
- ☐ Όχι

16) Πιστεύετε ότι η παροχή του κοινωνικού εισοδήματος αλληλεγγύης και του κοινωνικού μερίσματος είναι μια προσωρινή λύση που βοηθούσε την οικονομική κατάσταση της χώρας;

☐ Ναι

☐ Όχι

Σας ευχαριστώ πολύ για τη συμμετοχή σας!!!

Γεώργιος Σάντας